

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Dovilė KIRKICKYTĖ

**UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS “RIMAS” FINANSINĖ
ANALIZĖ IR VEIKLOS PERSPEKTYVOS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2008

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Dovilė KIRKICKYTĖ

**UŽDAROSIOS AKCINĖS BENDROVĖS „RIMAS“ FINANSINĖ
ANALIZĖ IR VEIKLOS PERSPEKTYVOS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, ekonomika (04S)**

Magistro darbo autorius.....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas.....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas.....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

ANOTACIJA

Dovilė Kirkickytė

Uždarosios akcinės bendrovės „Rimas“ finansinė analizė ir veiklos perspektyvos.

Magistro darbas

Tam, kad būtų galima nustatyti įmonės finansinę būklę ir numatyti jos prognozes, neužtenka apskaičiuoti pavienių finansinių rodiklių. Siekiant tikslių rezultatų ir išvadų, būtina lyginti duomenis ir rodiklius tarpusavyje, lyginti su šakos rodikliais, stebėti jų dinamiką ir nustatyti pokyčius lemiančius veiksnius. Įvertinus UAB „Rimas“ 2002–2007 m. finansinę būklę pasitelkiant horizontaliąją, vertikaliosią ir santykinių rodiklių analizę, naudojant Altmano, E.Springate ir Blanko bankroto diagnostikos modelius, numačius grynojo pelno prognozę pagal trendo ir eksponentinio išlyginimo metodus, priimta išvada, kad UAB „Rimas“ finansinė būklė ateityje stabili neišliks. Hipotezė, jog sisteminė ir nuolatinė finansinė analizė leidžia įvertinti įmonės finansinę būklę ir jos veiklos perspektyvas, pasitvirtino.

ABSTRACT

Dovilė Kirkickytė

Financial analysis and activity's prospects of Private Limited Company "Rimas"

Master's work.

It's not enough to count up solitary financial indices to establish financial condition and provide for prospects of enterprise. To reach exact results and draw conclusions, we need to compare all data and indices to each other, compare them to branch indices, keep up with dynamics and establish factors of changes. Financial analysis of Private Limited Company "Rimas" was estimated using horizontal, vertical and relative indices analysis. There was evaluated probability of bankrupt according to Altman, E, Springate, Blank models, prognosticate net profit according to trend and exponential equation. According to this analyse were drawn a conclusion that Private Limited Company's "Rimas" financial condition will not be stable in the future. The hypothesis that methodical and constant financial analysis allow to estimate financial condition and activity's prospects of enterprise, was proved.

TURINYS

ĮVADAS.....	6
1. FINANSINĖS ANALIZĖS TEORINIAI ASPEKTAI.....	9
1.1. Finansinės analizės reikšmė ir uždaviniai.....	9
1.2. Finansinės analizės rūšys, būdai	12
1.3. Santykiniai rodikliai ir jų grupavimas.....	15
1.4. Finansinio įsiskolinimo (stabilumo) rodikliai	18
1.5. Pelningumo rodikliai.....	20
1.6. Likvidumo ir mokumo rodikliai	26
1.7. Veiklos efektyvumo rodikliai	29
1.8. Rizika ir jos įtaka finansiniam stabilumui	31
1.9. Bankroto diagnostika	35
1.10. Prognozavimo metodai.....	39
2. UAB „RIMAS“ FINANSINĖ ANALIZĖ.....	43
2.1. Įmonės veiklos apžvalga.....	43
2.2. UAB „Rimas“ balanso straipsnių dinaminis bei struktūrinis įvertinimas.....	44
2.3. UAB „Rimas“ pelno nuostolio ataskaitų dinamikos bei struktūros įvertinimas	48
2.4. Finansinės struktūros ir finansinio stabilumo rodiklių analizė.....	51
2.5. Likvidumo ir mokumo rodiklių analizė	52
2.6. Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodiklių analizė.....	55
2.7. Pelningumo rodiklių analizė.....	60
3. UAB „RIMAS“ VEIKLOS PERSPEKTYVOS.....	69
3.1. Bankroto diagnostika	69
3.2. UAB „Rimas“ prognozė.....	72
3.3. UAB „Rimas“ veiklos perspektyvos.....	75
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS.....	77
LITERATŪRA.....	81
PRIEDAI	84

PRIEDŲ SARAŠAS

1 priedas. Pagrindinių sąvokų analizė.....	85
2 priedas. UAB „Rimas“ balansas 2002-2007 m. (Lt).....	90
3 priedas. UAB „Rimas“ balansas 2002-2007 m. (Lt).....	91
4 priedas. UAB „Rimas“ pelno nuostolio ataskaita 2002-2007 m. (Lt)	92
5 priedas. UAB „Rimas“ turto horizontalioji ataskaita 2002-2007 m.	93
6 priedas. UAB „Rimas“ savininkų nuosavybės ir išsipareigojimų horizontalioji analizė 2002 – 2007 m.	94
7 priedas. UAB „Rimas“ pelno (nuostolio) ataskaitos horizontalioji analizė 2002-2007 m.	96
8 priedas. UAB „Rimas“ turto vertikalioji analizė 2002-2007 m.....	97
9 priedas. UAB „Rimas“ savininkų nuosavybės ir išsipareigojimų vertikalioji analizė 2002-2007 m.....	99
10 priedas. UAB „Rimas“ pelno (nuostolio) ataskaitos vertikalioji analizė 2002-2007 m.	101
11 priedas. Finansinės atskaitomybės straipsnių pokyčių įtaka finansiniam įmonės stabilumui..	102
12 priedas. Veiksnių įtaka turto pelningumui, remiantis grandininio pakeitimo taisyklėmis.....	104
13 priedas. Koreliacinė analizė.....	106
14 priedas. UAB „Rimas“ SSGG analizė	108
15 priedas. Šakos (Variklinių transporto priemonių ir motociklų pardavimas, techninė priežiūra ir remontas) rodikliai 2002-2006 m.	109

ĮVADAS

Tyrimo aktualumas. Svarbiausias Lietuvos įmonių tikslas – gerinti produkcijos kokybę, didinti konkurencingumą ir atlaikyti Europos Sąjungos šalių produkcijos konkurenciją. Tam, kad būtų užtikrintas visiškas įmonės finansinis stabilumas, būtina nuolat analizuoti finansinius veiklos rezultatus, vertinti įmonės esamą būklę, lyginti su praėjusiais laikotarpiais bei numatyti jos veiklos perspektyvas. Finansinės veiklos įvertinimui siūloma naudoti finansinę analizę, kurios pagrindinis tikslas – skelbti objektyvią informaciją apie įmonės veiklos rezultatus ir finansinės veiklos pokyčius, taikant šiuolaikinius finansinės analizės metodus.

Lietuvoje daugumos įmonių vadovai tinkamai neįvertina finansinės analizės reikšmės, o tai sąlygoja nepakankamą jos naudojimą praktikoje. Reikia įvertinti ir tai, kad Lietuvos ekonomikos sąlygomis tinka ne visi finansinės analizės metodai. Populiariausia finansinės analizės rūšis Lietuvoje yra santykinė analizė, dažnai vadinama koeficientų analize. Naudojami rodikliai nusako įvairių finansinių ataskaitų straipsnių priklausomybę, jais remiantis nustatoma ar įmonės gali laiku sumokėti skolas, ar sėkmingai sugeba sukurti pelną nuosavam kapitalui didinti, taip pat ar ilgalaikiai kreditai ir investicijos yra apsaugotos nuo galimų nesėkmių, ar efektyviai naudojamas trumpalaikis turtas ir pan. Šiems rodikliams įvertinti net yra nustatytas įvertinimas, pagal surinktų balų kiekį, pagal kurį įmonė gali būti priskiriama tam tikrai klasei. Taip pat šie rodikliai padeda įvertinti įmonės veiklos rezultatyvumą lyginant su kitomis įmonėmis, šaka.

Finansinės analizės būtinybę ir svarbą, parodo platus šios informacijos vartotojų ratas: įmonės vadovybė, akcininkai - kad galėtų įvertinti įmonės pozicijas rinkoje, jos finansinę būklę, ruošti ateities planus bei pasiruošti galimiems sunkumams, bei kreditoriai, nuo kurių priklauso ar įmonė turės galimybių gauti kreditus, plėsti ir modernizuoti savo veiklą. Finansinė analizė teikia bene daugiausiai naudingos ekonominės informacijos, kuria remiantis galima priimti teisingus sprendimus. Vienas svarbiausių jos tikslų - numatyti įmonės veiklos perspektyvas.

Finansinės analizės teoriją bei praktinius tyrimus nagrinėjo ir tobulino šie Lietuvos ir užsienio autoriai: J.Mackevičius, E.Buškevičiūtė, I.Mačerinskienė, Z.Gaidienė, D.Poškaitė, V.Kvėdaraitė, D.Šlekienė, I.Klimavičienė, V.V. Kovaliovas, E.Altmanas, G. Springate, L.Bernstein, G.Foster, B. Rees ir kiti.

Dabartinėmis laisvos konkurencijos rinkos sąlygomis ypač aktualia tampa įmonių bankroto grėsmės išankstinio nustatymo problema. Šiuolaikinis ekonomikos mokslas pateikia daug įvairių finansinės veiklos prognozavimo metodų. Dažniausiai minimi metodai: E.Altmano daugiafaktorinė bankroto prognozavimo metodika ir „Z“ modelis. Lietuvoje galimų rizikų, bankroto skaičiavimo bei prognozavimo metodus daugiausia nagrinėjo R.Norvaišienė, J.Mackevičius, D.Šlekienė, L.Šeškutė, A.Pabedinskaitė, J.Butkutė ir kiti. Lietuvos įmonėms autoriai rekomenduoja

naudoti E.Altmano metodą bei sunkiai realizuotinių aktyvų modelį (Blanko), kaip geriausiai Leituvos įmonėms pritaikomus modelius. Prognozuojant, rekomenduojama atlikti vidutinio laikotarpio prognozę, kadangi ji yra tiksliausia bei naudoti trendo metodą, laiko eilučių išlyginimą bei regresinę analizę. Šie prognozavimo metodai nereikalauja daug išlaidų ir yra informatyvūs.

Problema. Finansinės analizės metodika išnagrinėta nepakankamai, dažniausiai finansinės būklės analizė taikoma ne kaip sistema, bet pasirenkant atskirus jos rodiklius; perspektyvos numatomos paviršutiniškai ir nepagrindžiant matematiškai.

Tyrimo objektas. UAB „Rimas“ finansinė būklė ir jos veiklos perspektyvos.

Magistro darbo tikslas. Išnagrinėjus finansinės analizės teorinius aspektus, analizės metodų pagalba įvertinti UAB „Rimas“ finansinę būklę, atlikti prognozę, numatyti veiklos perspektyvas ir pateikti pasiūlymus tolimesnei sėkmingai veiklai vykdyti.

Šiam tikslui pasiekti keliami **uždaviniai:**

1. Išnagrinėti finansinės analizės reikšmę, uždavinius, rūšis, būdus, santykinius rodiklius ir jų grupavimą, rizikas, bankroto ir prognozavimo metodus teoriniu aspektu;
2. Atlikti UAB „Rimas“ balanso ir pelno (nuostolio) ataskaitos horizontaliąją ir vertikaliąją analizę, santykinį rodiklių analizę;
3. Nustatyti UAB „Rimas“ finansinės būklės stabilumą, apskaičiuoti bankroto tikimybę.
4. Faktinę įmonės padėtį palyginti su šakos rodikliais.
5. Nustatyti veiksnius, dėl kurių atsiranda rodiklių svyravimai
6. Numatyti UAB „Rimas“ veiklos perspektyvas ir jas įvertinti.
7. Remiantis atlikta analize padaryti išvadas, pateikti rekomendacijas.

Darbo hipotezė. Sisteminė ir nuolatinė finansinė analizė leidžia įvertinti UAB „Rimas“ finansinę būklę ir jos veiklos perspektyvas.

Tyrimo metodai. Darbe naudojami finansinės analizės mokslinės literatūros apibendrinimo, praktinių tyrimų lyginamieji, grafiniai bei duomenų grupavimo metodai. UAB „Rimas“ finansinės ataskaitos apdorotos naudojant MS Excel programą, taikyti duomenų dinamikos ir struktūros bei santykinį rodiklių analizės metodai, grandininio pakeitimo, koreliacinės analizės, bankroto diagnostikos, trendo funkcijos ir kiti metodai. Rezultatai ir duomenys pateikti lentelėse, grafikuose ir diagramose.

Darbe išnagrinėti ir panaudoti šie teorinių ir praktinių žinių šaltiniai: Lietuvos ir užsienio šalių mokslininkų darbai, moksliniai straipsniai, konferencijų medžiaga, informacija internete, kiti spaudos leidiniai, statistikos duomenys. Finansiniai skaičiavimai atlikti remiantis UAB „Rimas“ finansinės atskaitomybės duomenimis: balanso (2002-2007 m.), pelno (nuostolio) ataskaitomis (2002-2007 m.).

Magistro darbo struktūra ir apimtis. Darbą sudaro trys pagrindinės dalys. Pirmoje – konceptualiojoje dalyje – išnagrinėti ir susisteminti įvairių Lietuvos ir užsienio autorių teoriniai ir praktiniai finansinės analizės tyrimai, išanalizuoti veiklos finansinei analizei naudojami santykiniai rodikliai, bankroto tikimybės įvertinimo bei prognozavimo metodai. Antroje analitinėje — tiriamojame dalyje taikant įvairius analizės metodus, atilikta UAB „Rimas“ finansinės veiklos analizė, apskaičiuoti ir išanalizuoti pelningumo, likvidumo, efektyvumo ir struktūros rodikliai. Konstruktyviojoje, trečioje darbo dalyje, įvertintas UAB „Rimas“ finansinis stabilumas, bankroto tikimybė, prognozuotas grynasis pelnas trendo, eksponentinio išlyginimo metodais.

1. FINANSINĖS ANALIZĖS TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Finansinės analizės reikšmė ir uždaviniai

Firmos ūkinėje veikloje, vieninteliu orientyru, D. Ruchovienės (1998) nuomone, tampa finansinė analizė. Jos teigimu, organizacijai, kurios veikla yra pakankamai intensyvi, tiesiog nėra kitos savo veiklos efektyvumo įvertinimo priemonės. Tik labai detalai ir kruopščiai atlikus dabartinių finansinių rodiklių analizę, įmonė gali prognozuoti savo ateitį.

Žodis „analysis“ išvertus iš graikų kalbos reiškia „išskaidyti“. Analizės būdu ekonominė informacija nagrinėjama, smulkinant ją atskiromis dalimis tol, kol surandamos vienu ar kitu reiškinį priežastys. Pasak D. Ruchovienės (1998), dar viena finansinės analizės funkcija – padėti optimaliai aktyvinti įmonės veiklą. Finansinės analizės tikslas - išnagrinėti istorinius ir aptariamojo laikotarpio bei perspektyvos rodiklius, siekiant įvertinti įmonės veiksnumą, finansus bei numatyti potencialias raidos ir rizikos galimybes (A.V. Rutkauskas, 2001).

Terminas „finansinė analizė“ naudojamas įvairių šalių literatūrinuose šaltiniuose, taip pat vartojamas apibrėžimas „finansinių ataskaitų analizė“. Skirtingų terminų vartojimą nulemia tyrimo objektas: „ekonominė analizė“ orientuota į įmonės ūkinę analizę, o tuo tarpu „finansinės analizės“ pagrindas - finansinė veikla. Atliekant įmonių veiklos analizę, nagrinėjama įvairių rodiklių dinamika bei struktūra, jų tarpusavio ryšiai ir priklausomybė, nustatomi veiksniai, turėję įtakos tam tikrų rodiklių pokyčiams (J.Mackevičius, 2003).

Pasak L. Juozaitienės (2000), Lietuvoje finansinė analizė pradėta taikyti palyginus neseniai, nes ilgai jos svarba suprantama buvo ne visose įmonėse. Daugelį metų įmonių ūkinės veiklos analizė buvo atliekama „epizodiškai, nenuosekliai, neorganizuotai“ (J.Mackevičius, 1994), įmonių vadovai ir administracija nebuvo suinteresuoti įmonės veiklos rezultatais, kadangi visi įmonių vystymo ir valdymo planai vienaip ar kitaip buvo skirti vyriausybėms. Lietuvai tapus nepriklausoma šalimi, pasikeitė ekonominės sąlygos, įmonės, siekdamos išsilaikyti konkurencinėje kovoje, privalėjo tiksliai įvertinti finansinę padėtį, todėl jų veikloje vieninteliu orientyru turėjo būti finansinė analizė.

Kai kurie autoriai (E.Buškevičiūtė, I.Mačerinskienė, 2002) finansinės analizės tyrimo objektu įvardina įmonių finansinę veiklą, jos rezultatus, kurie parodomi alternatyviuose projektuose, apskaitos, atskaitomybės dokumentuose ir kituose informacijos šaltiniuose. Analizuojant įmonių finansinę veiklą, išaiškinamas projektinių užduočių įvykdymas, lyginant faktinius rodiklius su planiniais, taip pat jų pasikeitimo priežastys, įvertinamos bei apskaičiuojamos finansinių rezultatų gerinimo galybės ir numatomos konkrečios, realios bei pagrįstos alternatyvios organizacinės, techninės, socialinės, ekonominės jų panaudojimo galybės.

Finansinė analizė padeda nustatyti įmonės veiklos finansinius aspektus, įvertinti esamą padėtį ir ateities perspektyvas. Jos informacija padeda patikrinti ar praeityje priimti sprendimai tikslūs, taip

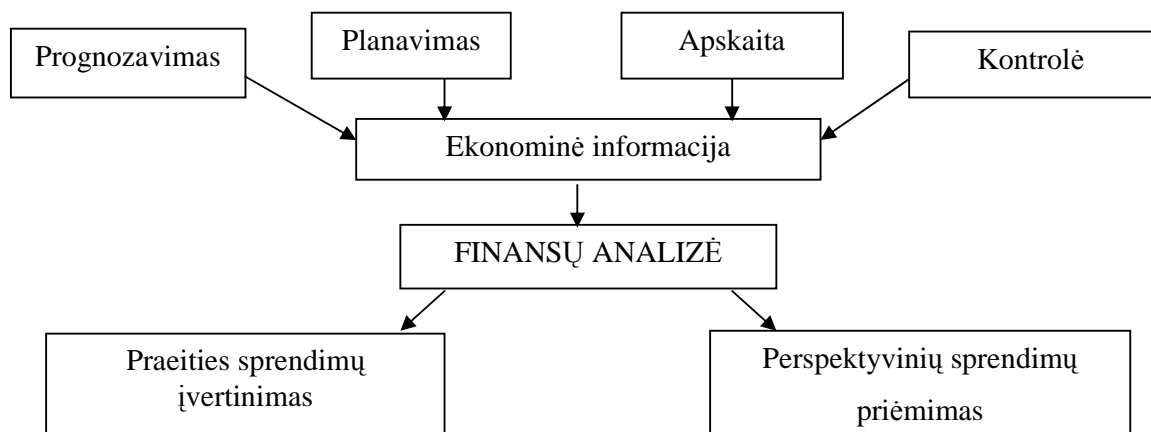
pat pagrįsti esamus ir būsimus valdymo sprendimus. Dažnai naudojama retrospektyvinė ir perspektyvinė įmonės veiklos analizė:

- Retrospektyvinė - nustato ir įvertina esamą ekonominę situaciją;
- Perspektyvinė - priimtų valdymo sprendimų ir būsimųjų projektų prasmę ir efektyvumą.

Finansų analizė yra dalis ekonominės analizės, kuri atliekama remiantis įstatymais bei faktiniais ūkinės veiklos rodikliais ir kuri tiria ekonominius procesus įmonėje, jų tarpusavio ryšius bei veiklos rezultatus. Ekonominė analizė atliekama tokiomis kryptimis:

- pardavimų analizė;
- išteklių sudarymo ir naudojimo analizė;
- veiklos sąnaudų analizė;
- finansinės veiklos bei finansų būklės analizė.

Finansinė analizė yra susijusi su apskaita, kontrole, planavimu ir prognozavimu (žr. 1 pav.). Ji leidžia objektyviai įvertinti įmonės ekonominę būklę ir finansinius rezultatus, kad galima būtų įvertinti anksčiau priimtus sprendimus bei priimti perspektyvinius valdymo sprendimus. Analizėje naudojami faktiniai duomenys, kuriais remdamiesi vadovai ir investuotojai gali įvertinti įmonės rizikos laipsnį, potencialaus pelno gavimo galimybes ir bendrus veiklos rezultatus. Daršukvienės (1997) teigimu, įmonės analizė padeda nustatyti ir įmonės pelningumą ir jos plėtros galimybes.

1 pav. Finansų analizės vieta ir funkcijos

Šaltinis: Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I. 2004, 10 p.

Visos įmonės, kurioms rūpi jų savo ateitis, ieško galimybių išsilaikyti konkurencinėje aplinkoje, privalo suvokti finansinės analizės svarbą ir naudoti ją kaip sistemą.

Įvairiuose literatūros šaltiniuose išvardinta dešimtis ir daugiau finansinės analizės uždavinių, todėl svarbu yra išanalizuoti ir išskirti svarbiausius analizės uždavinius.

E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė (2002) suformulavo septynis svarbiausius finansinės analizės uždavinius:

- 1) objektyviai įvertinti ūkio subjektų finansinės veiklos rezultatus;
- 2) įvertinti ūkio subjektų alternatyvių ir vykdomų projektų kokybę, jų realumą;
- 3) išaiškinti ūkio subjektų projektinių užduočių įvykdymo rezultatus;
- 4) išsiaiškinti ekonominių bei socialinių rodiklių pasikeitimo veiksnius ir apskaičiuoti finansinės būklės gerinimo galimybes;
- 5) susisteminti analitinę medžiagą, pateikti išvadas ir alternatyvius pasiūlymus objekto finansinei veiklai gerinti;
- 6) teikti informaciją įmonės vadovams ir išoriniams interesantams, neišduodant komercinių paslapčių;
- 7) apibendrinti finansinės analizės medžiagą.

J.Mackevičius ir D.Poškaitė (1998) pažymi, kad vakarų autoriai, tokie kaip L.Bernstein, G.Foster ir kiti, nurodo tris pagrindinius finansinės analizės uždavinius:

- ✓ Sukurti finansinės informacijos sistemą, atitinkančią įmonės politiką. Informacijos patikimumas, tikslumas gali būti skirtingas. Siekiant išlaikyti informacijos patikimumą ir objektyvumą, visos jos apdorojimo operacijos privalo būti kontroliuojamos. Analizės atlikimui būtina pakankama ir tiksli informacija.
- ✓ Palyginti faktinę padėtį su planais, standartais ir kitais parametrais. Vertinant ekonominius reiškinius svarbu rodiklius palyginti su pasirinktomis bazėmis, kad būtų galima įvertinti jų kitimo tendencijas. Baziniais palyginimo dydžiais gali būti: normos, planai, praėjusio laikotarpio duomenys, giminingų įmonių rodikliai, vidutiniai šakiniai rodikliai, leidžiantys atlikti tarpįmoninę analizę.
- ✓ Padėti formuoti finansų valdymo ir apskaitos politiką. Finansų valdymo tikslas yra racionaliai panaudoti finansinius išteklius, nukreipti investicijas tinkamiausia ir naudingiausia linkme, palaikyti įmonės mokumą. Finansinės apskaitos tikslas - fiksuoti ūkines operacijas apskaitoje ir atvaizduoti jas atskaitomybėje, padėti vadovams priimti valdymo sprendimus.

D. Ruchovienės nuomone (1998), finansinės analizės uždavinys – ieškoti nepanaudotų įmonės veikloje rezervų – sąnaudų mažinimo galimybių, racionalių gamybos būdų ir t.t.

Išnagrinėjus literatūrą apie finansinę analizę, matyti, kad šiai analizei keliami uždaviniai priklauso nuo analizės rūšies ir dažniausi siejami su vartotojų poreikiais. Kadangi kiekvienas vartotojas siekia savų tikslų, uždaviniai gali skirtis atskiroms informacijos vartotojų grupėms.

1.2. Finansinės analizės rūšys, būdai

Finansinė analizė klasifikuojama į tam tikras rūšis pagal įvairius požymius. Finansinės analizės rūšys yra jungiamos su uždaviniais, kurie dažniausiai yra specifiniai, tačiau susieti su bendraisiais analizės uždaviniais ir priklauso nuo analizės funkcijos, paskirties, analizuojamo laikotarpio bei naudojamų informacinių šaltinių. 1 lentelėje pateiktos pagrindinės finansinės analizės rūšys.

1 lentelė

Finansinės analizės klasifikacija

<i>Požymiai</i>	<i>Analizės rūšys</i>
1. Pagal apimtį	Respublikos ūkis; Asociacijos; Įmonės, Organizacijos; Skyrių veikla.
2. Pagal subjektą	Išoriniai atlikėjai; Vidiniai atlikėjai.
3. Pagal tikslą	Alternatyvių projektų pagrindimui; Personalo ekonominiam skatinimui pagrįsti; Ekonominės informacijos patikimumo įvertinimui; Infliacijos įtakos finansiniams rodikliams įvertinimui.
4. Pagal pasikartojimo dažnumą	Periodinė; Vienkartinė.
5. Pagal laiką	Retrospektyvinė; Operatyvinė; Perspektyvinė.
6. Pagal analitinės programos turinį	Kompleksinė; Teminė.
7. Pagal palyginimo pobūdį	Vidinė; Tarpįmoninė; Tarpšakinė.
8. Pagal tyrimo kryptį	Pelno didinimui; Kaštų mažinimui; Gamybos ekologizavimui; Materialinių sąnaudų mažinimui.
9. Pagal analizės objekto aprėpimo laipsnį	Atrankinė; Ištisinė.
10. Pagal atlikimo būdą	Kompiuterizuota analizė; Rankinė.

Šaltinis: Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. (2002)

Priklausomai nuo finansinės analizės tikslo, jos rūšys yra skirstomos į stambesnes grupes pagal laiką, funkcijas ir paskirtį. Pagal laiką skirstoma į *perspektyvinę* (kuri apima įvairių projektų vertinimą, siekiant priimti taktinius bei strateginius sprendimus), *operatyvinę* (atliekama siekiant iš anksto diagnozuoti finansinius rezultatus ir pakoreguoti planus ar priimti naują veiksmų programą), *retrospektyvinę* (kurios pagalba nustatoma ir įvertinama esama situacija). Skirstant pagal funkcijas, kaip pagrindinė išskiriama *diagnostinė* – tai ūkio subjekto finansinės veiklos sutrikimų bei jos neigiamų ar teigiamų rezultatų išankstinis išaiškinimas.

Užsienio šalių autoriai išskiria tris analizės rūšis:

- Horizontalioji analizė;
- Vertikaliąją analizė;
- Santykinė analizė.

Horizontalioji analizė – pradinė finansinės analizės pakopa. Pagrindinis šio metodo principas – palyginimas, t.y. stebima dviejų ar daugiau ataskaitinių laikotarpių (metų, ketvirčių, mėnesių) įmonės finansinių ataskaitų atskirų straipsnių dinamika. Ji apskaičiuojama absoliučiais dydžiais ir procentais, t.y. nustatomi nukrypimai nuo tam tikrų pasirinktų bazinių rodiklių. Dažniausiai išeities tašku pasirenkamas tam tikras ataskaitinis laikotarpis, vadinamas baziniu laikotarpiu ir visi po jo einantys metai analizuojami apskaičiuojant augimo tempą arba prieaugio koeficientus (D.Šlekienė, I.Klimavičienė, 2000). Svarbiausiais horizontaliosios analizės uždavinys – nustatyti įmonės pagrindinių finansinių rodiklių kitimo kryptį, numatyti bendras vystymosi tendencijas. Atliekant horizontalią analizę, galima įvertinti įmonės ilgalaikio turto padėtį, nustatyti ilgalaikio turto nusidėvėjimo atskaitymus, apskaičiuoti apyvartinio kapitalo dydį, grynujų pinigų likučio tendencijas, atskleisti įmonės skolų būklę, pajamų ir sąnaudų lygio kitimą, pagal atskirų elementų kitimo tendencijas galima atlikti duomenų prognozę.

Tam tikra horizontaliosios analizės atmaina yra *trendo* analizė. Kai kurie autoriai ją laiko savarankiška finansinės analizės rūšimi. Jos pagrindinis tikslas – analizuojant kelių ar keliolikos periodų duomenis, nustatyti ilgesnio laikotarpio rodiklių kitimo pagrindines tendencijas, dėsningumus ir atlikti prognozes ateinantiems metams.

D.Ruchovienė (1998) išskiria šiuos horizontaliosios analizės trūkumus:

1. Sisteminant duomenis susidaro labai didelės lentelės, kurias sunku analizuoti, galima susipainioti skiltyse ar skaičiuose.

2. Sudarant lenteles, kuriose susisteminami kelių finansinių metų duomenys, sunku parinkti rodiklių palyginimo bazę.

3. Nors ši analizė puikiai padeda nustatyti atskirų finansinių rodiklių kitimo tendencijas, tačiau netiria šių pasikeitimų priežasčių. Todėl antrasis analizės etapas yra vertikalioji analizė.

Vertikaliosios analizės tikslas - kiekvieną rodiklį palyginti su baziniu dydžiu ir išreikšti procentais. Atliekant vertikalioją analizę, visi balanso straipsniai lyginami su bendra aktyvo arba pasyvo suma, o apskaičiuoti dydžiai išreiškiami bazinio dydžio procentais. Todėl vertikalioji analizė dar vadinama struktūrine arba margalin (angl. margin) analize. Ši analizė leidžia stebėti atskirų sistemos elementų tarpusavio ryšį ir įtaką. Priklausomai nuo analizės tikslo vertikalioji analizė gali būti atliekama skaičiuojant įvairius detalumo rodiklius. Galima atlikti bendrą balanso struktūros analizę, kurios metu nustatomi tik kai kurių aktyvo ir pasyvo skyrių lyginamieji svoriai. Atliekant detalią balanso analizę, gaunamos kiekvieno balanso aktyvo ir pasyvo skyriaus straipsnių reikšmės. Apibendrintai galima teigti, kad atliekant vertikalioją analizę, galima įvertinti ar optimaliai ir racionaliai panaudojami grynieji pinigai įmonėje, nustatyti nuosavybės rodiklių finansinę struktūrą ir jų kitimo priežastis, atskleisti įmonės pajamų ir sąnaudų struktūrą ir jų kitimo priežastis. Z.Gaidienės (1998) teigimu, vertikalioji pelno (nuostolio) ataskaitos analizė, padeda įvertinti

įmonės pelningumą, išlaidas, veiklos pelno lygį, ypatingo pelno (nuostolio) lyginamąjį svorį pardavimų apimtyje. Gauti duomenys parodo įmonės ūkinės ir administracinės valdymo veiklos pelningumą, t.y. kokia veiklos sfera turi neigiamą ar teigiamą įtaką grynojo pelno rodikliui.

Horizontaliosios ir vertikaliosios finansinės analizės metodus naudinga taikyti dar ir todėl, kad jie ne tik suteikia gana išsamią informaciją, bet yra ir pagrindas santykinei analizei atlikti. Užsienio autoriai labiau akcentuoja *santykinių rodiklių* analizę, kurią atliekant gaunama informacija apie tendencijas pagal laikotarpius, taip pat, galima palyginti atskiras įmones pagal jų vidutinius rodiklius. Šios analizės pagrindas – skirtingų finansinės ataskaitos rodiklių lyginimas tarpusavyje. Rezultatai pateikiami suma, procentais arba santykiniu dydžiu (koeficientu). Kadangi santykinų finansinės būklės rodiklių yra gana daug, dauguma autorių juos klasifikuoja į šias grupes:

1. Mokumo (likvidumo) rodikliai;
2. Įsiskolinimo rodikliai;
3. Pelningumo (rentabilumo) rodikliai;
4. Vertybinių popierių ir kapitalo rinkos vertės rodikliai;
5. Veiklos efektyvumo rodikliai (turto valdymo rodikliai).

J. Mackevičius ir A. Matekonis (1992) finansinės analizės būdus skirsto į dvi grupes (2 lentelė). Tokia analizės būdų sistema padeda išaiškinti ekonominius ir finansinius procesus, ūkio subjekto vidines veiklos galimybes.

2 lentelė

Finansinės analizės būdai

Tradicioniai	Matematiniai
1. Lyginimas	1. Matematinės statistikos
2. Detalizavimas	2. Ekonometriniai
3. Grupavimas	3. Matematinio programavimo
4. Vidutinių dydžių	4. Operacijų tyrimo
5. Indeksų	5. Žaidimų teorija
6. Procentų	6. Masinio aptarnavimo
7. Koeficientų	7. Euristiniai
8. Balansinis	
9. Eliminavimas	

Šaltinis: J. Mackevičius ir A. Matekonis (1992)

Iš matematinių analizės metodų išskirti galima koreliacinę ir regresinę analizes. Koreliacinė analizė – tai statistinis metodas, kuriuo tiriami atsitiktinių dydžių tarpusavio ryšiai. Pats koreliacinės analizės metodas neatskleidžia ryšių tarp reikšminių atsiradimo priežasčių. Jis tik kiekybiškai išmatuoja tų ryšių stiprumą. Regresinė analizė – tai statistinis metodas nustatyti priklausomybę tarp

atsitiktinių dydžių, ją matematiškai išreikšti ir jos parametrus analizuoti (V. Kėdaitis, 2005). Tiesinė regresinė analizė ne visada geriausias sprendimas, nes jis gali būti naudojamas tik tada kai turime eksperimento būdu gautus kintamuosius ir norime nustatyti, ar jie įtakoja kitą kintamąjį.

E. Buškevičiūtė ir I. Mačerinskienė (2002) finansinės analizės būdus klasifikuoja, išskirdamos penkias analizės būdų sistemas, turinčias bendrus požymius:

- > Loginiai;
- > Ekonometriniai;
- > Euristiniai (psichologiniai);
- > Grafiniai;
- > Specifiniai (specifinių analizės būdų grupei priskiriama: finansinių koeficientų, SSGG ir funkcinė - vertinė analizė).

SSGG analizę sudaro keturi elementai: stiprybės ir silpnybės (vidiniai įmonės veiklos veiksniai – pinigai, vadyba, personalas, atsargos, produkcija, rinka, apskaitos ir finansinė būklė), galimybės ir grėsmės (išoriniai aplinkos veiksniai – konkurencija, technologija, politiniai ir ekonominiai pokyčiai, apmokestinimo kaita).

Funkcinė – vertinė analizė – tai tiriamojo objekto sisteminio tyrimo metodas. Ši analizė tiria gaminius, paslaugas, struktūrą. Atliekamas objekto funkcijų aprašymas ir parenkami sprendimai, kaip užtikrinti kokybišką jų atlikimą mažiausiomis sąnaudomis.

Išanalizavus finansinės analizės rūšis ir būdus nustatyta, kad norint gauti kuo tikslesnius rezultatus ir kad pateiktos išvados atspindėtų realią tiriamo ūkio subjekto finansinę padėtį, yra svarbu tinkamai pasirinkti metodus ir juos panaudoti. Įvertinus įvairių autorių pateikiamus analizės būdus nustatyta, kad klasifikacija yra nevienoda. Vadovaujantis atlikta analize išskiriami dažniausiai naudojami būdai: horizontalioji, vertikalioji ir santykinė analizė, lyginamoji analizė, grafiniai ir ekonometriniai būdai. Finansinės analizės kokybė priklauso nuo įmonės tikslų ir uždavinių, pasirinkto analizės darbo organizavimo ir jai atlikti naudojamų informacijos šaltinių.

1.3. Santykiniai rodikliai ir jų grupavimas

Finansiniai koeficientai, naudojami finansinių ataskaitų analizėje, yra geras pagrindas įmonės finansiniam stabilumui įvertinti. Finansiniai koeficientai gali suteikti informacijos apie dvi įmonės valdymo sritis:

- pajamas, gaunamas iš investicijų;
- finansinę įmonės padėtį.

Finansinių rodiklių svarba priklauso nuo to, kas juos naudoja. Kreditoriui svarbiausi mokumo ir finansinio stabilumo rodikliai, investuotojui – ūkinės veiklos efektyvumo ir įmonės ekonominio potencialo rodikliai.

Atskiri rodikliai atspindi realią naudą, gaunamą investavus kapitalą, įmonės galimybes vykdyti finansinius įsipareigojimus. Jie parodo, ar ne per daug eikvojama nuosavo kapitalo, ar skolinamo ir nuosavo kapitalo proporcijos bendroje struktūroje yra pagrįstos, ar efektyviai naudojamas trumpalaikis turtas.

Atsižvelgiant į gautus rodiklių rezultatus, įmonė priskiriama tam tikrai klasei. Įmonės klasifikuojamos taip (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 1999):

- įmonės, kurių finansinis stabilumas yra absoliutus;
- įmonės, kurių finansinė padėtis iš esmės stabili, bet kai kurie rodikliai šiek tiek nukrypę;
- įmonės, kuriose jaučiama finansinė įtampa;
- padidintos rizikos įmonės;
- įmonės, kurių finansinės padėtis nepatenkinama ir nematyti perspektyvos ją stabilizuoti.

Įmonių finansinei veiklai įvertinti naudojama gana daug rodiklių. Daugelis koeficientų yra tarpusavyje susieti, iš jų galima apskaičiuoti kitus rodiklius, tačiau rodikliai skiriasi savo svarba ir panaudojimo tikslais. Dažniausiai skaičiuojami ir analizuojami rodikliai, padedantys priimti perspektyvius sprendimus, numatyti įmonės veiklos strategiją.

Kadangi finansinės veiklos rodiklių yra daug, tai juos finansinės analizės teorijoje įprasta klasifikuoti į grupes. Daugelis autorių pateikia skirtingą rodiklių klasifikavimą, pvz., J.Mackevičius (1994) skiria šias rodiklių grupes:

1. Pelningumo rodikliai;
2. Likvidumo rodikliai;
3. Veiklos efektyvumo rodikliai.
4. Išsiskolinimo rodikliai;
5. Vertybinių popierių ir kapitalo rinkos vertės rodikliai;

Dažniausiai literatūros šaltiniuose įmonės veiklai apibūdinti naudojamos keturios santykinų rodiklių grupės:

1. įmonės **mokumo** rodikliai, kurie atskleidžia sugebėjimą greitai padengti trumpalaikius įsipareigojimus;
2. įmonės **finansinio stabilumo** rodikliai, kurie apibūdina įmonės finansinį stabilumą;
3. įmonės ūkinės veiklos **efektyvumo** rodikliai, apibūdinantys ekonominį efektyvumą;
4. įmonės **ekonominio potencialo** rodikliai, atskleidžiantys ekonominio potencialą šakos specifikos atžvilgiu.

Rodiklių grupavimas atliekant įmonių finansinės veiklos analizę gali būti skirtingas, tai dažnai nulemia skirtingi analizės atlikėjų tikslai, informacijos šaltinių prieinamumas. Be to, iki šiol nėra griežtos rodiklių klasifikavimo sistemos. Užsienio šalių verslo konsultacinės firmos ir kitos institucijos, atsižvelgdamos į vartotojų poreikius, siūlo santykinus rodiklius suskirstyti į:

1. Pelningumo;
2. Apyvartumo;
3. Likvidumo;
4. Įsipareigojimų;
5. Veiklos efektyvumo.

Kai kurie autoriai dar papildomai įveda finansinio svėro ir rizikos rodiklių grupes, trumpalaikio mokumo rodiklius (E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė, 2002), vietoje likvidumo, įvardina trumpalaikio mokumo rodiklius (H. Dauderis, 1993).

Pagrindinis finansinių koeficientų privalumas, kad apskaičiuavus santykinus rodiklius, rezultatus galima palyginti tarp skirtingų įmonės veiklos laikotarpių, fiksuojant įmonės veiklos rezultatų pasikeitimus, analizuojant pasikeitimų priežastis, vertinant riziką, galimybes, prognozes. Taip pat santykiniai rodikliai palyginami su šakos, kuriai priklauso įmonė, santykinų rodiklių vidurkiais. Finansinės analizės tikslai yra įvairūs, todėl siūloma santykinus rodiklius grupuoti atsižvelgiant ir į analizės rezultatų vartotojus.

3 lentelė

Santykinų rodiklių grupavimas, atsižvelgiant į analizės rezultatų vartotojų interesus

<i>Savininkai</i>	<i>Kreditoriai</i>	<i>Vadybininkai</i>
<i>Pelningumo rodikliai</i>	<i>Likvidumo rodikliai</i>	<i>Gamybinės veiklos</i>
1. Nuosavo kapitalo pelningumas	1. Bendrojo likvidumo koeficientas	1. Grynasis pelningumas
2. Pelnas, tenkantis vienai akcijai	2. Greitojo likvidumo koeficientas	2. Bendrasis pelningumas
3. Pinigų srautas, tenkantis vienai akcijai		
<i>Pelno paskirstymas</i>	<i>Skolos aptarnavimas</i>	<i>Išteklų valdymas</i>
1. Dividendai tenkantys vienai akcijai	1. Skolų ir turto santykis	1. Turto apyvartumas
2. Dividendai tenkantys akcijos rinkos kainos vienetui	2. Skolos ir nuosavo kapitalo santykis	2. Atsargų apyvartumas
3. Dividendų išmokėjimo koeficientas		3. Gautinų sumų apyvartumas
<i>Rinkos rodikliai</i>	<i>Skolos aptarnavimas</i>	4. Mokėtinų sumų
1. Akcijos kainos ir pelno koeficientas	1. Palūkanų padengimo koeficientas	
2. Akcijos kainos ir pardavimo pajamų koeficientas	2. Ilgalaikių įsipareigojimų padengimo koeficientas	

Šaltinis: Pažintinė tema: įmonių santykiniai finansiniai rodikliai. FMĮ. „Jūsų tarpininkas“.

Įmonių finansinės veiklos analizė pagrįsta santykiniais rodikliais, kurie atspindi finansinių ataskaitų ir jų straipsnių tarpusavio ryšius. Lietuvos ir užsienio autoriai pateikia įvairius rodiklius bei skirtingą jų grupavimą, vien Lietuvos Respublikos finansinė atskaitomybė leidžia apskaičiuoti virš 100 santykinų rodiklių. Labiausiai paplitusios šios santykinų rodiklių grupės: pelningumo, likvidumo, veiklos efektyvumo, finansinio išsiskolinimo ir rinkos vertės santykiniai rodikliai. Tačiau renkantis santykinius rodiklius būtina įvertinti jų trūkumus (R.Ivanovienė, 2003):

- > Norint atlikti palyginamąją analizę, sunku pasirinkti šakų vidurkius sugretinimui;
- > Įmonės rodiklių palyginimas su šakos vidutiniais santykiniais rodikliais nevisuomet yra optimalus, kartais svarbesnis palyginimas su šakos lyderių santykiniais rodikliais;
- > Šakų santykiniai rodikliai dažnai pateikiami netinkamai įvertinus infliaciją ar sezoniškumo pokyčių įtaką;
- > Susiduriama su dirbtiniu rodiklių reikšmių gerinimu;
- > Dažnai finansinių ataskaitų duomenys yra klastojami;
- > Santykinų rodiklių pavadinimai skirtinguose literatūros šaltiniuose pateikiami nevienodi;
- > Skaičiuojant tą patį koeficientą, vardiklyje nurodomi skirtingi rodikliai.

Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas finansinių ataskaitų patikrinimui. Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme (2001) numatyta skirtinga finansinės atskaitomybės ataskaitų pateikimo forma bei sudėtis, taip pat atsižvelgiant į įmonės veiklą bei statusą taikomi nevienoda finansinės apskaitos tvarka, kuri iki 2002 m. liepos 18 d. buvo reglamentuojama Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos pagrindų įstatymo (1992), o šiuo metu Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo (2001), verslo apskaitos standartų, bei kitomis nuostatos, todėl renkantis santykinius rodiklius svarbu patikrinti, kuriuos rodiklius galima apskaičiuoti pagal lietuvišką atskaitomybę.

1.4. Finansinio išsiskolinimo (stabilumo) rodikliai

Finansinio stabilumo rodikliai (4 lentelė) leidžia nustatyti ar įmonė yra pajėgi atsiskaityti už ilgalaikius įsipareigojimus. Siekiant įvertinti įmonės išsiskolinimą dažniausiai nustatomas organizacijos sugebėjimas grąžinti skolas, tam naudojamas bendrasis skolos rodiklis, kuris leidžia nustatyti įmonės finansinę būklę, įvertinti kokia turto dalis priklauso skolininkams. Užsienio autoriai jį vadina - rizikos įvertinimo rodikliu.

Finansiniam stabilumui apibūdinti taip pat tinka absoliutaus finansinio stabilumo nelygybė:

Trumpalaikis turtas < Nuosavas apyvartinis kapitalas + tikslinė banko paskola. Bet šis atvejis pasitaiko labai retai.

Taip pat taikoma finansinio stabilumo užtikrinimo taisyklė:

Ilgalaikis turtas + atsargos =< Nuosavas kapitalas + ilgalaikiai įsipareigojimai;
kuri nurodo, kad investicijos į ilgalaikį turtą ir atsargas, neviršytų ilgalaikių finansavimo šaltinių.

4 lentelė

Finansinio stabilumo rodikliai

Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio apskaičiavimas	Rodiklio reikšmė
1.	<i>Bendras skolos rodiklis (Skolos koncentracijos koef.)</i>	Skolintas kapitalas/ Visas turtas	Parodo viso įmonės turto dalį, kuri įsigyta iš svetimų lėšų šaltinių -skolinto kapitalo.
2.	<i>Nuosavo kapitalo koncentracijos rodiklis</i>	Nuosavas kapitalas/ Visas turtas	Kuo šis rodiklis didesnis, tuo įmonė savarankiškesnė ir labiau nepriklausoma nuo kreditorių.
3.	<i>Nuosavo kapitalo manevringumas</i>	(Trumpalaikis turtas – Trumpalaikiai įsipareigojimai) / Nuosavas kapitalas	Parodo kokia nuosavo kapitalo dalis skiriama ūkinei veiklai finansuoti, t.y. kokia dali yra apyvartoje ir kokia investuota į ilgalaikį turtą. Rodiklis neturi apibrėžtos reikšmės, daugiausia priklauso nuo veiklos pobūdžio ir verslo šakos.
4.	<i>Fiksuotų įsipareigojimų padengimo koeficientas</i>	Pelnas prieš mokesčius/ Fiksuoti įsipareigojimai	Rodo įmonės sugebėjimą apmokėti palūkanas ir kitus privalomus įsipareigojimus. Pageidautina rodiklio reikšmė 1-2.
5.	<i>Paskolų gražinimo koeficientas</i>	(Grynasis pelnas + rezervai)/ Gražintinos paskolos	Rodiklio augimas parodo, kad įmonė tampa vis labiau nepriklausoma.
6.	<i>Skolos – nuosavybės (atsvaros) koeficientas</i>	Skolintas kapitalas / Nuosavas kapitalas	Parodo visų skolų santykį su įmonės nuosavu akciniu kapitalu, kiek įsiskolinimų tenka vienam kapitalo rodiklio litui. Rodiklio augimas rodo skolintų lėšų apimties didėjimą finansuojant verslą. Jei rodiklio reikšmė sumažėja iki vieneto, reiškia savininkas pilnai finansuoja savo verslą.
7.	<i>Palūkanų padengimo koeficientas</i>	Pelnas iki mokesčiu ir palūkanų/ Palūkanos	Parodo įmonės gebėjimą nustatytu laiku mokėti palūkanas.

Šaltiniai: J. Mackevičius ir D. Poškaitė (2003, p.102)

Įmonės veiklos finansavimo šaltiniai yra du: savininkų nuosavybė ir skolintas kapitalas. Kuo didesnė skolos, palyginti su nuosavu kapitalu, dalis, tuo rizikingesnėmis sąlygomis įmonė dirba. Anot J. Mackevičiaus ir D. Poškaitės (2003), finansavimo šaltinių racionali struktūra parodo įmonės finansinės veiklos pusiausvyrą (finansinį svertą). Kaip įmonėje bus paskirstyti finansavimo šaltiniai, nuo to priklausys ir įmonės finansinis stabilumas, ir veiklos rizikos lygis. Finansavimo šaltinių struktūrą ir jos įtaką finansiniam stabilumui nulemia nuosavo ir skolinto kapitalo skirtumai (5 lentelė).

Svarbiausi turto finansavimo šaltinių skirtumai

Požymiai	Kapitalas	
	Nuosavas	Skolintas
1. Įmonės valdymo teisė	Suteikia	Nesuteikia
2. Teisė į pelno ir turto dalį	Likutinio principo teisė	Pirmumo teisė
3. Kapitalo grąžinimo terminai	Nenustatyti	Nustatomi pagal sutartį

Šaltinis: J. Mackevičius ir D. Poškaitė (2003, p.100)

Iš lentelėje pateiktos informacijos, matyti, kad nuosavas kapitalas negarantuoja investuotojui pelningos veiklos ir nenumatomas investicijų grąžinimo grafikas. Nuosavas kapitalas yra stabilesnis, nepriklauso nuo aplinkybių, nes nėra reikalavimų būtinai išmokėti dividendus. Tuo tarpu skolintą kapitalą (ilgalaikes ir trumpalaikes skolas) reikia grąžinti nurodytais sutartyse terminais, neatsižvelgiant į įmonės finansinę būklę. Vis dėlto įmonei naudotis skolintu kapitalu naudinga, nes išlaidos palūkanoms mokėti yra sąlygiškai pastovios, todėl kol jos yra mažesnės už pelną, kurį įmonė gali uždirbti skolintomis lėšomis, šis skirtumas sudaro įmonės pelną. Kita priežastis būtų – palūkanų skirtumas nuo dividendų, nes dividendai mokami savininkams paskirstant pelną, o palūkanos yra finansinės išlaidos, dėl šios priežasties mažėja pelnas.

1.5. Pelningumo rodikliai

Pasak V.Boguslausko ir G.Jagelavičiaus (2002) vienas svarbiausių rodiklių vertinant įmonės veiklą finansinių požiūriu yra grynasis pelnas, tačiau absoliuti šio dydžio reikšmė neleidžia lyginti skirtingų dydžių įmonių, todėl siūloma apskaičiuoti pagrindinius pelningumo rodiklius.

Priklausomai nuo informacijos vartotojų poreikių ir įmonės veiklos ypatybių ilgainiui susiformavo specifiniai pelningumo rodikliai ir jų analizės metodikos. Išanalizavus literatūroje pateikiamą pelningumo rodiklių klasifikaciją, analizei atlikti bus naudojamas J.Mackevičiaus ir D.Poškaitės (1999) siūlomas pelningumo rodiklių grupavimas į (6 lentelė): turto, kapitalo ir pardavimų pelningumo rodiklius. Pagrindinį dėmesį autoriai siūlo skirti turto pelningumui, kadangi jis parodo įmonės ūkinės – gamybinės ir investicinės veiklos efektyvumą. Turto pelningumo skaičiavimais labiausiai suinteresuoti įmonių vadovai, kad galėtų racionaliau valdyti turta, objektyviau įvertinti įmonės veiklą.

Turto pelningumą ekonominėje literatūroje dažniausiai rekomenduojama skaičiuoti, kaip grynojo pelno ir turto santykį, tačiau naudojant šią formulę neatsižvelgiama į įmonės finansinę veiklą, neįvertinama finansavimo struktūra. Formulės skaitiklyje rodomas grynojo pelno rodiklis labai priklauso nuo skirtingų apskaitos metodų pasirinkimo. Turto pelningumo analizės

Dovilė Kirkickytė. Uždarnosios akcinės bendrovės “Rimas” finansinė analizė ir veiklos perspektyvos 21
 metodikas galima skirstyti į tradicines ir kompleksines. Prie tradicinių pelningumo analizės būdų priskiriamas palyginimas su praėjusių laikotarpių rodikliais, kompleksiniams - Du Ponto piramidės analizės metodika.

6 lentelė

Pelningumo rodikliai

Nr.	Rodiklio pavadinimas	Rodiklio apskaičiavimas	Rodiklio reikšmė
1	<i>Bendrasis pardavimų pelningumas</i>	<u>Bendras pelnas</u> Pardavimai	Atspindi ribinį pelningumą, svarbus formuojant bei koreguojant kainodarą.
2.	<i>Grynasis pardavimų pelningumas</i>	<u>Grynasis pelnas</u> Pardavimai	Parodo pardavimų pelningumą, galima įvertinti mokesčių įtaką pardavimų pelningumui.
3.	<i>Nuosavo kapitalo pelningumas</i>	<u>Grynasis pelnas</u> Nuosavas kapitalas	Akcininkams leidžia įvertinti, kiek pelno tenka jų investuotam vienam litui.
4.	<i>Turto pelningumas</i>	<u>Grynasis pelnas</u> Bendra turto suma	Atspindi investicijų į turtą efektyvumą, kaip vadovai sugeba disponuoti turtu.
5.	<i>Veiklos pelningumas</i>	<u>Veiklos pelnas</u> Pardavimai	Parodo kaip įmonė kontroliuoja veiklos sąnaudų formavimąsi.
6.	<i>Įprastinės veiklos pelningumas</i>	<u>Įprastinės veiklos pelnas</u> <u>Pardavimai</u>	Atspindi pardavimų pelningumą iki mokesčių išskaitymo.
7.	<i>Einamųjų metų pelningumas</i>	<u>Einamųjų metų pelnas iki mok.</u> Pardavimai ir paslaugos	Parodo pardavimų pelningumą iki mokesčių išskaitymo, leidžia įvertinti ypatingos veiklos rezultato poveikį

Šaltiniai: J.Mackevičius ir D.Poškaitė (1999)

Kapitalo pelningumas daugiausiai domina investuotojus, kadangi atspindi nuosavo kapitalo sukurtą pelną. Šis rodiklis dar vadinamas kapitalo gražos rodikliu, nes parodo kapitalo panaudojimo efektyvumą. J.Mackevičius ir D.Poškaitė (1999) teigia, kad nustatant kapitalo efektyvumą dažniausiai skaičiuojami nuosavo, akcinio ir pastovaus kapitalo pelningumo rodikliai. E.Radavičius (1997), L.Bernsteinas, V.Kvėdaraitė (1996), R.Antoni (1992) ir kiti, kapitalo sąvokos griežtai neatskiria nuo jo materialios formos ir vadindami kapitalo pelningumu skaičiuoja rodiklį, kurio vardiklyje parodo turtą, o ne jo finansavimo šaltinį. Siekiant išvengti netikslumų magistro darbe naudojama 6 lentelėje pateikta bendrojo pelningumo apskaičiavimo formulė.

Pardavimų grynasis pelningumas apskaičiuojamas kaip grynojo pelno santykis su bendra pardavimų pajamų suma ir parodo, kokią dalį pelnas sudaro nuo įmonės pardavimų pajamų. Parodo, kiek grynojo pelno tenka vienam pardavimų litui. Pelną, gautą pardavus produkciją, veikia tokie veiksniai: pardavimų apimtys pokytis, pardavimų struktūros pokytis. Prekių kainos ir produkcijos savikainos pasikeitimas, kuriam turi įtakos žaliavų, medžiagų, kuro energijos ir transporto kainos, medžiagų sunaudojimo lygis ir darbo imlumas. Žinant šiuos veiksnius, galima pasinaudoti

faktorinės analizės metodika. Bazinių metų pelningumas R_0 , o ataskaitinių metų – R_1 . Jie apskaičiuojami pagal formules:

$$R_0 = B_0 / N_0 \qquad R_0 = (N_0 - S_0) / N_0$$

$$R_1 = (N_1 - S_1) / N_1 \qquad R_1 = B_1 / N_1$$

$$\Delta R = R_1 - R_0 \quad (1)$$

čia: B_0 – bendrasis pelnas baziniais metais;

B_1 – bendrasis pelnas ataskaitiniais metais,

N_0 – pardavimų pajamos baziniais metais;

N_1 – pardavimų pajamos ataskaitiniais metais;

S_0 – parduotos produkcijos savikaina baziniais metais;

S_1 – parduotos produkcijos savikaina ataskaitiniu laikotarpiu;

ΔR – pelningumo pokytis per nagrinėjamą laikotarpį.

Pelningumo rodikliai yra pagrindiniai rodikliai, kuriais remiamasi atliekant finansinę analizę, nes:

- a) jie geriausiai apibendrina galutinius įmonės pasiekimus, ir
- b) pagal juos yra sprendžiama, kokią realią naudą gaus akcininkai ir investitoriai, rizikuodami investuoti savo kapitalą.

Antroji pelningumo rodiklių grupė pagal skirtingas turto ir kapitalo dalis formuojama pagal įmonės kapitalo lygius. Tokiu būdu skaičiuojant pelningumą, galima pamatyti, kurią pelno dalį uždirbo kiekvienas kapitalo elementas. Taip suskaičiuotų pelningumo rodiklių reikšmių skirtumas vadinamas finansinio svėro efektu. Pelnas gali būti didinamas, didinant gamybos ir realizavimo mastą, bendrąsias įplaukas arba mažinant gamybos ir realizavimo išlaidas. Tačiau pelno dydis neparodo įmonės darbo efektyvumo. Jis nustatomas tik palyginus pelno sumą su jam pasiekti išleista kapitalo suma, t.y. apskaičiavus pelno rentabilumą.

$$\text{grynasis pelnas} / \text{visas kapitalas} \quad (2)$$

$$\text{grynasis pelnas} / \text{investuotas kapitalas} \quad (3)$$

$$\text{grynasis pelnas} / \text{nuosavas kapitalas} \quad (4)$$

(2) Viso kapitalo pelningumo rodiklis parodo, kiek pelno uždirbo kapitalas, nepriklausomai nuo to, ar jis priklauso įmonei, ar kreditoriams. Investuoto kapitalo pelningumas (3) eliminuoja trumpalaikių įsipareigojimų dalyvavimą uždirbant pelną ir parodo, kiek pelno įmonė gavo iš ilgalaikio kapitalo. Nuosavo kapitalo pelningumas (4) geriausiai tarnauja kapitalo savininkams,

suteikia informaciją apie jų nuosavybės naudojimo efektyvumą. Nuosavo kapitalo pelningumas parodo grynojo pelno sumą tenkančią vienam akcinio kapitalo vertės vienetui, t.y. iš jo galima spręsti, ar pelningos yra akcininkų investicijos, ar įmonės vadovai geba pelningai naudoti jiems patikėtas lėšas.

Turto pelningumas, kuris Vakarų šalyse vadinamas Du Ponto (ROE), arba turto gražos rodikliu, rodo, ar įmonė efektyviai vartoja savo turtą ir yra apskaičiuojamas kaip grynojo pelno santykis su visu turtu (C. P. Obi, 1998). Du Ponto analizė parodo nuosavo kapitalo pelningumo priklausomybę nuo pastovaus kapitalo struktūros kitimo, pardavimų pelningumo ir pastovaus kapitalo apyvartumo. Atsižvelgiama į tai, kad analizuojant kapitalo pelningumą dažniausiai apsiribojama tik dinamikos analize, siūloma naudoti įvairius Du Ponto piramidės analizės variantus ir apskaičiuoti veiksnius darančius įtaką pelningumui. Taip pat reikia įvertinti kapitalo pelningumo ir turto pelningumo ryšį, kadangi šių ryšių analizė padeda vadovams numatyti verslo finansavimo strategiją bei sumažinti finansinę riziką.

Toliau šis santykis apibūdinamas trijų svarbiausių veiklos veiksmingumo rodiklių – rentabilumo, vertybinių popierių su nustatytu ir nenustatytu pelningumu santykio ir kapitalo panaudojimo – funkcija. Šiems ryšiams parodyti reikia perrašyti savininkų nuosavybės pelningumo (ROE) lygtį. ROE yra lygus bendrojo kapitalo pelningumo (ROA) ir nuosavybės koeficiento daugiklio (EM) sandaugai:

$$\text{ROE} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Bendrasis kapitalas}} \times \frac{\text{Bendrasis kapitalas}}{\text{Grynasis pelnas}} = \text{ROA} \times \text{EM} \quad (5)$$

Suskaldžius ROA dalimis, matoma, kad kapitalo pelningumas yra ribinio grynojo pelno (angl. net profit margin, NPM) – rentabilumo mato ir bendrojo kapitalo apyvartumo (angl. total asset turnover, TAT) – bendrojo turto panaudojimo mato – rezultatas :

$$\text{ROE} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimų apimtis}} \times \frac{\text{Pardavimų apimtis}}{\text{Bendrasis kapitalas}} = \text{NPM} \times \text{TAT} \quad (6)$$

Derinant tarpusavyje abi lygtis gaunama išplėstinė Du Pont'o lygtis, ji rodo firmos savininkų nuosavybės pelningumą:

$$\text{ROE} = \frac{\text{Grynasis pelnas}}{\text{Pardavimų apimtis}} \times \frac{\text{Pardavimų apimtis}}{\text{Bendrasis kapitalas}} \times \frac{\text{Bendrasis kapitalas}}{\text{Savininkų nuosavybė}} = \text{NPM} \times \text{TAT} \times \text{EM} \quad (7)$$

Žinodami ROE per tiriamąjį laikotarpį galima nustatyti ar tiriamą firmą gavo daugiau pelno vienam pardavimų litui; ar efektyviau naudojami aktyvai; ar intensyviau turtas buvo finansuojamas iš nuosavų lėšų šaltinių (E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė, 2004)

Du Ponto analizė parodo nuosavo kapitalo pelningumo priklausomybę nuo pastovaus kapitalo struktūros kitimo, pardavimų pelningumo ir pastovaus kapitalo apyvartumo. Atsižvelgiama į tai, kad analizuojant kapitalo pelningumą dažniausiai apsiribojama tik dinamikos analize, siūloma naudoti

įvairius Du Ponto piramidės analizės variantus ir apskaičiuoti veiksnius darančius įtaką pelningumui. Taip pat reikia įvertinti kapitalo pelningumo ir turto pelningumo ryšį, kadangi šių ryšių analizė padeda vadovams numatyti verslo finansavimo strategiją bei sumažinti finansinę riziką.

Pelningumo siekimas yra natūralus verslo įmonės tikslas, dažnai lemiantis vadovų pasirinkimą, sprendžiant problemas. Todėl pelno informacija labai svarbi planavimui ir kontrolei. Pagrindinių veiklos rezultatų finansinės analizės tikslai:

- veiksmų, darančių įtaką pelnui, išskyrimas ir analizė;
- pelno rodiklių dinamikos įvertinimas;
- pelno susidarymo ir paskirstymo pagrįstumo analizė;
- pelno didinimo rezervų atskleidimas.

Dažnai įmonė nebendrauja tiesiogiai su galutiniais pirkėjais ar net nežino, kas jie yra. Analizė leidžia įvertinti pardavimo dinamiką kiekviename kanale; nustatyti įmonės paskirstymo kanalų efektyvumą; atkreipti dėmesį į atskirų paskirstymo kanalų pardavimo dalies sumažėjimą, išanalizuoti priežastis, imtis priemonių padėčiai pagerinti, priimti sprendimus dėl paskirstymo kanalų peržiūrėjimo ir naujų kanalų sudarymo.

Analizuojant įmonės pelną, reikia atkreipti dėmesį į:

- 1) produkcijos pardavimo lygį nagrinėjamu laikotarpiu;
- 2) pardavimo dinamiką esamu ir praėjusiu laikotarpiu,
- 3) prognozuoti pelno dydį ateičiai;
- 4) apibūdinti pelną veikiančius veiksnius bei numatyti, kurie veiksniai gali turėti įtakos ateityje.

Įmonės veiklos pelningumą taip pat apibūdina rentabilumo rodiklis, kuris parodo, kokia pelno dalis tenka vienam sąnaudų litui. Pagrindiniai rentabilumo rodikliai yra šie:

- *Pardavimų rentabilumas* – parodo, kokia bendro pelno dalis tenka vienam prekių savikainos litui;

- *Veiklos rentabilumas* – parodo, kokia pelno prieš apmokestinimą dalis tenka vienam veiklos sąnaudų litui;

- *Apskaičiuotas rentabilumas* – parodo kokia įprastinės veiklos pelno dalis tenka vienam investuoto kapitalo litui.

Apibendrinantis įmonės veiklos efektyvumo rodiklis – rentabilumas – turto pelningumas.

Analitikams, ekonomistams, auditoriams labai aktualu žinoti kokie veiksniai ir kaip stipriai jie įtakoja pelno pokyčius. Analizuojant pardavimų pelningumo reikšmes galima spręsti, ar yra pakankamas skirtumas tarp paslaugų suteikimo kainos ir jų savikainos. Kokia įtaka nagrinėjamu laikotarpiu bendrajam pardavimų pelningumui turėjo bendrojo pelno ir pardavimo savikainos pokyčiai galima nustatyti taikant *grandinių keitimų metodą*. *Indeksinis analizės metodas* naudojamas tiriant rodiklio

pasikeitimus ir atskirų veiksnių įtaką. Pokyčio rodiklis gali būti apskaičiuojamas dviem būdais: kaip rodiklio reikšmės laikotarpio pradžioje ir pabaigoje skirtumas ir kaip šių reikšmių santykis. Veiksnių įtakai apskaičiuoti taip pat gali būti taikomi du būdai: 1) Atskirai apskaičiuojant kiekvieno veiksnio indeksą ir absoliučias jų reikšmes; 2) Veiksnių įtaką skaičiuojant nuosekliu grandininio pakeitimu būdu.

Priklausomybė tarp bendrovės teikiamų paslaugų pajamų pokyčių ir įvairių veiksnių gali egzistuoti iš tikrųjų ar būti tik įtariama. Kaip teigia V. Boguslauskas (2003), pasirinktus kintamuosius gali sieti įvairūs ryšiai, bet juos galima suskirstyti i dvi grupes: funkcinius ir koreliacijos. Tokiu ryšiu gali būti paprastas funkcinis ryšys, kai kiekvienai nepriklausomojo kintamojo reikšmei galima vienareikšmiškai nurodyti priklausomo kintamojo (funkcijos) reikšmę. Daugelyje ekonominių procesų tai veikia išimtis. Dažniausiai šie ryšiai yra labai sudėtingi, o rezultatyviniai rodikliai priklauso nuo daugelio veiksnių vienu metu ir sudėtinga pasakyti, nuo ko labiausiai.

Stochastinis (statistinis) ryšys, kuris pasireiškia kaip priklausomybė tarp atsitiktinių dydžių taip, jog vieno dydžio pokytis veikia kito dydžio pasiskirstymą. Stochastinio tipo ryšiams išreikšti paplitusios koreliacijos ir regresijos sąvokos. *Koreliacija* atsako į klausimą, ar yra ryšys tarp požymių, kokia jo kryptis ir stiprumas, o *regresija* – konkretizuoja ryšio formą. Jeigu, didėjant vieno požymio reikšmėms, kito požymio reikšmės mažėja – ryšys atvirkštinis. Koreliacinės regresinės analizės tikslai yra nustatyti ar egzistuoja stochastinis ryšys tarp tiriamų veiksnių bei nustatyti tų ryšių stiprumą, formas, išraiškas. Koreliacijos koeficientas yra dydis, kintantis nuo -1 iki 1, kai $r = 1$, tai visi taškai (X_i, Y_i) yra tiesėje, kurios krypties koeficientas yra teigiamas, kai $r = -1$, tai visi taškai (X_i, Y_i) yra tiesėje, kurios krypties koeficientas yra neigiamas, o kuomet $r = 0$, kai kintamieji yra tiesiškai nepriklausomi.

Koreliacijos koeficientas skaičiuojamas pagal formulę (kuri vėliau naudojama praktinėje dalyje):

$$r = \frac{(x_1 - \bar{x})(y_1 - \bar{y}) + (x_2 - \bar{x})(y_2 - \bar{y}) + \dots + (x_n - \bar{x})(y_n - \bar{y})}{(n-1) \cdot s_x \cdot s_y} \quad (8)$$

kur

$$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}$$

$$\bar{y} = \frac{y_1 + y_2 + \dots + y_n}{n}$$

$$s_x = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n-1}} \quad (9)$$

$$s_y = \sqrt{\frac{(y_1 - \bar{y})^2 + (y_2 - \bar{y})^2 + \dots + (y_n - \bar{y})^2}{n-1}} \quad (10)$$

Jeigu dviejų požymių koreliacijos koeficientas yra **teigiamas**, tada **požymiai teigiamai koreliuoti**.

Jeigu dviejų požymių koreliacijos koeficientas yra **neigiamas**, tada **požymiai neigiamai koreliuoti**.

Jeigu dviejų požymių koreliacijos koeficientas yra **lygus nuliui**, tada **požymiai yra nekoreliuoti**.

Dar viena koreliacijos koeficiento formulė:

$$r = \frac{(x_1 \cdot y_1 + x_2 \cdot y_2 + \dots + x_n \cdot y_n) - n \cdot (\bar{x} \cdot \bar{y})}{(n-1) \cdot s_x \cdot s_y} \quad (11)$$

Sakoma, kad tarp kintamųjų yra: labai silpnas ryšys, jei $|r| \leq 0,3$; silpnas ryšys, jei $-0,5 < r \leq -0,3$ arba $0,3 < r \leq 0,5$; vidutinio stiprumo ryšys, jei $-0,7 < r \leq -0,5$ arba $0,5 < r \leq 0,7$; stiprus ryšys, jei $-0,9 < r \leq -0,7$ arba $0,7 < r \leq 0,9$; labai stiprus ryšys, jei $-1, < r \leq -0,95$ arba $0,9 < r \leq 1,0$.

Ryšio tarp kintamųjų glaudumo matui naudojamas ir koreliacijos koeficiento kvadratas r^2 , dar vadinamas *determinacijos koeficientu*. Praktikoje dažniausia reikalaujama, kad determinacijos koeficientas būtų nemažesnis už 0,25.

1.6. Likvidumo ir mokumo rodikliai

Atliekant analizę pirmiausiai įvertinamas likvidumas (dar kitaip – trumpalaikis mokumas), t.y. ar pajėgs įmonė apmokėti savo trumpalaikius įsiskolinimus pasibaigus jų terminui. Santykinų rodiklių analizė yra patogi, kadangi susieja pinigų ir kito trumpalaikio turto apimtį su trumpalaikiais įsipareigojimais. Dažniausiai naudojamas bendrasis likvidumo rodiklis, dar vadinamas - padengimo koeficientu – apskaičiuojamas trumpalaikį turtą dalijant iš trumpalaikių įsipareigojimų. Į trumpalaikį turtą įtraukiami pinigai, rinkos vertybiniai popieriai, pirkėjų įsiskolinimas ir atsargos. Trumpalaikiais įsiskolinimais laikomi: įsiskolinimai tiekėjams, įsiskolinimas pagal vekselius, susikaupęs įsiskolinimas, ilgalaikės skolos, kurių terminas baigiasi metų gale. Bendrasis likvidumo koeficientas geriausiai parodo, koku laipsniu trumpalaikių kreditorių teisės yra padengtos turtu, kurį lengva paversti pinigais. Kitas likvidumo požymis - greito (kritinio) likvidumo įvertinimo koeficientas, kuris parodo firmos sugebėjimą apmokėti trumpalaikius įsiskolinimus neparduodant atsargų.

Bendrojo likvidumo rodiklis padeda nustatyti, kiek trumpalaikis turtas viršija trumpalaikius įsipareigojimus, koku laipsniu trumpalaikių kreditorių teisės yra padengtos turtu, kurį lengva paversti pinigais, t.y., parodo įmonės sugebėjimą trumpalaikėmis mokėjimo priemonėmis likviduoti

trumpalaikius įsipareigojimus. Kuo jis didesnis, tuo artimiausiu metu saugesnė situacija. Pasaulinėje praktikoje pageidaujama, kad šio koeficiento ribos svyruotų tarp 1,2 – 2,0, nors Europoje priimtinas 1,0-1,5 rodiklis. Žemas šio rodiklio lygis rodo tai, kad įmonei sunku įvykdyti įsipareigojimus; didelis (daugiau kaip 2,5) – įmonė nepajėgia naudoti apyvartinių lėšų. Koeficientą gali iškreipti sezoniniai svyravimai ir skubotas mokėtinų sumų mokėjimas prieš balanso sudarymą.

7 lentelė

Likvidumo rodikliai

Rodikliai	Formulė
Bendras likvidumo koeficientas	$\frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}$
Greito likvidumo koeficientas	$\frac{\text{Greito likvidumo aktyvai} + \text{Likvidūs aktyvai}}{\text{Skubūs įsipareig.} + \text{Trumpalaikiai įsipareig.}}$
Kritinio likvidumo koeficientas	$\frac{\text{Greito likvidumo aktyvai}}{\text{Skubūs įsipareigojimai}}$
Trumpalaikio įsiskolinimo koeficientas	$\frac{\text{Trumpalaikiai įsipareigojimai}}{\text{Turtas}}$
Grynasis apyvartinis kapitalas	Trumpalaikis turtas – Trumpalaikiai įsipareigojimai

Šaltiniai: J. Mackevičius (2005, p. 146-149); D. Šlekienė I. Klimavičienė (1999, - p. 27); A. Rutkauskas, V.

V. Damašienė (2002, p. 40), C. P. Obi (1998, p. 38 - 39)

Greitojo trumpalaikio mokumo rodiklis padeda įvertinti trumpalaikį mokumą, skaičiuojant daroma prielaida, kad atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys negali būti greitai paverstos pinigais. Šis rodiklis parodo, kokia einamųjų įsipareigojimų dalis gali būti padengta ne tik grynaisiais pinigais, bet ir laukiamomis įplaukomis. Priimtina šio rodiklio reikšmė, statistikos departamento duomenimis – 1,00, ji neturėtų labai skirtis nuo einamojo likvidumo rodiklio. Skirtumas tarp greitojo ir bendro mokumo koeficientų, pasak J. Mackevičiaus (2005) turėtų būti nedidelis, bet jei skirtumas nemažas, tai rodo, kad įmonė turi daug atsargų, kurios gali būti pasenę, nekokybiškos, o jas paversti pinigais nėra galimybių. Absolūtus mokumo koeficientas taip pat gali būti vertinamas analizuojant įmonės veiklą, bet jo per didelė reikšmė gali būti interpretuojama ne tik kaip teigiamas rodiklis, bet kaip ir įmonės nesugebėjimas pinigų įtraukti į apyvartą.

Prie trumpalaikio mokumo rodiklių taip pat priskiriamas trumpalaikio įsiskolinimo koeficientas, kuris rodo, kokia įmonės turto dalis finansuojama trumpalaikėmis skolomis. Statistikos departamento duomenimis, labai gerai, jei rodiklis mažesnis nei 5 %, gerai – jei mažesnis už 30 %, nepatenkinamai – už 60 %.

Trumpalaikio mokumo rodiklių analizė svarbi įmonei tuo, kad padeda nustatyti įmonės įsipareigojimų dydį, numatyti veiklos plėtojimo strategiją. Todėl juos būtina analizuoti nuolat, kad nebūtų praleista ir nepasiruošta galimiems sunkumams.

Labai svarbu nustatyti bendrojo ir greito trumpalaikio likvidumo koeficientų skirtumą. Optimali padėtis yra tokia, kai šių rodiklių skirtumas yra nedidelis. Tačiau pasitaiko atveju, kai bendrasis

trumpalaikio likvidumo koeficientas yra didelis, o greito - mažas. Tokia padėtis parodo, jog įmonė turi daug atsargų, kurios yra kaupiamos ar išaldytos. Šių rodiklių analizė svarbi įmonei jos veiklos strategijos požiūriu. Galima teigti, kad likvidumo rodikliai parodo įmonės išsipareigojimus, jų dydį, realumą, o kartu įgalina nustatyti veiklos plėtojimo strategiją, praktikoje yra naudojama ir daugiau santykinų rodiklių įmonės likvidumo įvertinimui (7 lentelė).

Kita rodiklių rūšis yra ilgalaikio mokumo koeficientai, kurie parodo ar įmonė bus moki po 2 – 3 ar daugiau metų, kada reikės gražinti skolas bei palūkanas. Įmonės sugebėjimą gražinti ilgalaikius išsipareigojimus Vakarų šalių autoriai (J. M. Samuels, f. M. Wilkes, R. E. Brayshaw, J. (1993), D. Bazely (1988), C. P. Sticney (1993)) vadina finansinio sverto, finansinio stabilumo, rizikos vertinimo rodikliais, tuo tarpu Lietuvos autoriai šiuos rodiklius vadina išsipareigojimų, finansų struktūros, finansinio pastovumo, padengimo ir pan. rodikliais (J. Mackevičius, 2005).

Kuo finansinio sverto koeficientas didesnis už kitus tos pačios šakos įmonių analizuojamus rodiklius, tuo labiau galime įsitikinti įmonės veiklos didesne rizika. Vertinama labai gerai, jei šis rodiklis yra mažesnis arba lygus 30 procentų, gerai – jei ne didesnis kaip 70 procentų. Skolintų lėšų naudojimas plėtoti įmonės veiklą ir gauti pelną priimtinas kol netrikdo įmonės finansinės pusiausvyros. Vieni autoriai teigia, kad įvertinant finansinį svertą, pakanka skaičiuoti vieną finansinio sverto rodiklį, kiti pateikia kelis. Dažniausiai finansinis svertas išreiškiamas išsipareigojimų ir kapitalo santykiu. Priimtina šio rodiklio reikšmė – 2; kuo jis rodiklis mažesnis, tuo daugiau įmonė išiskolinusi. Jeigu rodiklio reikšmė lygi 1, vadinasi, įmonė yra labai išiskolinusi ir jos išsipareigojimai lygūs nuosavam kapitalui.

Lietuvos Respublikos statistikos departamento parengtoje įmonių finansinės būklės vertinimo metodikoje išskiriama savarankiška finansavimo sverto rodiklių grupė: 1) auksinės balanso taisyklės, 2) išiskolinimo, 3) ilgalaikio išiskolinimo, 4) trumpalaikio išiskolinimo, 5) turto struktūros, 6) grynojo apyvartinio kapitalo, 7) skolos ir nuosavybės (sverto), 8) einamojo likvidumo, 9) kritinio likvidumo, 10) bendrojo likvidumo, 11) manevringumo, 12) prekių apyvartumo, 13) pirkėjų išiskolinimo, 14) atsargų apyvartumo, 15) grynojo apyvartinio kapitalo apyvartumo, 16) turto apyvartumo, 17) gautinų sumų apyvartumo, 18) ilgalaikio turto apyvartumo, 19) grynasis apyvartinis kapitalas.

Anot J. Mackevičiaus ir D. Poškātės (2003) šioje grupėje išskirta nemažai rodiklių, neturinčių tiesioginio ryšio su kapitalo struktūra. Šių autorių nuomone, prie finansinio sverto priskiriamas tik septintasis rodiklis – skolos ir nuosavybės svertas.

Nacionalinė vertybinių popierių birža išskiria tokias finansų rodiklių grupes: 1) skolos, 2) skolos ir nuosavybės, 3) finansinių išsipareigojimų, 4) ilgalaikių skolų ir palūkanų. Užsienio autorių literatūroje analizuojami finansinio sverto rodikliai pateikti 8 lentelėje.

Finansinio svarto rodiklio skaičiavimo metodikos

Eil. Nr.	Autorius	Rodiklių pavadinimas	Apskaičiavimas
1.	Įmonių finansinės būklės vertinimo rodikliai. Statistikos departamentas	Skolos ir nuosavybės (svarto) koeficientas	$\frac{VI}{SN}$
2.	Įmonių finansinė analizė. Rodiklių apskaičiavimo metodika	Skolos ir nuosavybės koeficientas	$\frac{VI}{SN}$
		Ilgalaikių įsiskolinimų koeficientas	$\frac{II}{II + SN}$
3.	C. Sticney	Ilgalaikių įsipareigojimų koeficientas	$\frac{II}{II + SN}$
		Ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{II}{SN}$
4.	L. Bernstein	Visų įsipareigojimų ir viso kapitalo (savo ir skolinto) santykis	$\frac{TI + II}{NK + VI}$
5.	Ch. Gibson	Skolos – nuosavybės koeficientas	$\frac{VI}{SN}$
6.	F. Palmer	Visų įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{II + TI}{SN}$
		Ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{II}{SN}$
		Trumpalaikių įsipareigojimų ir nuosavybės santykis	$\frac{TI}{SN}$
7.	Accounting ant audit practice (Accounting), Study text. ACCA.	Kapitalo svarto rodiklis	$\frac{II}{SN + II}$
		Finansinis svartas	$\frac{SN}{SN + II} \quad \frac{SN}{T - TI}$
8.	V.V. Kovaliov	Nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientas	$\frac{NK}{II + TI + NK}$

Čia VI – visi įsipareigojimai, SN – savininkų nuosavybė, II – ilgalaikiai įsipareigojimai, TI – trumpalaikiai įsipareigojimai, T – visas turtas, NK – nuosavas kapitalas

Šaltinis: J. Mackevičius ir D. Poškaitė (2003, p.102)

Pagal 8 lentelės duomenis, galima teigti, kad finansinį svartą, įvairių autorių nuomone, tikslingiausia skaičiuoti kaip ilgalaikių įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykį. Kadangi ilgalaikiai įsipareigojimai kelia didesnę riziką nei trumpalaikiai. Per tam tikrą laikotarpį gali atsirasti daug aplinkybių, dėl kurių įmonei bus sunkiau grąžinti skolas.

1.7. Veiklos efektyvumo rodikliai

Efektyvumas suprantamas kaip racionalus lėšų cirkuliavimas gamybos procese, duodantis teigiamą rezultatą. Kuo greičiau lėšos pereina visas apytakos stadijas, tuo mažiau jų reikia gamybos ir paslaugų procesui. Šiems reiškiniams įvertinti reikalingi rodikliai, kurie apibūdintų lėšų judėjimą iš vienos apytakos stadijos į kitą. Veiklos efektyvumo rodikliai padeda išsiaiškinti, kodėl vienoje įmonėse aktyvų arba jų elementų apyvarta vyksta sparčiau, nei kitos šakos įmonėse. Veiklos efektyvumo rodikliai dažnai yra skirstomi į tris grupes:

- > Išlaidų lygio rodikliai;
- > Trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai;
- > Ilgalaikio turto apyvartumo rodikliai.

Visuose apyvartumo rodikliuose išreiškiamas pelno (nuostolio) ataskaitoje pateikiamos pardavimų apimties ir balanse pateikiamų atskirų straipsnių ar viso turto santykis. Kaip teigia V.Kvėdaraitė (1995), Vakarų šalių ekonominėje literatūroje apyvartumui apibūdinti pateikiama gana daug rodiklių.

Apyvartumo koeficientai dažnai vadinami veiklos efektyvumo ar turto valdymo santykiniais rodikliais. Turto valdymo santykiniai rodikliai parodo ar kiekvienos turto rūšies, pavaizduotos buhalteriniame balanse, dydis atitinka esamą arba prognozuojamą veiklos apimtį. Atsargų apyvartumo santykinis rodiklis įvertina prekių ir gamybos atsargų panaudojimą per metus, kuo šis santykis didesnis, tuo daugiau turimos atsargos atliko apyvartų per metus, tačiau labai didelis santykis gali reikšti mažas atsargas ir didelį pakartotinių užsakymų skaičių.

Apyvartumo rodikliai padeda išsiaiškinti, kaip yra valdomos įmonės nuosavos ir skolintos lėšos. Yra daug apyvartumo rodiklių, galima apskaičiuoti apie 20, tačiau populiariausi yra keli:

1. **Viso turto apyvartumas** parodo, kokia pardavimų apimtis tenka kiekvienam turto litui, t.y. kiek vienas turto litas sukuria pardavimų pajamų. Jis skaičiuojamas kaip pardavimų pajamų santykis su visu turtu. Statistikos departamento pateiktais duomenimis nurodyta, kad gamybos įmonių viso turto koeficientas vertinamas labai gerai, jeigu yra didesnis nei 2, o prekybos – didesnis nei 5. Pasak J. Mackevičiaus (2005), turto apyvartumas daro didelę įtaką įmonės finansinei būklei. Jis gali būti vertinamas tiek kartais, tiek dienomis. Turto apyvartumas kartais parodo, kiek kartų per metus ar kitą analizuojamą laikotarpį turtas perėjo visus apytakos etapus.

2. **Ilgalaikio turto apyvartumas** nustato, kokia pardavimų apimtis tenka kiekvienam ilgalaikių aktyvų litui. Šis rodiklis taip apskaičiuojamas kaip pardavimų pajamų santykis su ilgalaikiu turtu. Kuo jis didesnis, tuo geriau. Jeigu jis per mažas, tai reikia arba didinti pardavimus, arba parduoti dalį ilgalaikio turto. Statistikos departamento duomenimis gamybos įmonių ilgalaikio turto apyvartumo koeficientai : labai geras – didesnis negu 1,5, geras – didesnis negu 1, patenkinamas – 1, nepatenkinamas – mažesnis negu 1. Tuo tarpu prekybos įmonėse šie koeficientai kelis kartu didesni: labai geras – didesnis negu 10, geras – didesnis negu 3, patenkinamas – 3, nepatenkinamas – mažesnis negu 3 (J. Mackevičius, 2005).

3. **Trumpalaikio turto apyvartumas** parodo šio turto panaudojimo efektyvumą uždirbant pajamų iš pardavimų, t.y. kiek pajamų tenka vienam trumpalaikio turto litui. Kuo šis rodiklis didesnis, tuo efektyviau naudojamas trumpalaikis turtas. Jis apskaičiuojamas kaip pajamų ir trumpalaikio turto santykis. Neatskirama nuo trumpalaikio turto apyvartumo skaičiuoti **atsargų apyvartumą**, juos reikia tarpusavyje lyginti. Šis rodiklis apskaičiuojamas kaip pardavimų savikainos

ir atsargų santykis. Jis rodo prekių ir gamybos panaudojimą per metus. Kuo šis santykis didesnis, tuo daugiau turimos atsargos atliko apyvartų per metus. Tačiau didelis santykis gali rodyti mažas atsargas ir didelį pakartotinių užsakymų skaičių.

4. Taip pat būtina įvertinti *debitorinio įsiskolinimo apyvartumą kartais*. Jis parodo, kiek kartu per metus įmonė surenka savo lėšas atsiskaitymų procese, tampa svarbi laiko trukmė tarp pardavimo laiko ir apmokėjimo momento. Jis apskaičiuojamas pardavimų pajamas dalijant iš debitorinio įsiskolinimo. Kai firmos parduoda produkciją skolon, svarbi tampa laiko trukmė nuo pardavimo momento iki apmokėjimo. Pirkėjų skolų apmokėjimo laikas parodo vidutinį dienų skaičių, kada produkcija yra apskaitoma kaip pirkėjų įsiskolinimas. Pardavimas skolon klientams didina pardavimų apimtį, tačiau dažniausiai yra nepageidaujamas didelis klientų įsiskolinimas.

Kaip atskirą rodiklių grupę galima išskirti sąnaudų lygio rodiklius, jie kaip ir turto apyvartumas daugelio autorių nuomone priskiriami veiklos efektyvumo rodikliams (J. Mackevičius, 2005). Be sąnaudų įmonė negalėtų uždirbti pajamų, tad vertinant sąnaudų lygio rodiklius nustatomos įmonės sąnaudų lygis arba kiek sąnaudų tenka vienam pardavimo litui. Pagrindiniu rodikliu laikomas pardavimo savikainos lygis, apskaičiuojamas kaip pardavimo savikainos ir pardavimo pajamų santykis. Taip pat skaičiuojami ir kiti sąnaudų lygiai iš pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių. Skaičiavimas prilygsta vertikalajai pelno (nuostolio) ataskaitos analizei, tad plačiau nebus aptariama.

1.8 Rizika ir jos įtaka finansiniam stabilumui

Įtakos įmonės finansinei būklei turi daugybė veiksnių, kuriuos atskleidus galima prognozuoti įmonės ateitį. Svarbu žinoti veiksnius, dėl kurių įtakos keičiasi įmonės stabilumas, reikia nustatyti jų poveikio kryptį ir stiprumą. Finansiniam stabilumui daro įtaką vidaus ir išorės veiksniai. Vidaus veiksniai susiję su įmonės ūkiniais – gamybiniais planais, materialiniais ištekliais, kuriais įmonė disponavo nagrinėjamu laikotarpiu, jie kyla įmonės viduje.

Išorės veiksniai yra labiau makroekonominio pobūdžio, susiję su politiniais, teisiniais, visuomeniniais, kultūriniais, demografiniais, techniniais, ekonominiais procesais, kylantys už įmonės ribų ir kiekybiškai daro įtaką įmonės plėtočiai (D. Šlekienė, I. Klimavičienė, 2000). Įmonės ūkinę veiklą, o kartu ir finansinį rezultatą veikia valstybės ūkinė politika, jos ekonominė sistema, vietinės veiklos sąlygos bei nagrinėjamos įmonės produkcijos paklausa. Apskritai visi šie veiksniai formuoja vienokį ar kitokį finansinį rezultatą (turi įtakos prekių kainoms, paklausai ir pasiūlai, produkcijos struktūrai ir pan.). Jie padidina arba sumažina efektyvią įmonės veiklą rinkos sąlygomis, daro didelę įtaką įmonės konkurencingumui ir lemia išlaidas. Rinkos ekonomikos sąlygomis pajamų iš produkcijos pardavimo dinamiką formuoja pasiūlos ir paklausos veiksniai.

Pajamų iš pardavimų dydį lemia prekių paskirstymo būdas pasirinkus savo filialus, tarpininkus ar savarankiškas prekybos įmones. Pajamos iš pardavimų priklauso nuo sprendimų apie produktų išplatšinimą bei realizavimo taškų prisotinimą savo gamybos prekėmis (pagal paskirstymo laipsnį ir tankumą).

Vidaus veiksniai, darantys įtaką pelnui, yra susiję su visa įmonės ūkine – gamybine veikla. Nuo to, kaip įmonės vadovai sugeba nustatyti jų poveikį pelnui ir tinkamai jais naudotis valdydami gamybos ir realizavimo procesus, priklauso įmonės pelno dydis ir jo kitimo tendencijos.

Pasak R. Norvaišienės (1998), kiekvienos įmonės veikla susijusi su didesne ar mažesne rizika. Rizikingą veiklą sąlygoja noras gauti maksimalų rezultatą, t.y. didesnes pajamas ir pelną. Pastebėta, kad nenorinčios rizikuoti verslo įmonės dažnai neišlaiko konkurencinės kovos ar paprasčiausiai merdi.

Rizika – tai kintamumas, susijęs su laukiamomis pajamomis; tai pavojus, nuostolių ir netekimų galimybė (E. Buškevičiūtė, I. Mačerinskienė, 2004). Rizika - vienas iš faktorių kliudančių pasiekti stabilumą versle, kas šiandien yra stabilu, rytoj jau gali būti nebestabilu. Todėl įvertinant perspektyvas nelabai tikėtina, kad įmonės prognozuojami rezultatai ir bus pasiekti, subjektas yra priverstas susidurti ir priimti tam tikrus rizikingus sprendimus. Prieš kurį laiką į riziką buvo žiūrima kaip į kainą, kurią tenka sumokėti už gaunamą naudą, bet šio amžiaus II pusėje Vakarų šalys į riziką pradėjo žiūrėti kaip į valdymo objektą. Pasitelkiant matematinius metodus, pradėta konkrečiau vertinti rizikos lygį, nustatinėti, projektų rizikingumą, ieškoti tinkamo būdo sumažinti riziką. Rizikos valdymas tapo neatskiriama finansų valymo dalimi. Norint tinkamai parinkti priemones finansinei rizikai mažinti, reikia mokėti tinkamai ją išmatuoti bei įvertinti galimus nuostolius kuriuos ji gali sukelti.

Kai kurių autorių nuomone (Mackevičius.J., 1998) – rizika tai tam tikri nuostoliai, susidarę nepasiekus užsibrėžto tikslo. Kitoks yra Kovalev V. (1994) apibūdinimas – tai kad užsibrėžtas tikslas dažniausiai nepasiekiamas dėl prognozuojamo rezultato neapibrėžtumo ir subjektyvumo.

Dažniausiai yra skiriamos dvi rizikos rūšys: verslo ir finansinė (spekuliatyvinė) rizikos (Mackevičius J. 1998). Verslo rizika – tai įmonės nesugebėjimas finansuoti savo pajamomis savo ūkinės veiklos išlaidų, finansinė – tai nesugebėjimas padengti finansavimo išlaidų. Anot E. Buškevičiūtės ir I. Mačerinskienės (2004), ji yra tiesioginė įmonės finansavimo sprendimų rezultatas ir skirstoma į smulkesnes dalis :

- kreditinė – pavojus negauti pagrindinių sumų ir procentinių pinigų;
- procentinė rizika – ją dažniausiai patiria kreditinės institucijos;
- valiutinė rizika – pavojus netekti valiutos, keičiantis vienos valiutos santykio su kita valiuta kursui, taip pat patirti nuostolius nacionaline valiuta, atliekant užsienio prekybos ir kitas kreditines operacijas;

- prarastos finansinės naudos rizika – tai netiesioginiai finansiniai nuostoliai dėl nelaiku įvykdytų tinkamų sprendimų.

Veiklos operacijų požiūriu, rizika gali būti skirstoma dar taip:

- gamybinė rizika – pavojus kompanijai, firmai neįvykdyti savo įsipareigojimų pagal užduotis, ji atsiranda pačiame prekių gamybos procese;

- investicinė rizika – pavojus nuvertėti investiciniam finansiniam portfeliui sudarytam iš nuosavų ir įsigytų vertybinių popierių.

- rinkos rizika – nepalanki rinkos procentinių normų bei santykių svyravimo nacionaline ir užsienio valiuta galimybė;

- finansinė rizika – pavojus nevykdyti finansinių įsipareigojimų.

Verslo ir finansinė rizika sudaro bendrą riziką, t.y., kai nesugebama finansuoti ūkinės ir finansinės veiklos išlaidų. Bendra rizika susijusi su pavojais, kad įmonė gali patirti nuostolių dėl papildomų materialinių, finansinių ar darbo sąnaudų arba dėl to, kad gaus mažiau pajamų nei buvo numatyta. Šie procesai įmonėje formuojasi veikiant vidiniams ir išoriniams veiksniams. Prie išorinių priskiriami – susiję su valstybės ekonomine politika, nepalankiais verslui įstatymais, ekonomine valstybės būkle, infliaciniais procesais, rinkos svyravimais, ribota informacija apie rinką ir k.t. Vidiniai rizikos veiksniai daugiausia susiję su neracionaliu išteklių naudojimu, vadovų klaidomis, ilgalaikio turto fiziniu ir moraliniu nusidėvėjimu ir pan. Bendra rizikos analizė grindžiama išteklių, pajamų bei pelno ir nuostolių analize ir prognozavimu.

Labai svarbu tolimesnei įmonės sėkmingai veiklai užtikrinti yra rizikos prognozavimas, reikia išaiškinti jos priežastis, šaltinius, rūšis. Įvertinus jos laipsnį atsiranda galimybė prognozuoti rezultatus, sumažinti neigiamas pasekmes arba pasiekti geresnių rezultatų. Rizikos analizę, daugelio autorių nuomone, rekomenduojama pradėti nuo rizikos šaltinių ir priežasčių aiškinimo, svarbu nustatyti kokios rizikos šaltiniai vyrauja tam tikrame versle ir sukaupti dėmesį šios rūšies rizikos analizei.

Dėl glaudžios ūkinės veiklos dalyvių sąveikos verslo rizika gali pasireiškianti vienoje ūkinės veiklos sferose, gali persikelti į kitas ir viena rizikos rūšis peraugti į kitą. Verslo rizikai būdinga grandininė reakcija, kuri mažina ūkinės veiklos efektyvumą ir saugumą.

Analizuojant bet kokią riziką taikomi kriterijai, kuriuos pasiūlė amerikiečių ekspertas B.Berlimeras:

- rizikos nuostoliai nepriklauso vienas nuo kito;
- vienos krypties “rizikos portfolio” nuostoliai nebūtinai didina tikimybę kitų rizikos nuostolių;
- maksimalūs galimi nuostoliai neturi viršyti finansinių galimybių.

Analizuojant riziką išskiriama dvi viena kitą papildančios rizikos analizės rūšys: kokybinė ir kiekybinė rizikos analizė

Kokybinės rizikos analizės pagrindinis uždavinys – nustatyti rizikos veiksnius dėl kurių kyla rizika arba nustatyti potencialias rizikos sritis ir tuo pačiu nustatyti galimas rizikas.

Kiekybinė rizikos analizė – tai skaičiais išreikštų atskirų rizikos rūšių dydžių nustatymas ir bendros rizikos nustatymas

Įmonės veiklos rizikos įvertinimas atliekamas tokiu nuoseklumu:

- vidinių ir išorinių veiksnių, turinčių įtakos konkrečiai rizikos rūšiai, nustatymas;
- nustatytų veiksnių įtakos analizė;
- konkrečios rizikos rūšies finansinio dydžio nustatymas;
- leistino rizikos lygio nustatymas;
- priemonių rizikai mažinti sudarymas.

Sudarytas ir siūlomas apibendrintas įmonės veiklos rizikos vertinimo modelis, kuriame pateiktos galimos rizikos sritys, jas sukeliančios pagrindinės priežastys, rizikos vertinimo kriterijai.

9 lentelė

Finansinės padėties įvertinimo kriterijai

Rizikos sritis	Analizė	Problemų sritys
Pelningumas	1. įvertinti pelningumo santykinius rodiklius; 2. išanalizuoti pelno ir nuostolio ataskaitą; 3. apžvelgti kaštų struktūrą; 4. atlikti tendencijų analizę; 5. palyginti skaičius su kitų tos pačios srities kompanijų skaičiais; 6. įvertinti inventorijų ir pagrindinių aktyvų kokybę; 7. nustatyti metinių įplaukų kokybę.	1. mažėjančios pajamos; 2. didėjantys kaštai; - darbo apmokėjimas; - prekių kaina; - nusidėvėjimas; 3. nepakankamas pelnas augimui palaikyti; 4. nepakankama skalė – pastoviųjų kaštų viršijimas; 5. negarantuotos gautinos skolos; 6. inventorius nepatenkina poreikių; 7. pasenusi gamyba.
Likvidumas	1. įvertinti likvidumo santykinius koeficientus; 2. įvertinti turimo turto kokybę ir klientų išskolinimų senėjimą; 3. įvertinti investicijų pelningumą; 4. įvertinti kreditorių paramą; 5. įvertinti akcininkų paramą; 6. įvertinti kapitalo struktūrą; 7. išanalizuoti nuosavą kapitalą; 8. atlikti santykių patikimumo analizę pagal skirtingus santykių scenarijus.	1. nepatenkinama turto kokybė; 2. nepelningos investicijos; 3. kreditoriai neteikia paramos; 4. gryni pinigai naudojami skoloms padengti; 5. akcininkai neteikia paramos; 6. padidinta turto vertė; 7. didelės skolos; 8. dideli skolų kaštai; 9. jautrumas palūkanų normos svyravimams.

Šaltinis: R. Norvaišienė (1998, p.259)

Analizuojant įmonės finansinę padėtį būtina atsižvelgti į jos pelningumą, likvidumą, svertinius rizikos rodiklius. Finansinės padėties vertinimo kriterijai pateikti 9 lentelėje.

Šio modelio pagalba siūloma vertinti įmonės veiklos riziką, kurią gali sukelti verslo aplinka, kompanijos pozicija sektoriuje, įmonės finansinė padėtis, vadovavimo kokybė. Vertinant verslo aplinką analizuojamas įmonės veiklos ciklas, įstatyminė aplinka, firmos konkurencinė pozicija ir pan. Struktūrinės problemos verslo srityje gali sukelti riziką, pvz. mažos pajamos, dideli kaštai, didelė konkurencija. Neigiamą poveikį taip pat turi aplinkos pokyčiai: valiutų kursų svyravimai, prekybos apribojimų sumažinimas bei kiti valdžios politikos pasikeitimai. Įmonės padėtį konkurenciniu atžvilgiu gali smarkiai paveikti naujų kompanijų rinkoje atsiradimas, tiekėjų ir klientų susitarimų tvirtumas bei produkto pasikeitimo esmė.

1.9. Bankroto diagnostika

M. Tvarionavičienės nuomone (2001), įmonių bankrotas yra neišvengiamas rinkos ekonomikos reiškinys. Vienos įmonės neišsilaikiusios konkurencinėje kovoje bankrutuoja, o kitos užima jų vietą. Galima skirti du priešingus požiūrius į bankrotą. Vienu ekonomistų ir politikų požiūriu, įmonių bankrotas neatsiejamas rinkos santykių atributas, skatinantis technikos, gamybos ir visuomenės pažangą. Kitų požiūriu, bankrotas yra nuostolingas ne tik pačiai įmonei, bet ir visai visuomenei.

E. Altamano, L.A. Bernstein, Ch. Gibson ir kitų autorių tyrimai įrodo, kad bankrotui prognozuoti patogiausia naudotis finansinių ataskaitų duomenis, atitinkamai juos lyginti, interpretuoti, skaičiuoti santykinis rodiklius. Viena iš paprasčiausių įmonių bankroto prognozavimo analizės kryptų yra finansinių ataskaitų straipsnių pokyčių tyrimas. J. Mackevičiaus ir D. Poškutės tyrimai parodė, kad įmonės veiklos stabilumui esminę įtaką turi dideli svarbiausių straipsnių pokyčiai. Tačiau toks vertinimas nepadedą nustatyti ir apskaičiuoti veiksmų, lemiančių bankroto tikimybę, todėl išsamesnei įmonių bankroto prognozės analizei skaičiuojami santykiniai rodikliai.

Analizuojant santykinis rodiklius susipažinta su skirtinga rodiklių klasifikacija ir interpretavimu. Lietuvių autoriai J. Mackevičius ir D. Poškaitė (1999), išskiria keturias pagrindines šių rodiklių grupes: pelningumo, trumpalaikio ir ilgalaikio turto mokumo, veiklos efektyvumo ir kapitalo rinkos rodiklius, kuriuos galima naudoti įvairioms įmonės veiklos sritims vertinti bei prognozuoti bankrotą. Daugelio mokslininkų nuomone tyrimams turėtų būti naudojama apie 50 santykinis rodiklių, G. White, A. Sondhi ir D. Fried atliko tyrimus naudodami 60 santykinis rodiklių, kiti autoriai apsiriboja ties 10 svarbiausių rodiklių analize. Pasak mokslininkų, bankrotui prognozuoti gali būti naudojamos dvi analizės metodikos:

- > naudojant įvairių santykinis rodiklių sistemą;
- > naudojant tik mokumo ir pelningumo rodiklius.

Tačiau įvertinti įmonės veiklos stabilumą ir prognozuoti bankroto tikimybę pagal vieną ar du rodiklius neįmanoma.

E. Altmanas 1968 m. paskelbė penkių veiksnių modelį, kuris užsienio šalyse plačiai naudojamas įmonių bankroto grėsmei įvertinti. Atrinkęs penkis rodiklius, apibudinančius skirtingus įmonių finansinės veiklos aspektus, E. Altmano sudarė modelį:

$$Z = 1,2 * K_1 + 1,4K_2 + 3,3 * K_3 + *0,6 K_4 + 1,0 *K_5 \quad (12)$$

čia:

K_1 = Apyvartinis kapitalas/Turtas;

K_2 = Nepaskirstytas pelnas/ Turtas;

K_3 = Pelnas iki apmokestinimo/ Turtas;

K_4 = Nuosavo kapitalo rinkos vertė/ Įsipareigojimai;

K_5 = Pardavimų pajamos/ Turtas.

Priklausomai nuo Z reikšmės, bankroto tikimybė yra labai didelė, kai Z yra iki 1,8, didelė – nuo 1,81 iki 2,7, įmanoma nuo 2,8 iki 2,99 ir labai maža – 3 ir daugiau.

D. Šlekienė, V. Rutkauskas ir M. Tvarionavičienė nepalankiai įvertino daugiafaktorinę E. Altmano koeficientų analizę. Tačiau kiti Lietuvos mokslininkai, tokie kaip J. Mickevičius, D. Poškaitė, I. Mačerinskienė ir E. Buškevičiūtė siūlo bankroto diagnozavimą pagal E. Altmano „Z“ modelį išanalizuoti detaliau, kadangi negalima daryti išvadų ištyrus tik kelių įmonių finansinę veiklą, reikia plėsti tyrimų apimtį ir tik tuomet teikti pasiūlymus rodiklio koregavimui

Antrasis Altmano modelis (1983) buvo skirtas įmonėms, kurių akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje, bankrotui prognozuoti. Siūloma tokia funkcija:

$$Z = 0,717 * K_1 + 0,847 * K_2 + 3,107 * K_3 + 0,420 * K_4 + 0,998 * K_5 \quad (13)$$

Šioje funkcijoje K reikšmės išlieka tos pačios kaip ir anksčiau, tik keičiasi K_4 skaičiavimas, kur vietoj akcinio kapitalo rinkos vertės santykio su įsipareigojimais, siūloma skaičiuoti nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų santykį.

Bankroto tikimybė labai didelė jei ši reikšmė yra mažesnė nei 1,23, o jei Z reikšmė svyruoja tarp 1,23 ir 2,90 bankrotas įmanomas, o jei ji yra daugiau nei 2,90 – labai maža.

Trečiasis Altmano modelis skirtas paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti (1983), siūlomas taikyti 4 rodiklių modelis (kintamieji tokie pat kaip 2 –ajame modelyje):

$$Z = 6,56 * K_1 + 3,26 * K_2 + 6,72 * K_3 + 1,05 * K_4 \quad (14)$$

Jei Z reikšmė mažesnė nei 1,10 bankroto tikimybė labai didelė, jei svyruoja nuo 1,10 iki 2,59 – įmanoma, o jei daugiau nei 2,60 – labai maža.

E. Altmano nuomone, naudojant Z formulę, bankroto tikimybę galima nustatyti prieš metus 90 proc., prieš dvejus metus - 70 proc. ir prieš trejus metus - 50 proc. tikslumu.

Įmonės bankroto tikimybei prognozuoti yra naudojamas mokumo ir pelningumo rodiklių ryšio tyrimas. Įmonės mokumas rodo jos finansinę būklę ir skiriasi nuo pelningumo, kuris apibūdina

įmonės veiklos efektyvumą. Rekomenduojama apskaičiuoti trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklius. Naudojant tuos pateiktus rodiklius galima nustatyti:

1. Kokios yra įmonės galimybės gauti grynujų pinigų;
2. Grynujų pinigų poreikį;
3. Iš kokios veiklos gali būti gaunami grynieji pinigai.

G.Pikelio ir kitų autorių teigimu pelningumas yra svarbiausiais kriterijus ir pagrindinės veiklos tęstinumo sąlyga, todėl rekomenduojama ištirti pelningumo rodiklius.

Bankrotui diagnozuoti galima naudoti ir sunkiai realizuotinių aktyvų (Blanko) modelį, kuriame bankroto tikimybė nustatoma vertinant pagal 10 lentelę.

Šiame modelyje atvaizduojama įmonės naudojama finansavimo strategija. Atvaizduojama bendra įmonės piniginių aktyvų, trumpalaikių finansinių indėlių ir debitorinių įsiskolinimų suma ar jos pakanka padengti kreditorinius įsiskolinimus.

Kai kurių užsienio šalių mokslininkų nuomone, įmonių žlugimo priežastimi gali būti ne tik nemokumas, bet ir blogas įmonės turimų išteklių valdymas, marketingas. Todėl įmonės vadovams siūloma sutelkti dėmesį į efektyvų likvidaus turto išteklių valdymą bei teisingą įvertinimą, nes tai padėtų įmonėms išlaikyti mokumą. Č.Purlys (2002) teigia, jog bankroto prevencijos sistemos turėtų padėti įveikti atskirų rinkų nemokumo padarinius, atkurti konkurencingumą, tuo pačiu prisidėti prie Europos pramonės konkurencingumo didinimo.

10 lentelė

Sunkiai realizuotinių aktyvų modelis

Sunkiai realizuotinių aktyvų finansavimo galimybė	Bankroto tikimybė
$NA+Am < Kn$	Labai maža
$NA+Am < Kn + Bi$	Tikėtina
$NA+Am < Kn + Bi + Bt$	Didelė
$NA+Am > Kn + Bi + Bt$	Labai didelė

Šaltinis: Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия., 2003 m., 250 p.

Čia: NA – neapyvartinių aktyvų vidutinė metinė vertė;

Am – atsargų vidutinė metinė vertė;

Kn – nuosavo kapitalo vidutinė suma;

Bi – banko ilgalaikių kreditų vidutinė suma;

Bt – banko trumpalaikių kreditų vidutinė suma;

Dar vienas bankroto diagnozavimo modelis yra parengtas kanadiečių mokslininko ekonomisto G. Springate sukurtos 1978 m. (Sands E. G, Springate, G. L. V. ir Turgut Var, 1983). Šis modelis apskaičiuotas remiantis multipliacine – diskriminantine analize, atrinkus 4 iš 19 reikšmingiausių finansinių rodiklių.

Springate modelis

Priskirta raidė	Formulė
A	Apyvartinis kapitalas / Viso aktyvų
B	Pelnas prieš mokesčius / Viso aktyvų
C	Pelnas prieš mokesčius / Trumpalaikiai įsipareigojimai
D	Pardavimų pajamos / Viso aktyvų

Šaltinis: Sands, E.G, Springate, G. L. V. and Turgut Var (1983). Predicting Business Failures, CGA Magazine, May, p. 24 – 27

Buvo išvesta tokia formulė :

$$Z = 1,03 A + 3,07 B + 0,66 C + 0,4 D \quad (15)$$

Daugelis ekonomistų mano, kad įmonės bankrotui prognozuoti tinka finansinių ataskaitų pokyčių tyrimas. Pagal įvairių finansinės analizės rodiklių įvertinimą yra paremta Blasztk sistema. Šio modelio skaičiavimui paimama finansiniai įmonės rodikliai ir yra vertinami, lyginami su vidutinių įmonių toje pačioje šakoje rodikliais.

Įmonės vadovybė turi nuolat atsižvelgti į galimus rizikos veiksnius, kurie susiję su galimybe patirti bankrotą. Svarbiausia apsaugojimo nuo bankroto priemonė – finansinė analizė, kurią reikia atlikti nuolat. Bankroto nustatymą padeda įvertinti D. Britanijos autorių nustatyti rodikliai.

Rodikliai, parodantys gresiantį bankrotą

Rodikliai, parodantys bankroto tikimybę	Rodikliai, parodantys galimą situacijos pablogėjimą
Pasikartojantys nuostoliai iš pagrindinės veiklos	Pagrindinis darbuotojų netekimas
Viršijama kreditorinio įsiskolinimo trukmė	Priverstinės prastovos
Prasti likvidumo rodikliai	Gamybinio proceso ritmingumo sutrikimai
Ilgalaikės investicijos finansuojamos trumpalaikiais įsiskolinimais	Pernelyg didelė įmonės priklausomybė nuo tam tikro projekto, įrangos
Nuolatinis apyvartinio kapitalo trūkumas	Pagrindinių tiekėjų netekimas
Didėjantys įsipareigojimai balanse	Įmonės bylinėjimasis
Ilgai neatsiskaitoma su kreditoriais	Per didelis pasitikėjimas naujo produkto sėkme ir pelningumu
Didelis debitorinio įsiskolinimo lyginamasis svoris	Nepakankamas techninio atnaujinimo būtinybės įvertinimas
Neefektyvi reinvestavimo politika	Neefektyvios ilgalaikės sutartys
Dideli atsargų kiekiai	Politinė rizika
Blogėjantys santykiai su finansinėmis institucijomis	
Pasenusių ir nusidėvėjusių įrengimų naudojimas	
Ilgalaikių potencialių kontraktų netekimas	
Nepalankūs užsakymų pasikeitimai	

Šaltinis: Трифоновб Ю. Шаманин А. (1998) p. 162

Pirmos grupės signalizatoriai parodo įmonės finansinius sunkumus ar net gresiantį bankrotą. Nepalankios antros grupės rodiklių reikšmės parodo, kad būklė nėra kritiška, bet susiklosčius tam tikroms sąlygoms, situacija įmonėje gali blogėti.

Tuo tarpu J. Mackevičius ir D. Poškaitė (2003) atlikę tyrimus pastebėjo, kad įmonės stabilumui didelę įtaką turi žymūs svarbiausių straipsnių pokyčiai, todėl prognozuojant siūlo remtis šiais pokyčiais (11 priedas)

Įvertinus užsienio šalyse ir Lietuvoje įmonių veiklos prognozavimui taikomus metodus nustatyta, kad objektyviausiai įmonių bankroto grėsmę leidžia prognozuoti E. Altamano daugiafaktorinis bankroto prognozavimo modelis. Remiantis finansinių ataskaitų duomenimis, rekomenduojama taikyti finansinių ataskaitų straipsnių pokyčio įmonės finansiniam stabilumui įvertinti ir santykinių rodiklių sistemos sudarymo bei tyrimo metodikas, prognozuojant perspektyvinę veiklą naudoti statistinius ir ekonometrinius metodus.

1.10. Prognozavimo metodai

Prognozė, kaip viena iš informacijos išraiškų, šiuo metu užima dominuojantį vaidmenį įmonei realizuojant investicinius projektus, įvertinant ir koreguojant esamą veiklos strategiją, priimant kitus valdymo sprendimus.

Terminas „prognozė“ paprastai naudojamas, nurodant pranašavimą ateityje tam tikram laikotarpiui. Pagal susiformavusią prognozavimo metodiką bei modelius gali būti prognozuojami ekonominiai ir technologiniai rodikliai, rinkos ir pramonės kitimo tendencijos, gamybos plėtra ir t.t. Prognozavimas įmonių atžvilgiu užsienio literatūroje yra traktuojamas kaip vienas iš svarbiausių efektyvios įmonės veiklos kriterijų, kurio reikšmė itin padidėja nestabilios ekonomikos sąlygomis. Dažniausiai prognozavimas atliekamas remiantis pardavimų dinamikos duomenimis, tikimasi, kad ir ateityje išliks panašios tendencijos. Dažnai prognozuojant pasitelkiama ir pagalba ir subjektyvesnius metodus, tokius kaip darbuotojų apklausa, atsižvelgiama į jų nuomonę. Šis metodas dažnai pasiteisina, nes darbuotojai daugiau žino apie įmonės perspektyvas ir kliūtis, kurios gali trukdyti ateityje pasiekti geresnių rezultatų. Tad ne visada galima pasitelkti objektyviais matematiniais skaičiais ir praeitimi, būtina įvertinti ir darbuotojų pasisakymus.

Kiekviena įmonė turi planuoti savo ateitį, kadangi veiklos sėkmė priklauso ne tik nuo sugebėjimo analizuoti ir vertinti praėjusių laikotarpių duomenis, bet ir nuo jos gebėjimo prognozuoti. Anot B.J. Das (2000), prognozių teikiama informacija reikšminga beveik kiekvienai įmonei, sudarant trumpalaikius ar ilgalaikius planus. Daugelis autorių pripažįsta, kad tik gerai atlikus įmonės finansinės veiklos analizę, galima sudaryti tikslus planus. Pagrindinis prognozavimo tikslas yra numatyti būsimus siekius ir įtakoti ateities įvykius, laiku nustatyti neigiamas veiklos pasekmes.

L. Šečkutė ir A. Pabedinskaitė (2002) suskirsto prognozavimo metodus pagal šiuos požymius:

1. pagal prognozuojamą laikotarpį išskiriamos trumpalaikės (iki metų), vidutinio laikotarpio (1 – 3 metų) ir ilgalaikės prognozės (3 – 10 metų).

2. pagal prognozavimo objektą prognozės skirstomos į bendras ir dalines. Bendra prognozė sudaroma siekiant įvertinti, pavyzdžiui, būsimą ekonominį vystymąsi. Dalinė prognozė apima tik ekonominės veiklos dalį, pavyzdžiui, sudaroma pardavimų prognozė.

Vienas labiausiai paplitęs prognozavimo metodų klasifikavimas – skirstymas į kokybinius (intuityvinius) ir kiekybinius (sisteminius) prognozavimo metodus. Intuityviniuose didžiausia reikšmė skiriama žmonių (vartotojų, ekspertų, vadovų ir kt.) nuomonei. Kiekybiniuose analizuojami objektyvūs, dažniausiai praėjusių laikotarpių duomenys ir sudaromi atitinkami modeliai. Šie metodai tinka, kai problemos negalima išreikšti kiekybiškai arba kai turimos informacijos nepakanka kiekybiniam įvertinimui, arba kai norima papildyti kiekybinę prognozę. Toliau darbe nagrinėjant pasirinktą įmonę taip pat bus naudojama kiekybinė analizė, nes turimi praėjusių laikotarpių duomenys, kuriuos taikant atitinkamus modelius, galima daryti prognozes.

Prognozuojat pagal laikotarpį, tikslingiausia būtų rinktis vidutinį laikotarpį. Trumpuoju laikotarpiu dažniausiai įmonė dar nebūna paveikta pokyčių ir finansiniuose rezultatuose pokyčiai yra labai nežymūs. Tuo tarpu vidutiniu ju, pastebimas rezultatų pokytis, ne tik dėl išorinės aplinkos poveikio, bet ir dėl vidinių (netgi sistemos) pokyčių. Ilguoju laikotarpiu labai sudėtinga numatyti kaip pasikeis veiklos rezultatai, dėl aplinkos poveikio (nauji konkurentai, nepalankūs įstatymai, pasikeitę tiekėjai), taip pat nežinoma ar įmonė nepakeis veiklos pobūdžio.

Pasak J. Butkutės (1999), mokslinėje literatūroje galima sutikti apie 200 prognozavimo metodų, iš kurių tik labai nedidelė dalis taikoma praktikoje. Išanalizavus požymius, pagal kuriuos klasifikuojamai prognozavimas, išskiriami šie prognozavimo metodai :

1. Trendo ekstrapoliacija bei išlyginimo metodai (slenkančio vidurkio metodas, eksponentinis išlyginimas). Tai metodai, kuriuose remiamasi situacijos vystymosi praeityje tendencijomis, ekstrapoliuojamomis į ateitį. Laikomasi prielaidos, jog anksčiau nustatyti dėsningumai tęsis ateityje. Ši prielaida pavojingesnė, kai dinamiškesnis rinkos vystymasis ir kai ilgesniam laikotarpiui sudaroma prognozė. L. Šečkutė ir A. Pabedinskaitė (2003) kalbėdamos apie trendo metodą siūlo nepamiršti įvertinti to, kad ne viskas kas buvo praeityje gali būti ir ateityje, būtina įvertinti ir riziką, kuri atsiranda keičiantis vartotojų poreikiams, atsirandant konkurencijai. Aptariant kiekvieną detaliau: *Slenkančio vidurkio metodas* taikomas laiko eilutėms, neturinčioms nei ryškaus trendo, nei ciklinės ar sezoninės komponentės. Taikant slenkančio vidurkio metodą, kiekvienas stebėjimas, jo reikšmė turi tą patį svorį, yra vienodai patikimi. Vienas iš galimų šio metodo patobulinimų yra žinomas kaip svertinis slenkantysis vidurkis – jis apima skirtingų svorių parinkimą kiekvienai stebėjimų reikšmei ir prognozės skaičiavimą kaip svertinio stebėjimo reikšmių vidurkį. *Eksponentinio išlyginimo metodas*, tai prognozavimo metodas, kai prognozei naudojamas svertinis visų laiko eilutės reikšmių vidurkis. Eksponentinio išlyginimo metodo pranašumai yra gana paprasta procedūra ir nedidelis praeities duomenų skaičius, būtinas skaičiavimams. *Eilutės trendo*

prognozavimas. Šio metodo pagrindinis tikslas – analizuojant kelių ar keliolikos periodų duomenis, nustatyti ilgesnio laikotarpio rodiklių kitimo pagrindines tendencijas, dėsningumus ir atlikti prognozes ateinantiems metams. Trendo analizė padeda įvertinti ilgalaikę pelno dinamiką lyginant ją su giminingos įmonės, šakos analogiška dinamika arba su kitais rodikliais, pavyzdžiui, pardavimų ar sąnaudų kaita. Laiko eilutės trendas (trendo komponentė) neseka kiekvieno eilutės svyravimo žemyn ir aukštyn, jis atspindi pagrindinę laiko eilutės reikšmių kitimo tendenciją. Galima teigti, kad tiesinis trendas galėtų laiduoti tinkamą ilgalaikio laiko eilutės kitimo aprašymą.

2. Regresinė analizė. Naudojantis šiuo metodu, priklausomų kintamųjų reikšmės nustatomos ir prognozuojamos, remiantis vieno ar kelių nepriklausomų kintamųjų reikšmėmis. Dažnai nepriklausomi kintamieji yra kaina, pajamos, rėmimo išlaidos, gyventojų skaičius. Anot L.J. Basavsio pagrindiniai tiesinės regresijos privalumai: tiesinė regresija gali būti taikoma nepriklausomiems kintamiesiems; paprastais statistiniais modeliais galima rasti ir įvertinti kintamųjų tarpusavio ryšius.

3. Pardavimo tarnybų darbuotojų atliekamas įvertinimas. Praktiniai tyrimai rodo, kad šalia statistinių metodų didelė reikšmė teikiama subjektyviam pardavimo tarnybų darbuotojų įvertinimui, jie remdamiesi savo žiniomis apie rinką, turėtų ypač gerai numatyti būsimą vadybą. Šio metodo pranašumas – rinkos artumas ir to sąlygotas realus rinkos vystymosi įvertinimas, kadangi atsižvelgiama į labai trumpalaikius pasiekimus. Prekybos personalo dalyvavimas prognozavime turi daug pranašumų. Prekybos atstovai, gerai susipažinę su paklausos vystymosi tendencijomis, dalyvaudami prognozavimo procese, labai pasitiki nustatytomis pardavimų kvotomis ir stengiasi pasiekti apibrėžtus tikslus.

4. Vadovų vertinimai. Įmonės ir pardavimų tarnybų vadovai remiasi jau turima informacija. Jie gali nusibrėžti tik vystymosi pagrindines kryptis, kadangi esama pavojaus gauti netikslią, nutolusią nuo tikrosios padėties prognozę. Tačiau, kadangi vadovybė nustato kainas, prioritetus ir sprendžia organizacijos likimą, šį paklausos įvertinimo metodą būtina naudoti.

5. Prognozės, sudarytos remiantis vartotojų apklausa. Pirkėjų apklausa neretai teikia patikimiausių duomenų. Prognozės tikslumas padidėja, jei apklausoje naudojama tikimybinė skalė, o ne pirkėjų atsakymai apie ketinimus pirkti prekę arba jos nepirkti. Vartotojų apklausa vartojimo prekių rinkoje naudotina tik tuomet, kai sudaroma trumpalaikė prognozė, priešingu atveju reprezentatyvumas sumažėja. Šis metodas reikalauja, kad vartotojai nurodytų savo pirkimo planus ateičiai.

6. Delphi metodas. Nustatant paklausą, dažnai naudojamas ekspertinių vertinimų metodas, turintis daug modifikacijų. Paklausos tyrimams paprastai naudojamos ekspertinių vertinimų metodo modifikacijos, artimos Delphi atmainai. R.C.Appleby (2003) teigia, kad tai puiki procedūra padedanti pasiekti grupės ekspertų konsensumą, gavę išsamų klausimyną ekspertai pateikia raštu

savo nuomonę. Šio metodo trūkumas anot jo, tas, kad klausimai gali būti nevienodai suprasti bei sudėtinga atsižvelgti į nenumatytus įvykius.

13 lentelė

Prognozavimo metodai

<i>Prognozavimo metodai</i>	<i>Patikimumo įvertinimas</i>	<i>Naudojimo dažnumas</i>
<i>1. Trendų metodas</i>	Vidutinis	Dažnai
<i>2. Slenkančiojo vidurkio metodas</i>	Vidutinis	Dažnai
<i>3. Regresinė analizė</i>	Aukštas	Kartais
<i>4. Eksponentinis išlyginimas</i>	Vidutinis	Kartais

Šaltiniai: Butkutė, J. Pardavimo prognozavimas marketinge. Verslas, vadyba ir studijos '99. (2000, p. 42-49)

Prognozavimui pastaruojų metu vis dažniau pradėti taikyti statistiniai bei sudėtingesni ekonometriniai prognozavimo metodai. Jie dažniausiai yra taikomi pardavimų ir pelno prognozei, kadangi leidžia kiekybiškai įvertinti ekonominio kintamojo priklausomybę nuo vieno ar daugiau kintamųjų. Ekonometrijos modeliai lygčių pavidalu sujungia kintamuosius, kuriuos galima įvertinti neapdorotus ir po to panaudoti kaip pagrindą prognozėms. Ekonometriniai metodai gali turėti tik vieną lygtį, bet gana dažnai sudėtingomis ekonomikos sąlygomis nepriklausomieji kintamieji vienoje lygtyje yra veikiami kelių kintamųjų. Užsienio autorių atlikti tyrimai parodė, kaip prognozavimo metodai pasiskirstė pagal jų efektyvumą prognozavimo praktikoje (13 lentelė).

Įvertinus visus metodus, Lietuvos įmonėms geriausia naudoti trendo metodą, laiko eilučių išlyginimą, regresinę analizę bei vadovų vertinimus, kadangi jie nereikalauja didelių išlaidų bei yra informatyvūs ir gana tikslūs. Žinoma, yra ir trūkumų, nes neįvertinamos visos priežastys, galinčios daryti įtaką ateityje (vartotojų poreikių kitimas, konkurencija ir pan.).

2. UAB „RIMAS“ FINANSINĖ ANALIZĖ

2.1. Įmonės veiklos apžvalga

UAB „Rimas“ buvo įregistruota 1991 m. Kuršėnuose kaip įmonė, kuri prekiauja dėvėtomis ir naujomis sunkvežimių Mercedes Benz detalėmis. Įmonės akcijos priklauso keturiems akcininkams, įmonės steigėjams, visi akcininkai dirba įmonėje ir užima svarbias pareigas. Įmonės veiklos pradžioje dirbo vien akcininkai, veikla vyko garažuose. Vėliau, augant paslaugų poreikiui ir didėjant darbų apimtims, buvo priimti sargai, autošaltkalviai. Naujų ir dėvėtų automobilių detalių prekyba leido įmonei turėti daugiau apyvartinių lėšų, atsirado poreikis plėsti bei tobulinti įmonės veiklą. 2005 m. įmonė JAV susirado patikimą partnerį K.I. Auto INC. Šis tiekėjas pristato į UAB „Rimas“ naudotus lengvuosius, krovininius automobilius bei autobusus iš Jungtinių Amerikos Valstijų. Įmonės autošaltkalviai automobilius suremontuoja ir paruošia eksploatacijai. Pagal galutinę pardavimo kainą amerikietiškos mašinos nesunkiai konkuruoja su europine produkcija. Verslui plėtoti įsigyta gamybinė bazė Kuršėnuose. Per penkiolika veiklos metų įmonės apyvarta nuolat didėjo ir 2007 m. ji siekė 782707 Lt, darbuotojų skaičius išaugo nuo 4 darbuotojų iki 16.

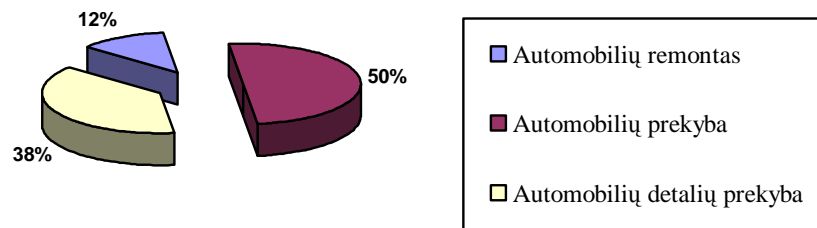
UAB „Rimas“ veiklos strategija – būti išskirtinai kokybiškų paslaugų tiekėju ir didžiausią asortimentą amerikietišku automobilių turinčiu atstovu Šiaulių regione. *Kainų politika.* Įmonėje kainų nustatymo metodas paremtas prekių savikaina, pirkėjų nuomone, ekonominėmis sąlygomis ir taip pat priklauso nuo pardavimo būdo. Nuolatiniams klientams (įmonėms, turinčioms automobilių parkus) taikomos 5-15 % nuolaidos, priklausomai nuo to ar atsiskaitoma iš karto, ar atidedant atsiskaitymą, nuo pirkimo dažnumo, apimties. *Kainų politika* jau nusistovėjusi ir pasiteisina. *Pardavimų strategija.* Ilgą laiką įmonės strategija buvo tiesioginis pardavimas. Pardavimai vykdomi įmonės biure ir gamybinėse patalpose Kuršėnuose. Toks pardavimo būdas geras tuo, kad yra glaudus ryšys su pirkėju, galima greitai reaguoti į kintančius klientų norus, lanksčiai taikyti kainų politiką, detalčiai išsiaiškinti prekių privalumus. Tiesioginis pardavimas ir toliau išliks pagrindinis pardavimo būdas. Visgi, vystantis informacinėms technologijoms, įmonė nusprendė pasinaudoti netiesioginio pardavimo privalumais. UAB „Rimas“ siūlo pirkti automobilius iš JAV vykstančių internetinių aukcionų. Užsakius klientui patikusį automobilį, įmonė padeda jį nupirkti ir pristatyti į Lietuvą per 30-90 dienų.

Pagrindinė įmonės veikla – lengvųjų automobilių, mikroautobusų, krovininių automobilių naudotų ir naujų detalių bei reikmenų prekyba. UAB „Rimas“ turi pastovių klientų detalių tiekimo srityje – tai transporto paslaugas teikiančios kompanijos ir įmonės turinčios automobilių parkus. Įmonė prekiauja BMW, Audi, Mercedes-Benz, Mitsubishi, Ford, Chrysler, Dodge, Mazda, Kia, Neoplan, Dosh, Man prekinių ženklų automobiliais ir jų detalėmis. Įmonė taip pat teikia automašinių elektros sistemų, ratų, variklio, važiuoklės remonto paslaugas. Šiomis paslaugomis naudojasi

fiziniai asmenys ir įmonės. Su transporto, pervežimų ar kitomis įmonėmis, kurios turi savo transporto ūkį sudarytos sutartys, joms taikoma nuolaidų sistema. Taip užsitikrinama pastovi rinkos dalis paslaugų teikimo srityje. Įmonė turi daugiau kaip 30 tiekėjų (UAB „Ogminta“, UAB „Autoromiksas“, UAB „Spalvora“, UAB „Erikas“ ir kt.). Automobilių remontui ir priežiūrai naudojamos sertifikuotos atsarginės dalys, tepalai. Tiekėjai užtikrina, kad jų teikiama produkcija atitinka ES standartus.

UAB „Rimas“ biuras, parduotuvė ir autoserviso patalpos yra įrengtos bendroje bazėje Kuršėnuose. Ši bazė palankioje geografinėje vietoje – prie pagrindinio kelio Šiauliai- Palanga, todėl lengvai randama pagal adresą ir gerai pastebima važiuojant pro šalį. Šalia pastato yra įmonės įsigyta automobilių stovėjimo aikštelė, kurioje galima apžiūrėti siūlomus parduoti automobilius.

UAB „Rimas“ tikslas – nuolat tobulinti klientų aptarnavimą, parduoti kokybiškas prekes ir tokiu būdu plėsti suteikiamų paslaugų apimtį, kurti darbo vietas, didinti įmonės pajamas ir pelną. Apimčių augimą taip pat užtikrina kylanti Lietuvos ekonomika ir didėjančios gyventojų pajamos. Procentinį įmonės teikiamų paslaugų paskirstymą galima matyti žemiau pateiktoje diagramoje:

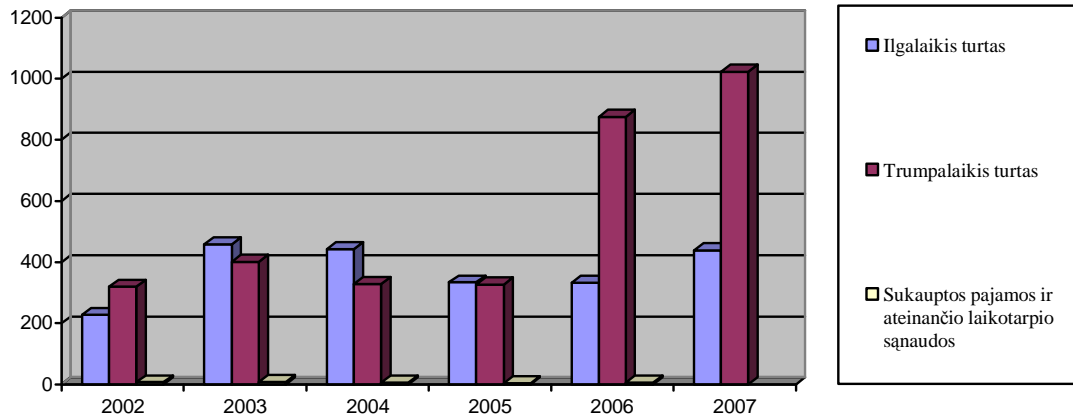
2 pav. UAB „Rimas“ veiklos sritys

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ finansinės atskaitomybės duomenimis

2.2 UAB „Rimas“ balanso straipsnių dinaminis bei struktūrinis įvertinimas

Šioje darbo dalyje bus analizuojama įmonės turto ir savininkų nuosavybės bei įsipareigojimų struktūra ir dinamika 2002 – 2007 m.

UAB „Rimas“ turtas analizuojamais metais kito labai nevienodai, pvz., 2004 ir 2005 m. jis mažėjo, o 2006 m. išaugo net 82,83 proc. Didžiausią turto dalį, apie 70 proc., pastaraisiais metais sudarė trumpalaikis turtas, nes įmonės pagrindinė veikla yra prekyba (šakos rodiklis 2006 m.: 52 proc. viso turto sudarė trumpalaikis, o 48 proc. – ilgalaikis turtas). Nors, 2003-2005 m. įmonės ilgalaikis turtas viršijo trumpalaikį turto, ir abu dydžiai krito, bet nuo 2006 m. pradėjus pirkti automobilius iš JAV, trumpalaikio turto dalis išaugo 1,6 karto, (atsargos išaugo 1,95 karto lyginant su 2005 m.).

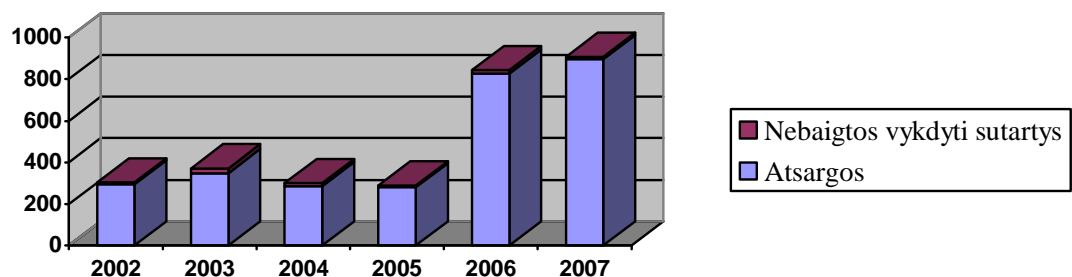

2 pav. UAB „Rimas“ turto struktūra 2002-2007 m. (tūkst. Lt)

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ balansu 2002 – 2007 m.

Atskirai nagrinėjant ilgalaikį turtą, matome, kad jis dvigubai išaugo iki 458943 Lt 2003 m. Tam įtakos turėjo formavimo savikainos padidėjimas net 5,5 karto. Nuo 2005 iki 2007 m. materialaus turto didžiausią dalį sudaro pastatai: atitinkamai jie sudarė nuo 30 proc. (2005 m.) iki 15 proc. (2006-2007 m.) viso turto.

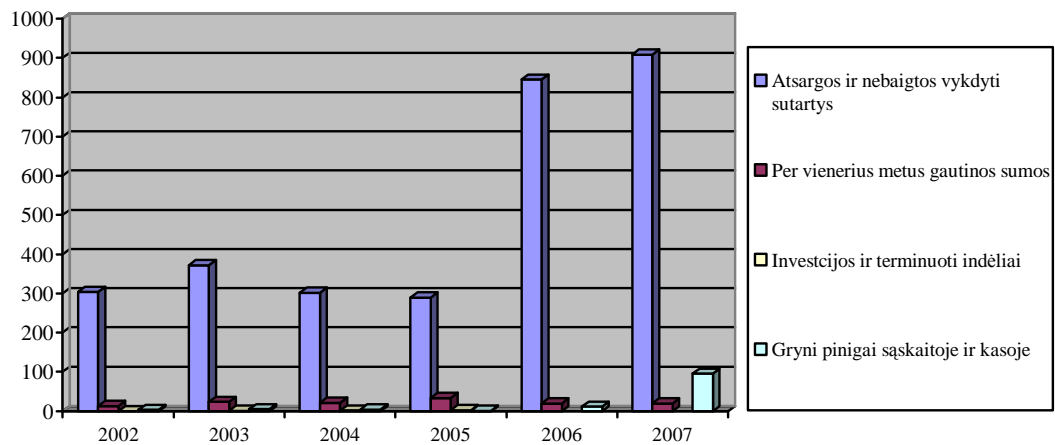
Nors keletą nagrinėjamų laikotarpių trumpalaikis turtas sudarė tik apie 45 proc., viso turto, bet nuo 2005 metų jo dalis pradėjo augti ir pastaruosius porą metų, sudarė didžiąją turto dalį – apie 70 proc. Geresnis santykis laikomas, kai didžiąją turto dalį sudaro ilgalaikis turtas, bet kadangi įmonė nėra gamybinė, tai normalu. Trumpalaikio turto didžiąją dalį sudaro atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys, pvz., 2006 ir 2007 m. jos atitinkamai sudarė 69,6 ir 62,1 proc. viso turto. 2002-2005 m. laikotarpiu, jos taip pat sudarė nuo 42,22 iki 57,7 proc. viso turto.

3 pav. Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys 2002-2007 m. (Tūkst.Lt)

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ balansu 2002 – 2007 m.

Per vienerius metus gaunamų sumų pokytis smarkesnis tik 2003 m. ir 2005 m., kai sumos išaugo 10 095 Lt arba 76,72 proc. ir atitinkamai 12154 Lt arba 57,35 proc. Šis balanso straipsnis sudaro gana nedidelę turto dalį, pvz., 2007 m. sudarė tik 1,33 proc. turto, o didžiausią dalį sudarė 2005 m. – 5,02 proc. Atskirai analizuojant pirkėjų įsikolinimą, matome, kad šis dydis iki 2006 m. ženkliai kilo arba išliko stabilus, o 2006 m. sumažėjo netgi 57,3 proc. lyginant su 2005 m. t.y. sudarė tik 13542 Lt. Per 2007 m. pirkėjų įsikolinimas vėl išaugo 5174 Lt. Visgi galima teigti, kad klientai atsiskaito laiku. Palyginimui galima paminėti, kad žiūrint šakos gaunamų sumų ir trumpalaikio turto santykis 2006 m. sudarė 34,23 proc., o UAB „Rimas“ - tik 2 proc.

4 pav. Trumpalaikio turto struktūra 2002-2007 m. (tūkst. Lt)

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ balansu 2002 – 2007 m.

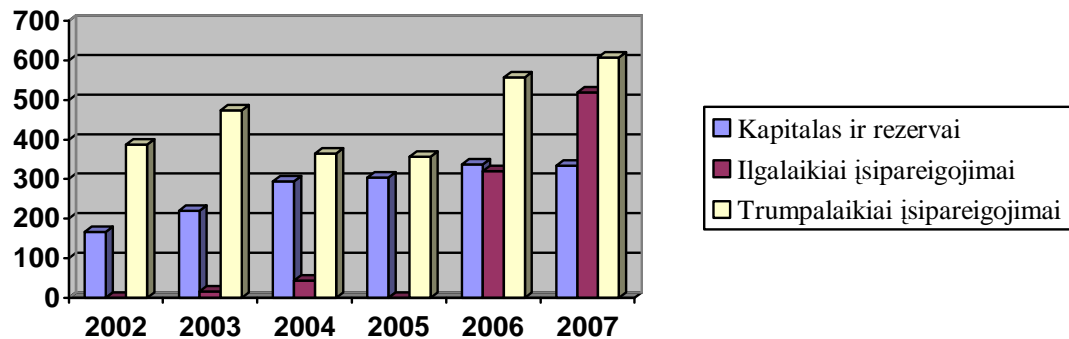
Grynieji pinigai taip pat sudaro tik labai nedidelę turto dalį, pvz., 2007 m.- 6,51 proc. viso turto (šakos vidurkis -5,58 proc.), o ankstesniais metais jų dalis nesiekė nė vieno procento (šakos vidurkis 2006 m. – 6,18 proc.). 2004 ir 2005 metais grynujų pinigų sąskaitoje ir kasoje mažėjo atitinkamai 11,16 ir 66,94 proc., tačiau jau 2006 metais jų suma išaugo 6,6 karto, o 2007 dar 7,5 karto – ir jau sudarė 95186 Lt. Grynujų pinigų padidėjimą iš esmės lėmė iš banko gautos kredito linijos ir paskolos.

Visais analizuojamais laikotarpiais sukauptos (gautinos) pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos sudarė labai nežymią viso turto dalį, daugiausia 2002 m. – 1,27 proc., o 2007 m. sukauptų pajamų įmonės balanse nebeliko.

Nagrinęjant įmonės savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų straipsnius, matome, kad didesnę dalį visais laikais sudarė skolintas kapitalas: 2002– 70 proc., 2003 m. – 75 proc., 2004 m. – 62 proc., 2005 m. - 54 proc., 2006 m. – 72 proc., 2007 m. – 77 proc. Kaip matyti, skolinto kapitalo dalis svyruoja – 2004-2005 m. mažėjo, bet po to, pasiskolinus lėšų iš banko, vėl viršijo 70 proc. ribą ir sudarė 1127425 Lt. Vadinasi, įmonės vadovybei reikėtų skirti didesnę dėmesį į verslo

finansavimo šaltinius, nes įmonė darosi vis labiau priklausoma nuo kreditorių ir gali susidurti su mokumo problemomis. Palyginimui – šakos nuosavo ir skolinto kapitalo santykis 2006 m. sudarė atitinkamai 41 ir 59 proc.

Nuosavas kapitalas kasmet daugiau ar mažiau auga arba išlieka stabilus. Jo dalis bendroje nuosavybės ir įsipareigojimų sumoje nuo 2003 iki 2005 m. kilo nuo 25 proc. iki 46 proc., o 2006 m. ir 2007 m. sumažėjo atitinkamai iki 27,79 proc. ir 22,9 proc. Įstatinio kapitalo suma per nagrinėjamą laikotarpį nesikeitė – išliko 100000 Lt. Keitėsi tik nuosavo kapitalo dalis visoje nuosavybės ir įsipareigojimų dalyje: nuo 2002 m. jo dalis po truputį didėjo iki pasiekė 15,06 proc. 2005 m., o po to kasmet ta dalis mažėjo ir 2007 m. sudarė 6,84 proc. Iš nuosavo kapitalo straipsnių labiausiai kito nepaskirstytas pelnas – nuo 2003 m. jis kasmet sudarė vis didesnę nuosavo kapitalo dalį ir 2007 m. siekė 15 proc.

5 pav. Įmonės savininkų nuosavybė ir įsipareigojimai 2002-2007 m. (Tūkst.Lt)

Šaltinis :parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ balansu 2002 – 2007 m

Ilgalaikiai įmonės įsipareigojimai 2006-2007 m. sudaro apie trečdalį visos savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų sumos – atitinkamai 26,35 proc. ir 35,56 proc. Plečiant veiklą ir renovuojant patalpas, 2006 m. įmonė pasiėmė iš banko 320 tūkst. Lt paskolą, o 2007 m. šio kredito sumą padidino iki dar iki 520 tūkst. Lt. Ilgalaikių įsipareigojimų įmonė neturėjo tik 2002 m. ir 2005 m.

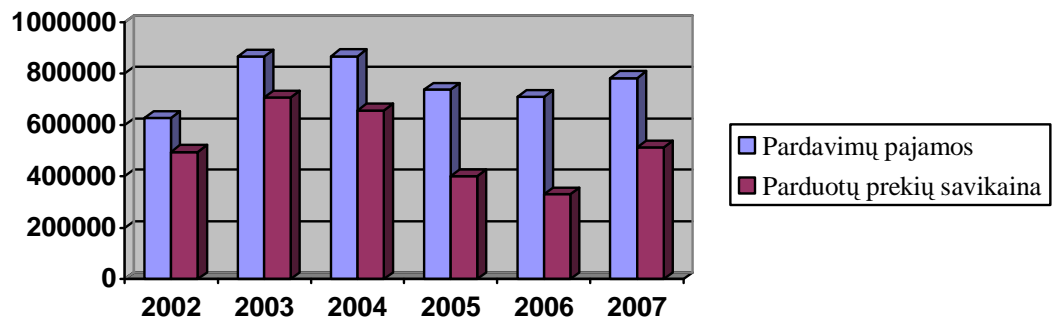
Trumpalaikiai įsipareigojimai 2005 m. sudaro didžiausią dalį visos savininkų nuosavybės ir įsiskolinimų dalies: 2007 m. – 41,54 proc., 2006 m. – 45,86 proc., 2005 m. – 53,69 proc., 2004 m. – 46,74 proc., 2003 m. – 54,61 proc., o 2002 m. – net 69,8 proc. Kaip matyti, ši bendra dalis kasmet vis mažėja, nors patys trumpalaikiai įsipareigojimai 2006 m. ir 2007 m. augo atitinkamai 56,18 ir 9,08 proc., ir 2007 m. jau sudarė 607425 Lt. Tam didžiausią įtaką padarė 2006 m. net 25 kartais išaugusios prekybos skolos (skolos tiekėjams), ir 12,8 karto išaugę mokėtini mokesčiai ir atlyginimai. Eilę metų trumpalaikių įsipareigojimų didžiąją dalį sudarė finansinės skolos kredito

institucijoms (pvz., 2005 m. jos sudarė net 27,48 proc. visų pasyvų), bet nuo 2006 m. aukščiausią poziciją – 33,13 užėmė prekybos skolos tiekėjams, kurios vis augo paskutiniuosius tris metus, nes įmonė turėjo mažai apyvartinių lėšų. Taip pat nuolat auga ir mokėtinų mokesčių sumos, įmonė tik 2005 m. buvo sumažinusi skolas valstybei ir darbuotojams.

Sukauptų sąnaudų ir ateinančio laikotarpio pajamų straipsnio sumos gana ženkliai kilo 2002 ir 2003 m. siekė atitinkamai 13771 Lt ir 76173 Lt, bet po to, ėmė kasmet ženkliai, t.y. per pusę, mažėti, ir 2006 metais šio straipsnio nebeliko.

2.3. UAB “Rimas” pelno nuostolio ataskaitų dinamikos bei struktūros įvertinimas

Pagal pelno (nuostolio) ataskaitos straipsnių horizontalią ir vertikalią analizę (7,10 priedai), matome, kad didžiausi pardavimų pokyčiai įvyko 2003 m., kai šie šoktelėjo 37,79 proc., 2005 m. (nukrito 15,04 proc.), ir 2007 m., kai pardavimai vėl padidėjo 10,37 proc. lyginant su prieš tai buvusiais metais. Tais pačiais metais dar ryškesni savikainos pokyčiai: atitinkamai 2003 m. – 42,82 proc. padidėjimas, 2005 m. – 39,05 proc. sumažėjimas ir 2007 m. 55,36 proc. padidėjimas.

6 pav. Įmonės pardavimų ir parduotų prekių savikainos santykis (Lt)

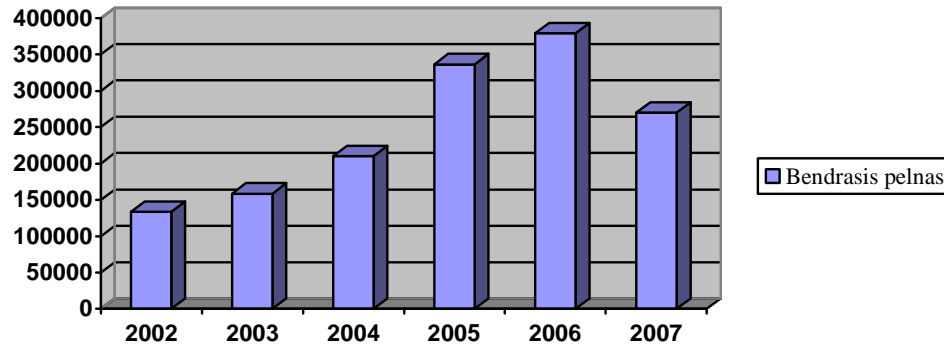
Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ Pelno (nuostolio) ataskaita už 2002 – 2007 m.

Bendrasis pelnas nuo 2002 iki 2005 m. kasmet smarkiai augo: 2003 m.-19,14 proc., 2004 m.-32,59 proc., 2005 m.-59,93 proc., 2006 m. augimas sumažėjo iki 12,68 proc., o 2007 m. bendras pelnas sumažėjo 109155 Lt, t.y. 28,78 proc. mažiau nei 2006 m. Bendro pelno apimtis pardavimuose nuo 2002 iki 2007 metų pastoviai kito: 2002 m. jis sudarė 21,21 proc. pardavimų, 2003 m. – 18,34 proc., o paskui kasmet šis santykis vis didėjo: 24,26 proc., 45,66 proc., 53,47 proc., tik 2007 metais vėl sumažėjo iki 34,5 proc. visų pardavimų. Tai, žinoma, lemia savikainos dalis pardavimuose, taip pat savikainos ir pardavimų kitimas. Įmonės kainų politika yra paremta prekių savikaina, pirkėjų nuomone, pardavimo būdu, ekonominėmis sąlygomis. Kadangi įmonė

savo prekes importuoja, tai prekės savikaina labai priklauso nuo valiutų kursų svyravimų, užsienio šalies politinės ir ekonominės padėties, tranzito sąlygų.

Lyginant 2003 metus su 2002 m. matome, kad įmonės nuostolis išaugo į pelną. Bendrasis pelnas didėjo 19,14 proc. arba 25 496 Lt, todėl veiklos pelnas padidėjo net 2,09 karto. Kitos veiklos rezultatai irgi pasikeitė į pelningus. Finansinės veiklos nuostoliai sumažėjo 1,13 karto. Įmonė 2003 m. turėjo pagautę. Dėl visų šių duomenų 2003 m. įmonės grynas pelnas iš nuostolinga išaugo iki 55 185 Lt.

7 pav. Įmonės bendrojo pelno dinamika (Lt)

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ Pelno (nuostolio) ataskaita už 2002 – 2007 m.

2004 metus lyginant su 2003 m. ženkliausiai grynojo pelno padidėjimą 34,94 proc. lėmė savikainos sumažėjimas 7,04 proc., kai tuo tarpu pardavimai nemažėjo.

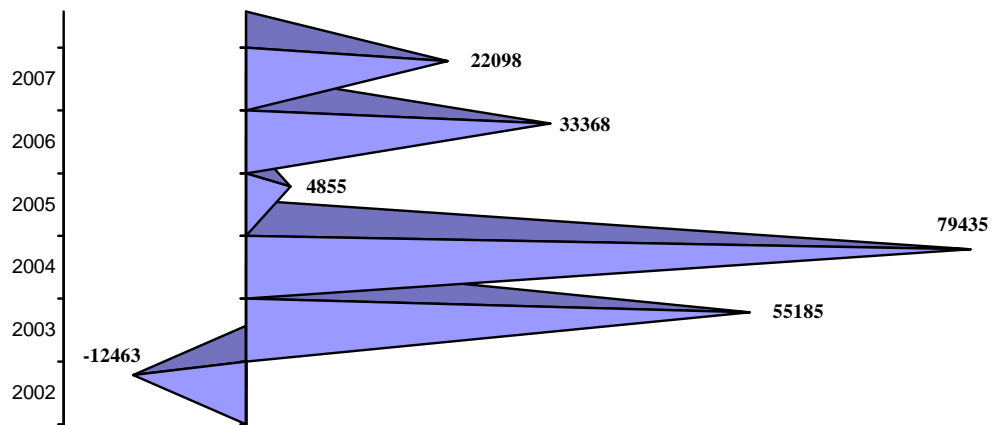
2005 m. metų bendrasis pelnas išaugo net 59,93 proc., arba 126102 Lt, bet grynas pelnas sudarė tik 4855 Lt. Šį rezultatą iškreipia faktas, kad tais metais įmonės buhalteris taisė klaidas padarytas 2003 - 2004 metais, kada buvo neskaičiuojamas ilgalaikio turto nusidėvėjimas pagrindinėms priemonėms (todėl veiklos sąnaudos 2005 m. didesnės 1,85 karto lyginant su ankstesniais metais). Galima teigti, kad neatsižvelgiant į finansinėse ataskaitose pateiktus duomenis, įmonė 2005 m. dirbo pelningai, sumažino savo finansinės ir investicinės veiklos nuostolį 34 proc. ir apmokestinamojo pelno buvo sukaupusi apie 83333 Lt. Vadinasi, sumokėjus pelno mokesčių įmonei turėjo likti apie 70 833 Lt grynojo pelno (lyginant su 2004 m duomenimis – sumažėjo 8602 Lt).

2006 m. pardavimai sumažėjo 3,77 proc., bet sąnaudos sumažėjo net 17,59 proc., kas leido bendram pelningumui išaugti 12,68 proc. daugiau nei 2005 m. Veiklos sąnaudos taip pat sumažėjo, bet paėmus dideles paskolas iš banko, finansinės veiklos nuostolis vėl padidėjo 1,6 karto (iki 59470 Lt). Sumokėjus pelno mokesčių įmonei liko 33368 Lt grynojo pelno.

2007 m. pardavimai padidėjo 10,37 proc., o parduotų prekių savikainą – net 55,36 proc., todėl įmonės bendrasis pelnas sumažėjo 28,78 proc. iki 270054 Lt. Veiklos sąnaudos sumažėjo

29882 Lt., o finansinės veiklos sąnaudos – 22514 Lt, t.y. 37,86 proc. Grynas pelnas dėl šitų veiksmų sumažėjo 33,77 proc.

Lyginant 2007 m. pardavimus ir savikainos duomenis su 2006 m. ataskaitos duomenimis, matome, kad savikainos pokytis daug didesnis nei pardavimų. Bet lyginant 2007 m. su 2002 m. rezultatus, paaiškėja, kad pardavimai padidėjo 24,6 proc. arba 154603 Lt, o parduotų prekių savikaina per tą patį laikotarpį – 3,5 proc. arba 17757 Lt. Bendrasis pelnas per tą patį laikotarpį išaugo dvigubai.

8 pav. Įmonės grynojo pelno dinamika 2002-2007 m. (Lt)

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB “Rimas” Pelno (nuostolio) ataskaita už 2002 – 2007 m.

Veiklos sąnaudos 2002-2004 m. sudarė atitinkamai 19,86 proc., 15,32 proc. ir 16,64 proc. visų pardavimų, bet nuo 2005 metų jų dalis smarkiai padidėjo iki 55,87, ateinančiais metais po truputį mažėjo: 2006 m. iki 52,65, 2007 m. – 43,89. O lyginant 2007 m. su 2002 m., veiklos sąnaudos išaugo 1,7 karto nuo 124765 iki 343517 Lt. Šios sąnaudos auga, nes įmonė pradėjo naudotis reklama, išaugo darbuotojų skaičius, mokami atlyginimai ir mokesčiai. Kadangi padidėjo įmonės ilgalaikis turtas (įsigyti pastatai, įrenginiai, automobiliai), tai išaugo ir jo nusidėvėjimo, remonto, draudimo, mokesčių sąnaudos.

Veiklos pelnas bendrovėje 2007 ir 2005 m. buvo neigiamas, o 2006 m. tesudarė 0,82 proc. visų pardavimų sumos. 2002-2004 m. jo dalis pardavimuose kasmet augo: nuo 1,34 proc. iki 7,62 proc.

Finansinė ir investicinė veikla įmonei visais nagrinėjamais laikotarpiais buvo nuostolinga. Šios veiklos sąnaudų dalis pardavimuose 2002-2005 m. laikėsi apie 3-4 proc. Tik 2006 m. padidėjo iki 8,39 proc., o 2007 m. sudarė 4,72 proc. Finansinė veikla buvo įmonei nuostolinga, kadangi įmonė nuolat turi išsipareigojimų bankams ir moka už tai palūkanas. Lyginant 2007 m. finansinės veiklos sąnaudas su 2002 m., matome, kad suma išaugo 10652 Lt arba 40,5 proc.

Įprastinės veiklos pelnas 2007 m. lyginant su 2006 m. sumažėjo net 40 proc., ir bendrame pardavimų skaičiuje sudaro 3,32 proc. Lyginant tuos pačius 2007 m. su 2002 m., šis pelnas išaugo 37990 Lt arba 3,2 karto. Pardavimuose šio pelno dalis sudarė: 2002 m. – 1,91 proc., 2003m. – 7,24 proc., 2004 m. – 10,77 proc., 2005 m. – 2,35 proc., o 2006 m. – 6,2 proc.

Visais analizuojamais metais, nemažą pardavimų dalį sudaro kitos veiklos rezultatai, kurie 2002 m. buvo neigiami ir sudarė 10142 Lt nuostolį. Vėliau kasmet daugiau ar mažiau kilo (išskyrus 2006 m.), o 2007 m. jau siekė 136414 Lt ir sudarė 17,43 proc. visų pardavimų.

Ataskaitinių metų pelnas prieš mokesčius lyginant 2007 m. su 2006 m. sumažėjo 42,86 proc. o lyginant su 2002 m – padidėjo 38461 Lt arba 3 kartus. Bendroje pardavimų sumoje 2007 m. sudarė 3,32 proc., o 2006 m. – 6,42 proc. Pelno mokesčio įtaka yra nedidelė nors mokamas 15 proc. mokestis, ir jo suma auga, augant apmokestinamajam pelnui, pelno mokestis bendroje pardavimų sumoje tesudarė 2007 m. – 0,5 proc., 2006 m. – 1,71 proc., 2005 m. – 1,7 proc., 2004 m. – 1,62 proc., o 2003 m. – 1,13 proc.

Grynojo pelno dinamika 2002 – 2007 m. pavaizduota 8 paveiksle. Grynasis ataskaitinių metų pelnas 2007 m. sudarė 2,82 proc. visų pardavimų, 2006 m. – 4,71 proc., o pačią didžiausią dalį per analizuojamus metus – 2004 m. – 9,16 proc. pardavimų. Lyginant 2007 m. su 2006 m. grynasis pelnas sumažėjo 11270 Lt arba 33,77 proc., o lyginant su nuostolingais 2002 m. – išaugo 34561 Lt arba 2,7 karto.

2.4. Finansinės struktūros ir finansinio stabilumo rodiklių analizė

Šioje darbo dalyje bus įvertinta balanso struktūra ir finansinio stabilumo rodikliai, kurių svarba įmonei yra labai didelė, nes parodo jos finansinį savarankiškumą. Šiems rodikliams įvertinti nagrinėjami visi turimi 2002 – 2007 m. duomenys (14 lentelė).

Bendras skolos vidurkis parodo visų išsipareigojimų ir turto santykį, t.y. kiek vienam turto litui tenka išsipareigojimų. Šis rodiklis turėtų nedidėti. Kaip matome, analizuojamoje įmonėje, šis rodiklis svyruoja, 2003-2005 m. jis po truputį mažėjo., o 2006 m. palyginus su 2005 m. padidėjo 0,18 punkto. Palyginus su šakos rodikliu, UAB “Rimas” bendras skolos rodiklis visais metais jį viršija, pvz., šakos rodiklis 2007 m. buvo 0,59. Tik 2005 m. įmonės rodiklis buvo žemesnis už šakos rodiklį 0,08 punkto.

Finansinės priklausomybės arba kitaip skolos – nuosavybės (atsvaros) koeficientas. Vienam litui nuosavų lėšų 2007 m. tenka net 3,37 Lt skolintojų lėšų. Skolintojų lėšos visais laikotarpiais smarkiai viršija nuosavas lėšas. 2004 ir 2005 m. rodiklio sumažėjimą nulėmė tai, kad šiais metais įmonės nuosavas kapitalas didėjo, o išsipareigojimai mažėjo. 2006 m. rodiklis išaugo net 11 punktų, kadangi įmonė pasiėmė paskolą, o 2007 metais ją dar padidino.

Finansinės struktūros ir finansinio stabilumo rodikliai 2002 – 2007 m.

Rodikliai	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Bendras skolos rodiklis	Skolintas kapitalas/ Visas turtas	0,7	0,75	0,62	0,54	0,72	0,77
Finansinės priklausomybės koef.	Skolintas kapitalas/ Nuosavas kapitalas	2,33	2,95	1,64	1,18	12,6	3,37
Nuosavo kapitalo koncentracijos koef.	Nuosavas kapitalas/ Visas turtas	0,3	0,25	0,38	0,46	0,28	0,23
Nuosavo kapitalo manevringumas	(Trumpalaikis turtas - Trumpalaikiai įsipareigojimai)/ Nuosavas kapitalas	-0,4	-0,33	-0,12	-0,1	0,94	1,24

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ Balansu 2002 – 2007 m.

Analizuojant nuosavo kapitalo koncentracijos koeficientą, matome, kad vienam turto litui 2007 m. tenka 0,23 Lt savininkų lėšų. Rodiklis išlieka visais laikotarpiais nedidelis, o nuo 2005 metų mažėja, vadinasi savininkų nuosavybės dalis visame turte mažėjo, vis daugiau turto dengiama skolintomis lėšomis.

Nuosavo kapitalo manevringumo koeficientas rodo, kad įmonė 2002 – 2005 m. netinkamai naudojo nuosavas lėšas, kadangi rodiklis buvo neigiamas. Tiesa, šis rodiklis kasmet didėjo ir 2006 m. pasiekė net 0,94 punkto, kadangi tais metais labai išaugo trumpalaikis įmonės turtas, o tiksliau imant - būtent pinigai ir atsargos. 2007 m. nuosavo kapitalo manevringumo koeficientas dar paaugo 0,3 punkto ir sudarė 1,24. Rodiklis laikomas labai geru kai sudaro 0,6 punkto.

2.4. Likvidumo ir mokumo rodiklių analizė

Analizuojant likvidumo (mokumo) rodiklius pagrindiniai uždaviniai yra nustatyti UAB „Rimas“ gebėjimą laiku padengti įsipareigojimus, grąžinti skolas kreditinėms institucijoms, gebėjimą turtą paversti grynaisiais pinigais.

Bendras likvidumo koeficientas. Vienam trumpalaikių skolų litui 2007 m. įmonė turi 1,68 Lt trumpalaikio turto, 2006 m. turėjo 1,57 Lt, 2005 m. – 0,92 Lt. Rodiklis nuo 2002 m., kai sudarė 0,83 Lt, pastoviai augo. Vadinasi įmonės valdymas krypta teisinga linkme, nes pasaulinėje praktikoje priimta, kad šis rodiklis svyruotų nuo 1,2 – 2,0, o Europoje 1,0 – 1,5. Bendrojo likvidumo koeficientas šakoje 2007 m. buvo 0,69, o 2006 m. – 0,55, o 2002 m. – 0,81, tai rodo, kad

įmonė turi daugiau apyvartinių lėšų nei konkurentai skoloms padengti ir nuo 2006 m. trumpalaikės skolos santykinai sudaro mažesnę dalį nei trumpalaikis turtas (14 lentelė).

15 lentelė

Likvidumo rodikliai 2002 – 2007 m.

Rodikliai	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Kritinio likvidumo koef.	Greito likv. aktyvai/skubūs įsipareigojimai	0,16	0,13	0,11	0,33	0,43	2,77
Greito likvidumo koef.	Greito likv. aktyvai+likvidūs aktyvai) / (skubūs įsipareigojimai+ trumpalaikiai įsipareigojimai)	0,05	0,08	0,16	0,22	0,07	0,22
Bendro likvidumo koef.	Trumpalaikis turtas/ Trumpalaikiai įsiskolinimai	0,83	0,85	0,9	0,92	1,57	1,68
Grynasis apyvartinis kapitalas	Trumpalaikis turtas- Trumpalaikiai įsipareigojimai	-67 156	-73 347	-35 219	-29 763	318221	415346

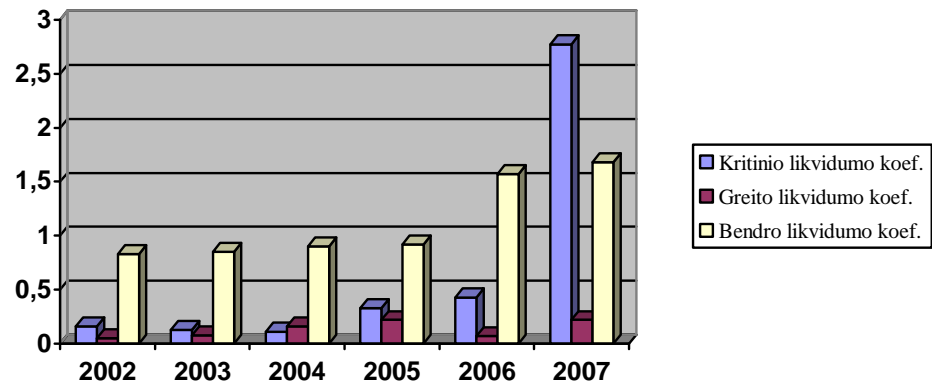
Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ Balansu 2002 – 2007 m.

Pasaulinėje praktikoje priimtina greito likvidumo reikšmė yra 1,00. UAB “Rimas” šio rodiklio nesiekia: 2002 m. greitai likvidūs ir likvidūs aktyvai tesudarė 0,05 dalį skubių ir trumpalaikių įsipareigojimų. Taip yra todėl, kad didžiąją dalį trumpalaikių aktyvų sudaro būtent atsargos. Iki 2005 m. šis einamojo likvidumo rodiklis atitinkamai kilo 0,03, 0,08 ir 0,06 punkto kasmet ir 2005 m. siekė 0,22. 2006 m. jis vėl nukrito iki 0,07, nes tais metais smarkiai išaugo skolos tiekėjams. 2007 m. rodiklis vėl grįžo iki 0,22 nes pirkėjų įsiskolinimas ir gryniesi pinigai padidėjo. Visgi įmonė nėra pasiruošusi bet kokių momentu padengti skubius ir trumpalaikius įsipareigojimus. Šakos rodiklis visais nagrinėjamais metais viršija vieneta ir 2007 m. sudarė 1,42 punkto (15 priedas).

Skirtumas tarp greitojo ir bendrojo mokumo koeficientų turėtų būti nedidelis, bet analizuojamoje įmonėje bendrasis likvidumo koeficientas yra didelis, o greito – mažas. Tokia padėtis susiklosto, nes įmonė turi daug atsargų (autodalių, automobilių), kurios yra kaupiamos, išaldytos ir jas skubiai paversti pinigais nėra galimybių.

Kritinio likvidumo koeficientas 2007 m. siekė 2,77 ir lyginant su 2006 m. išaugo 2,34 punkto (9 pav.), tai labiausiai įtakoją ženkliai padidėję pinigai lyginant su skubiais įsipareigojimais. Šakos rodiklis tais pačiais metais sudarė 0,69. Galima teigti, kad šiuo atžvilgiu įmonė 2007 m. savo gautas pinigines lėšas nespėjo efektyviai panaudoti. Apžvelgiant ankstesnius laikotarpius, matome, kad nuo 2002 m. kritinis likvidumo koeficientas buvo labai mažas – 0,16 ir iki 2004 m. dar mažėjo po 0,2 punkto, tik nuo 2005 m. rodiklis pradėjo augti ir atitinkamai sudarė: 2005 m. – 0,33 punkto,

2006 m. – 0,43 punkto, kai tuo tarpu šakoje rodiklis buvo didesnis, atininkamai sudarė 0,63 ir 0,67 punkto.

9 pav. Likvidumo koeficientų dinamika 2002-2007 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ balansu 2002 – 2007 m.

Grynasis apyvartinis kapitalas nagrinėjamaisiais laikotarpiais parodo, kad trumpalaikiai išsipareigojimai ketverius metus gana ženkliai viršijo trumpalaikį turtą. Ir trumpalaikiai išsipareigojimai mažėjo tik 2004 ir 2005 m. Visais kitais metais jų suma augo. Tuo tarpu trumpalaikis turtas augo 2003, 2006 ir 2007 metais. Ženkliausiai išaugo 2006 m. dėl beveik trigubai išaugusių atsargų ir daugiau nei 7 kartus išaugusių pinigų. Tuomet grynasis apyvartinis kapitalas iš neigiamo padidėjo iki 318221 Lt, o 2007 m. dar paaugo iki 415346 Lt. Šakos grynasis apyvartinis kapitalas 2007 m. sudaro beveik trečdaliu didesnę dalį – 640061 Lt, o 2006 m. – 533238 Lt.

Taip pat atskirai įvertiname įmonės mokumą – sugebėjimą turimomis priemonėmis apmokėti išsipareigojimus. Mokumo rodikliai skiriami į trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rodiklius. Trumpalaikio mokumo rodikliai – tai tie patys aukščiau išnagrinėti likvidumo rodikliai. Ilgalaikio mokumo rodikliai parodo įmonės sugebėjimą atsiskaityti už ilgalaikius išsipareigojimus nustatytais terminais. Pasirinkti ir paskaičiuoti ilgalaikio mokumo rodikliai parodyti 16 lentelėje.

16 lentelė

Ilgalaikio mokumo rodikliai 2002 – 2007 m.

Rodikliai	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Ilgalaikis išiskolinimas (finansinis svertas)	Ilgalaikiai išsipareigojimai/ (Kapitalas+ Rezervai)	0	0,73	0,15	0	0,95	1,55
Skolos-Pastovaus kapitalo koef.	Visi išsipareigojimai/ Pastovus kapitalas	2,33	1,67	1,2	1,17	1,33	1,32

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ Balansu 2002 – 2007 m

Ilgalaikio išiskolinimo rodiklis neturėtų būti didesnis už 0,5, tai rodytų rimtą išiskolinimą. Nagrinėjant UAB „Rimas“ duomenis, matome, kad arba įmonė visai neturi ilgalaikių išiskolinimų, arba paėmus kreditą iš banko, rodiklis viršija leistiną ribą. 2007 m. rodiklis pasiekia net 1,55 punkto.

Skolos – pastovaus kapitalo koeficientas taip pat neturėtų didėti, nes tai reikštų, kad mažėja įmonės turtas, garantuojantis įmonės mokumą. UAB „Rimas“ lyginant 2007 m. su 2002 m. šis rodiklis sumažėjo nuo 2,33 iki 1,32, t.y. net 1,01 punkto, t.y. beveik dvigubai.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad įmonės ir trumpalaikio, ir ilgalaikio mokumo rodikliai yra labai žemi ir kasmet didėja labai nežymiai. Trumpalaikis mokumas išlieka toks žemas, nes įmonės trumpalaikio turto didžiausią dalį sudaro atsargos (kadangi tai prekybinė įmonė), o ilgalaikio mokumo rodikliai kaskart suprastėja, kai įmonė pasiima paskolą.

2.6. Veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo rodiklių analizė

Įmonės veiklos efektyvumui įvertinti, analizuoti visos rodiklių grupės: išlaidų lygio, trumpalaikio turto ir ilgalaikio turto apyvartumo.

Išlaidų lygio rodikliai apskaičiuoti remiantis įmonės pelno (nuostolio) ataskaita, nes joje yra visa informacija apie įvairaus pobūdžio išlaidas ir pajamas. Apskaičiuoti *veiklos sąnaudų 1 pardavimų litui ir parduotų prekių savikainos 1 pardavimų litui rodiklių* dinamika 2002-2007 m..

17 lentelė

Įmonės išlaidų apyvartumo įvertinimas 2002 – 2007 m

Rodiklis	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Veiklos sąnaudų 1 pardavimų litui	Veiklos sąnaudų/ Pardavimai	0,2	0,15	0,17	0,56	0,53	0,44
Parduočių prekių savikaina 1 pardavimų litui	Parduočių prekių savikaina/ Pardavimai	0,79	0,82	0,76	0,54	0,47	0,66

Šaltinis: parengta autorės, remiantis 2002 – 2007 m. UAB „Rimas“ Pelno (nuostolio) ataskaita

Veiklos sąnaudų 1 pardavimų litui rodiklis parodo ir administracinių ir pardavimų sąnaudų vienam pardavimų litui būklę. Kaip matyti iš 17 lentelės, rodiklis 2002-2004 neviršijo 20 proc., t.y. buvo pakankamai nedidelis, bet 2005 m. jis smarkiai pakilo, dėl beveik trigubo veiklos sąnaudų išaugimo. 2005-2007 m. rodiklis po truputį mažėjo, t.y. nuo 0,56 iki 0,44 punkto.

Parduočių prekių savikainos vienam pardavimų litui rodiklis, rinkos šalyse gali svyruoti nuo 50 iki 90 proc. Analizuojamoje įmonėje jis nekerta nustatytų ribų – didžiausią pardavimų dalį savikaina sudarė 2003 m. o mažiausią – 2006 m., atitinkamai 82 proc. ir 47 proc.

Trumpalaikio turto apyvartumo rodikliai turi ypatingai didelę reikšmę įmonės finansinei būklei. Remiantis UAB “Rimas” finansinėmis ataskaitomis, buvo apskaičiuoti svarbiausi apyvartumo rodikliai (18 lentelė).

Debitorinio įsiskolinimo rodiklis rodo, kad įmonė per nagrinėjamą laikotarpį savo lėšas atsiskaitymų procese surinkdavo apie 37 ir daugiau kartų per metus, t.y. per 9 ir mažiau dienų klientai atsiskaitydavo su įmone. Tai teigiamas rodiklis, nes laikomas, kad įsiskolinimas padengiamas 1-2 mėnesių laikotarpyje. Tik 2005 metais rodiklis buvo sumažėjęs iki 22,1 karto arba 16,52 dienos, bet vistiek neviršijo rizikingos ribos, tiesiog 2005 m. pardavimai sumažėjo 15 proc., o gautinos sumos išaugo apie 57 proc.

18 lentelė

Įmonės trumpalaikio turto apyvartumas 2002 – 2007 m.

Rodiklis	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas kartais	Pardavimai/ Debitorinis įsiskolinimas	47,74	37,22	40,94	22,1	37,4	40,16
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis	Debitorinis įsiskolinimas*365/ Pardavimai	7,65	9,81	8,92	16,52	9,76	9,09
Kreditorinis įsiskolinimo apyvartumas kartais	Pirkimai/ Kreditorinis įsiskolinimas	44,62	74,74	95,25	25,76	0,82	1,11
Kreditorinis įsiskolinimo apyvartumas dienomis	Kreditorinis įsiskolinimas*365/ pirkimai	8,18	4,88	3,83	14,16	444,9	329,28
Atsargų apyvartumas kartais	Parduotų prekių savikaina/ Vidutinės atsargos	1,68	2,03	2,29	1,43	0,4	0,57
Atsargų apyvartumas dienomis	Vidutinės atsargos*365/ parduotų prekių savikaina	217,13	179,58	159,08	255,34	914	637,65
Vienos dienos apyvarta	Pardavimai/ 365	1720,83	2371,21	2376,61	2019,07	1943,0	2144,4
Trumpalaikio turto apyvartumas kartais	Pardavimai/ Trumpalaikis turtas	1,96	2,16	2,64	2,56	0,81	0,77
Atsargų ir trumpalaikio turto santykis	Atsargos/ Trumpalaikis turtas	0,92	0,87	0,87	0,86	0,94	0,88
Pardavimų ir apyvartinio kapitalo santykis	Pardavimai/ apyvartinis kapitalas	-	-	-	-	2,18	1,88
Kapitalo apytakos ciklas dienomis	Debitorinis įsiskolinimo apyvartumas dienomis + Atsargų apyvartumas dienomis - Kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas dienomis	216,6	184,51	164,17	257,7	478,86	317,46

Šaltinis: parengta autorės, remiantis 2002 – 2007 m. UAB „Rimas“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

Kreditorinio įsiskolinimo rodiklis parodo, kad 2002-2005 m. įmonė su kreditoriais atsiskaitydavo per 4 – 14 dienų arba 26 – 95 kartus per metus. Tačiau 2006 m. šis rodiklis nukrito iki 445 dienų laikotarpio, kas reiškia, kad įmonė su kreditoriais atsiskaito rečiau nei kartą per metus, 2007 m. padėtis pagerėjo tik truputėlį - atsiskaitymus įvykdo 1,11 karto per metus (per 329 dienas). Tokių smarkų pokytį 2006 m. lėmė 25 kartais išaugęs įsiskolinimas tiekėjams. Be to, negalima teigti, kad kreditorinio įsiskolinimo rodiklis yra labai tikslus, kadangi formulėje, vietoj pirkimų, buvo paimta parduotos produkcijos savikaina.

Atsargų apyvartumo rodiklis parodo, kiek kartų per metus atnaujinamos atsargos, kiek dienų šios atsargos būna įmonėje. Didelis rodiklis būna, jei realizuojama produkcija turi didelę paklausą arba kai yra palankios rinkos sąlygos. UAB "Rimas" atsargų apyvartumas 2002-2004 m. augo nuo 1,68 iki 2,29 kartų per metus arba įmonėje išbūdavo nuo 217,13 iki 159,08 dienos (palyginimui, šakos vidurkis 2004 m - 7,48). 2005 m. rodiklis sumažėjo iki 1,43 karto (255,34 dienos), nes tais metais parduotų prekių savikaina buvo sumažinta apie 40 proc. O 2006 m. atsargos įmonėje išaugo beveik 3 kartus, ir atsargų apyvartumas sumažėjo iki 914 dienų arba 0,4 karto per metus (palyginimui šakos vidurkis 2006 m. - 8,96). 2007 m. atsargų apyvartumo rodiklis ėmė mažėti (sieki 637,65 dienos) (šakoje – 2,46 karto per 2007 metus).

Apskaičiavus dienos apyvartos rodiklį, matome, kad įmonės vienos dienos pardavimų suma 2002-2004 m. augo – nuo 1720,83 iki 2376,61 Lt per dieną. 2005 m. dienos apyvarta sumažėjo iki 2019,07 Lt, o 2006-2007 m. pakilo nuo 1943,0 iki 2144,4 Lt per dieną (palyginimui rinkos rodiklis 2007 m. – 8623 Lt per dieną). Kadangi įmonė prekiauja automobiliais ir jų detalėmis, pardavimai vyksta ne kiekvieną dieną.

Trumpalaikio turto apyvartumo rodiklis parodo, ar įmonei netrūksta savų apyvartinių lėšų (apyvartinio kapitalo). Jei 2003-2005 m. šis rodiklis įmonėje viršijo 2-2,5 (kuo didesnis rodiklis – tuo geriau), tai nuo 2006-2007 m. jis nesiekia 1, t.y. įmonės trumpalaikis turtas viršija įmonės pardavimus, vadinasi trumpalaikis turtas nuo 2006 m. naudojamas neefektyviai (įmonė laiko per didelį atsargų kiekį). Atsargų ir trumpalaikio turto santykio rodiklis tai tik patvirtina: atsargos sudaro apie 90 proc. viso trumpalaikio turto.

Pardavimų ir apyvartinio kapitalo santykio rodiklis (apyvartinio kapitalo apyvartumas kartais) parodo įmonės apyvartinio kapitalo judėjimo greitį per metus. UAB "Rimas" apyvartinis kapitalas 2002-2005 m. buvo neigiamas, 2006 apyvartinio kapitalo apyvartumas siekė 2,18, o 2007 - 1,88 karto per metus. Kapitalo apytakos ciklo dienomis rodiklis parodo, kad nagrinėjamos įmonės ciklą sudaro 2002 m. – 216,6, 2003m. - 184,51, 2004 m. – 164,17, 2005 m. – 257,7, 2006 m. – 478,86, o 2007 m. – 347,46 dienos. Kaip matyti, 2006-2007 metais ciklas labai prailgo, daugiausia tam įtakos padarė labai pablogėjęs atsargų apyvartumas ir kreditorinio įsiskolinimo apyvartumas.

Dauguma mokslininkų teigia, kad geras turto apyvartumo rodiklis yra lygus 1,6-1,8. Tačiau negalima visoms įmonėms taikyti šio intervalo, nes rodikliui daug įtakos turi įmonės veiklos specifika. Pavyzdžiui, šalies šakos viso turto apyvartumas 2002-2006 m. pastoviai augo: 2,1; 2,18; 2,18; 2,32; 2,43. UAB „Rimas“ šis rodiklis buvo žemesnis ir stabilus iki 2006 m. – vidutiniškai laikėsi apie 1,1, t.y. vienam turto litui teko apie 1,1 Lt realizacijos. O 2006-2007 m. rodiklis suprastėjo iki 0,5 Lt realizacijos vienam turto litui. Taip atsitiko, nes pardavimai išliko palyginus stabilūs, o turtas 2006 m. praktiškai padvigubėjo.

19 lentelė

Įmonės ilgalaikio turto apyvartumas 2002 – 2007 m.

Rodiklis	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Viso turto apyvartumas kartais	Pardavimai/ Visas turtas	1,13	1	1,11	1,11	0,58	0,54
Viso turto apyvartumas dienomis	Visas turtas *365/ Pardavimai	322,37	366,11	327,55	328,94	624,93	681,88
Ilgalaikio turto apyvartumas kartais	Pardavimai / Ilgalaikis turtas	2,76	1,89	1,96	2,21	2,13	1,78
Ilgalaikio turto apyvartumas dienomis	Ilgalaikis turtas*365/ Pardavimai	132,29	193,55	186,38	165,24	171,18	204,92
Pastatų apyvartumas kartais	Pardavimai/ Pastatai	21,64	42,38	73,45	3,69	3,88	3,49
Pastatų apyvartumas dienomis	Pastatai * 365 / Pardavimai	16,87	8,61	4,97	98,95	94,18	104,61
Transporto priemonių apyvartumas kartais	Pardavimai/ Transporto priemonės	4,45	5,28	5,59	6,64	10,57	5,49
Transporto priemonių apyvartumas dienomis	Transporto priemonės * 365/ Pardavimai	81,94	69,15	65,29	54,96	34,52	66,47

Šaltinis: parengta autorės, remiantis 2002 – 2007 m. UAB „Rimas“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

Ilgalaikio turto apyvartumas kartais 2002-2007 m. įmonėje taip pat gerokai mažesnis nei šalies šakos rodiklis, pvz., 2002 m. – 2,76 (arba 132,29 dienos) įmonėje, 3,95 – šakoje, o 2006 m. – 2,13 (arba 171,18 dienos) įmonėje, 5,16 – šakoje. Pagal tą pačią formulę, galima paskaičiuoti įvairių ilgalaikio turto elementų apyvartumą kartais ir dienomis. Šiame darbe buvo pasirinktas apskaičiuoti stambiausių ilgalaikio turto dalių apyvartumas – pastatų ir transporto priemonių. Pastatų apyvartumas 2002-2004 m. laikotarpiu buvo gana didelis ir stabiliai augo (nuo 21,64 iki 73,45 karto arba nuo 16,87 dienų padidėjo iki 4,97 dienų), o nuo 2005 m. pastatų apyvartumas smarkiai sumažėjo – iki 3,69 karto per metus arba 98,95 dienas, ir panašiam lygyje išsilaikė 2006-2007m. Taip atsitiko todėl, kad įmonė 2005 m. įsigijo naujus pastatus, juos remontavo. Transporto

priemonių apyvartumas kartais mažiausias buvo 2002 m. ir sudarė 4,45 karto arba 87,94 dienas. Rodiklis kasmet stabiliai augo ir aukščiausias buvo 2006 m. – 10,57 karto arba 34,52 dienos.

Taip pat, kalbant apie įmonės veiklos efektyvumą, naudojami rentabilumo rodikliai. Rentabilumas – tai pelno dalis tenkanti vienam sąnaudų litui. T.y., jis parodo kiek įmonė gavo naudos patirdama vienokias ar kitokias išlaidas.

20 lentelė

Įmonės rentabilumo įvertinimas 2002 – 2007 m.

Rodiklis	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Pardavimų rentabilumas	Bendrasis pelnas/ Parduotų prekių savikaina	0,27	0,22	0,32	0,84	1,15	0,53
Veiklos rentabilumas	Pelnas prieš apmokestinimą/ Visos veiklos sąnaudos	-0,1	0,49	0,65	0,04	0,12	0,08
Apskaičiuotas rentabilumas	Įprastinės veiklos pelnas/ Investuotas kapitalas	-0,07	0,16	0,28	0,06	0,07	0,03

Šaltinis: parengta autorės, remiantis 2003 – 2005 m. UAB „Rimas“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

Remiantis 20 lentelėje parodytais skaičiavimais, matome, kad daugiausia pelno iš parduotų prekių savikainos įmonė patyrė 2006 m. kai vienam sąnaudų litui teko 1,15 Lt bendrojo pelno. Kitais nagrinėjamais metais matome, kad rodiklis yra žemesnis už vieną. Nuo 2003 m. kai siekė 0,22 punkto, jis kasmet kilo, kol 2006 m. pasiekė 1,15 punkto, tiesa, 2007 m. rodiklis vėl ženkliai sumažėjo iki 0,53 Lt vienam savikainos litui, nes tais metais parduotų prekių savikaina išaugo daug smarkiau nei pardavimai.

Įmonės veiklos rentabilumas buvo labai nestabilus: 2002 m. jis buvo neigiamas, 2003 m. staiga išaugo iki 0,49 punkto, 2004 m. dar padidėjo iki 0,65 punkto. 2005 m. rodiklis nukrito iki 0,04, o kitais metais 2006-2007 m. vėl keitėsi nuo 0,12 iki 0,08 m. Didžiausius šuolius 2003-2005 m. įtakoję ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos, nes 2003-2004 m. įmonės buhalteris jų nebuvo atskaičiūsi, o 2005 m. sąnaudos susidėjo jau už 3 metus.

Apskaičiuoto rentabilumo rodikliui įprastinės veiklos pelnas buvo palygintas su investuotu kapitalu (kurį sudaro nuosavas įmonės kapitalas ir ilgalaikiai įsipareigojimai). Kaip matyti 20 lentelėje, rodiklis aukščiausias buvo 2004 m. ir siekė 0,28 punkto. Po to apskaičiuotas rentabilumas kasmet prastėjo ir 2007 m. siekė tik 0,03 punkto, t.y. vienam investuoto kapitalo litui teko tik 0,03 Lt įprastinės veiklos pelno. Vadinasi, įmonės vadovai netinkamai naudoja investuotą kapitalą ir jiems reikia ieškoti naujovių.

2.7. Pelningumo rodiklių analizė

Nagrinėjant pelningumo rodiklius, darbe naudojamas J.Mackevičiaus ir D.Poškaitės siūlomas pelningumo rodiklių grupavimas.

Bendrasis pelningumas parodo pelno maržą, t.y., koku dydžiu atsiperka įmonės investuotos pinigines lėšos, kiek pelno tenka kiekvienam grynujų pardavimų pajamų vienetui. UAB „Rimas“ rodiklis kasmet vis didėjo nuo 2003 m., reiškia įmonės vadovai taikė teisingą kainų ir konkurencijos politiką. Pokyčiai, gan ryškūs, nes pvz., 2004 m. lyginant su 2005 m., bendrasis pelningumas padidėjo beveik dvigubai, nes savikaina sumažėjo 39 proc., o pardavimai 15 proc. Tik 2007 m. bendrasis pelningumas sumažėjo nuo 0,53 iki 0,35 punkto, kadangi 2007 m. pardavimai išaugo tik apie 10 proc., o savikaina pakilo net 55,36 proc. ir bendrasis pelnas sumažėjo 28,78 proc.

21 lentelė

Pardavimų pelningumo įvertinimas 2002 – 2007 m.

Rodiklis	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Pardavimų pelningumas, %	Bendras pelnas/ Pardavimai	21	18	24	46	53	35
Pelningumo pokytis lyginant su praėjusiais metais, %	$\frac{N_1 - S_1}{N_1} - \frac{N_0 - S_0}{N_0}$	-	- 3	+ 6	+ 22	+ 7	- 18

Šaltinis: parengta autorės, remiantis 2002 – 2007 m. UAB „Rimas“ Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita.

Įmonės veiklos pelningumas, nagrinėjamaiais laikotarpiais, neviršijo, 0,08 punkto, taip yra todėl, kad veiklos sąnaudos visada buvo labai didelės ir jos smarkiai mažino veiklos pelną, o 2005 m. ir 2007 m. jos apskritai veiklą darė nuostolingą.

Lyginant ataskaitinių metų įmonės pelningumo rodiklį su įprastinės veiklos pelningumu, galima nustatyti ypatingos veiklos finansinio rezultato poveikį, bet kaip matyti, ir iš 22 lentelės, UAB „Rimas“ ypatingoji veikla didelės reikšmės įmonės rezultatams neturėjo. Įprastinės veiklos pelningumas rodiklis 2002 metais, netgi buvo neigiamas, kadangi įmonės finansinė ir investicinė bei kita veiklos buvo nuostolingos.

Grynojo pardavimų pelningumo rodiklis 2002 m. taip pat buvo neigiamas, bet jis kasmet kilo, kol 2004 m. pasiekė 0,09 punkto. Tai rodo nedidelį įmonės visos veiklos pelningumą. Kaip matyti iš 10 paveikslo, ir toliau rodiklis nėra stabilus, išlieka gana žemas – 2007 m. sudaro tik 0,03 punkto, t.y. tenka tik 0,3 Lt grynojo pelno kiekvienam pardavimų litui. Rodiklio mažėjimas reikalauja ieškoti veikloje naujovių, įspėja, kad prekių konkurencingumas smunka. Grynąjį pardavimų pelningumą lyginant su ataskaitinių metų pelningumu, matyti, kad ir mokesčių įtaka įmonės

pelningumui nėra labai didelė – 2002 m. įmonei buvo nuostolingi, o 2003-2004 metais pelno mokestis įmonės pelningumą įtakojo tik 0,02 punkto.

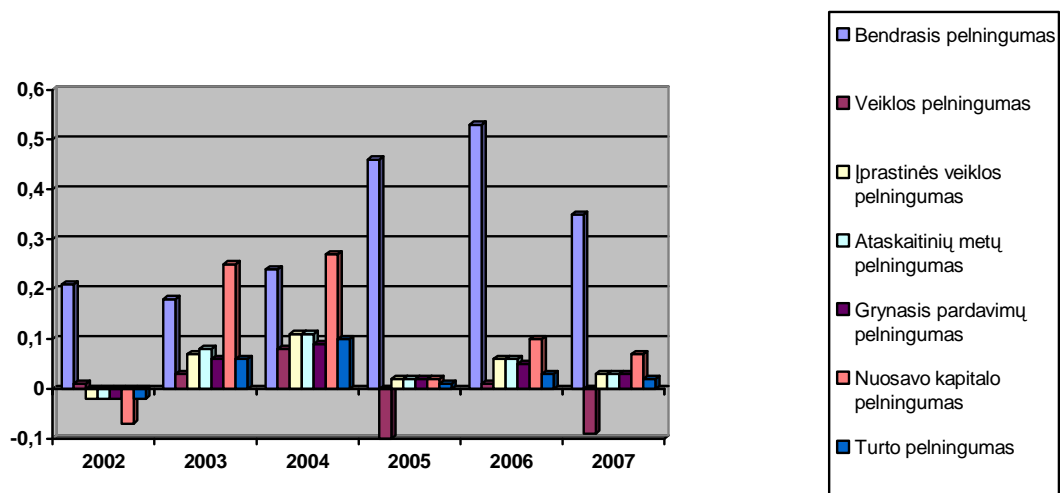
22 lentelė

Pelningumo rodikliai 2002-2007 m.

Rodikliai	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Bendrasis pelningumas	Bendrasis pelnas/ Pardavimai	0,21	0,18	0,24	0,46	0,53	0,35
Veiklos pelningumas	Veiklos pelnas/ Pardavimai	0,01	0,03	0,08	-0,1	0,01	-0,09
Įprastinės veiklos pelningumas	Įprastinės veiklos pelnas/ Pardavimai	-0,02	0,07	0,11	0,02	0,06	0,03
Ataskaitinių metų pelningumas	Pelnas prieš apmokestinimą/ Pardavimai	-0,02	0,08	0,11	0,02	0,06	0,03
Grynasis pardavimų pelningumas	Grynasis pelnas/ Pardavimai	-0,02	0,06	0,09	0,02	0,05	0,03
Nuosavo kapitalo pelningumas	Grynasis pelnas/ Nuosavas kapitalas	-0,07	0,25	0,27	0,02	0,1	0,07
Turto pelningumas (Turto grąža)	Grynasis pelnas/ Turtas	-0,02	0,06	0,1	0,01	0,03	0,02

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002 – 2007 m. balansu ir pelno (nuostolio) ataskaita

Nuosavo kapitalo pelningumo rodiklis yra svarbus investuotojams, kadangi parodo, kiek pelno tenka vienam investuotam litui. Nors šis pelningumo rodiklis 2002 metais buvo neigiamas, tačiau 2003-2004 m. išsilaiškė pakankamai aukštas – siekė 0,25-0,27 punkto. Tačiau 2005 m. jis ženkliai smuko iki 0,02 punkto. Iš dalies taip atsitiko, nes 2005 metais įmonė labai susimąžino savo pelną taisydamą buhalterinės apskaitos klaidas – nurašinėjo ilgalaikio turto nusidėvėjimą. Tačiau 2006 - 2007 m. rodiklis vis dar išliko neaukštas – atitinkamai 0,1 ir 0,07 punkto, kadangi grynasis įmonės pelnas mažėjo.

10 pav. Pelningumo rodiklių dinamika 2002-2007 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002 – 2007 m. balansu ir pelno (nuostolio) ataskaita

Turto pelningumas aukščiausias įmonėje buvo 2004 m. ir siekė 0,1 punkto arba vienam turto litui tenka 0,10 Lt grynojo pelno. Kitais nagrinėjamais metais, turto pelningumas siekė 0,06 punkto arba mažiau, t.y. turtas nėra labai naudingai naudojamas įmonės veikloje.

Atskirai išanalizavus 2004-2007 m. kapitalo pelningumo rodiklius (23-25 lentelės), galima pamatyti, kokie veiksniai labiausiai įtakojo kapitalo pelningumo pokyčius.

23 lentelė

Kapitalo pelningumo pokyčių analizė 2004- 2005 m.

Rodikliai	2005	2004	Pokytis
Grynasis pelnas	4855	79435	-74580
Nuosavas kapitalas	304019	294965	9054
Kapitalo grąža	1,6	26,93	-25,33

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2004 – 2005 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita.

$$\Delta K_p (K) = \frac{79435 * 100}{304019} - 26,93 = - 0,8$$

$$\Delta K_p (GP) = \frac{4855 * 100}{304019} - \frac{79435 * 100}{304019} = -24,53$$

$$\Delta K = \Delta K_p (K) + \Delta K_p (GP) = -0,8 - 24,53 = - 25,33$$

Pagrindinę įtaką kapitalo pelningumo sumažėjimui 25,33 punkto, 2005 m. turėjo grynojo pelno sumažėjimas, o nuosavo kapitalo pokyčiai darė nežymią neigiamą įtaką.

24 lentelė

Kapitalo pelningumo pokyčių analizė 2005- 2006 m.

Rodikliai	2006	2005	Pokytis
Grynasis pelnas	33368	4855	28513
Nuosavas kapitalas	337387	304019	33368
Kapitalo grąža	9,89	1,6	8,29

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2005 – 2006 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

$$\Delta K_p (K) = \frac{4855 * 100}{337387} - 1,6 = - 0,16$$

$$\Delta K_p (GP) = \frac{33368 * 100}{337387} - \frac{4855 * 100}{337387} = 8,45$$

$$\Delta K = \Delta K_p (K) + \Delta K_p (GP) = -0,16 + 8,45 = 8,29$$

Pagrindinę įtaką kapitalo pelningumo padidėjimui 8,29 punkto 2006 m., turėjo grynojo pelno didėjimas 8,45 punkto.

Kapitalo pelningumo pokyčių analizė 2006- 2007 m.

Rodikliai	2007	2006	Pokytis
Grynasis pelnas	22098	33368	-11270
Nuosavas kapitalas	334786	337387	-2601
Kapitalo grąža	6,6	9,89	-3,29

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2006 – 2007 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

$$\Delta K_p (K) = \frac{33368 * 100}{334786} - 9,89 = 0,08$$

$$\Delta K_p (GP) = \frac{22098 * 100}{334786} - \frac{33368 * 100}{334786} = -3,37$$

$$\Delta K = \Delta K_p (K) + \Delta K_p (GP) = 0,08 - 3,37 = -3,29$$

2007 m. kapitalo pelningumo sumažėjimą 3,29 punkto, lėmė grynojo pelno sumažėjimas 3,37 punkto.

Taip pat, pagal UAB „Rimas“ 2002-2007 m. turimus finansinės atskaitomybės duomenis, atlikta turto pelningumo lygių analizė, siekiant išsiaiškinti, kokie veiksniai įtakoja turto pelningumo pokyčius (26 lentelė). Apskaičiuoti atskirų veiksnių įtaką turto pelningumui, remtasi *grandininio pakeitimo* taisyklėmis ir naudotos šios formulės:

1) Grynojo pardavimų pelningumo įtakai apskaičiuoti:

$$P_{\text{turto}} = \frac{\text{Gryn. Pardav.pelning}_1}{\text{Fondų imlumas}_0 + \text{Trump.turto panaudoj.}_0} \times 100 \quad (16)$$

$$\Delta P_{\text{turto}} = P_{\text{turto}} - P_0$$

1) Fondų imlumo įtakai apskaičiuoti:

$$P_{\text{turto}} = \frac{\text{Gryn. Pardav.pelning}_1}{\text{Fondų imlumas}_1 + \text{Trump.turto panaudoj.}_0} \times 100 \quad (17)$$

$$\Delta P_{\text{turto}} = P_{\text{turto}} - P_{\text{turto dėl grynojo pardavimų pelning.}}$$

3) Trumpalaikio turto įtakai apskaičiuoti:

$$\text{Gryn. Turto pelning}_1 - P_{\text{turto dėl fondų imlumo}} \quad (18)$$

Turto pelningumo lygių analizė

Rodikliai	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
Fondų imlumo koef.	Ilgalaikis turtas/ Pardavimai	0,36	0,53	0,51	0,45	0,47	0,56
Trumpalaikio turto panaudojimo koef.	Trumpalaikis turtas/ Pardavimai	0,51	0,46	0,38	0,44	1,23	1,31
Grynasis pardavimų pelningumas	Grynasis pelnas/ Pardavimai	-0,02	0,06	0,09	0,02	0,05	0,03
Grynasis pardavimų pelningumas, %	Grynasis pelnas/ Pardavimai * 100	1,98	6,38	9,16	2	4,7	2,82
Grynasis turto pelningumas	Grynasis pelnas/ Turtas iš viso	-0,02	0,06	0,1	0,02	0,03	0,02
Grynasis turto pelningumas, %	Grynasis pelnas/ Turtas iš viso * 100	2,25	6,36	10,2	2,22	2,75	1,51

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002 – 2007 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

Pagal grandininio pakeitimo metodą atliktus paskaičiavimus (12 priedas), gauti tokie rezultatai:

2003 m. grynojo turto pelningumo padidėjimą 4,11 punkto, daugiausia lėmė pardavimų pelningumo padidėjimas (padidino grynojo turto pelningumą 5,08 punkto), o fondų imlumo padidėjimas padarė neigiamą įtaką (sumažino 1,2 punkto).

2004 m. grynojo turto pelningumo padidėjimą 3,84 punkto vėl labiausiai įtakojo pardavimų pelningumas, išaugęs 2,87 punkto lyginant su 2003 m. Fondų imlumo sumažėjimas grynojo turto pelningumą padidino 0,19 punkto, o trumpalaikio turto sumažėjimas – 0,76 punkto.

Turto pelningumas 2005 m. sumažėjo net 7,98 punkto. Tokį rodiklio pokytį net 7,95 punktais sumažino pardavimų pelningumo sumažėjimas. Fondų imlumo sumažėjimas lėmė nežymų grynojo turto pelningumo padidėjimą 0,16 punkto, o trumpalaikio turto sumažėjimas vėlgi sumažino analizuojamą rodiklį 0,19 punkto.

2006 m. grynasis turto pelningumas vėl truputi išaugo 0,53 punkto (iki 2,75 proc.). Pardavimų pelningumo padidėjimas lėmė turto pelningumo padidėjimą 3,06 punkto, bet trumpalaikio turto padidėjimas, t.y. atsargų apyvartumo sumažėjimas, grynąjį turto pelningumą sumažino 2,41 punkto.

2007 m. palyginus su 2006 m. grynasis turto pelningumas dar sumažėjo 1,24 punkto ir sudaro 1,51 proc. Pardavimų pelningumo sumažėjimas lėmė grynojo turto pelningumo sumažėjimą 1,09 punkto, fondų imlumo padidėjimas –0,08 punkto, o trumpalaikio turto padidėjimas –0,07 punkto.

Taip pat šioje darbo dalyje pasitelkiant koreliacinę analizę, siekiama įvertinti kokie veiksniai ir kaip įtakojo UAB „Rimas“ Grynąjį pelną. Pasirinkti nagrinėti šie vidiniai veiksniai:

o Pardavimai (P);

o Parduotų prekių savikaina (S);

o Veiklos sąnaudos (V);

o Apyvartinis kapitalas (K).

$$r = \frac{(x_1 - \bar{x})(y_1 - \bar{y}) + (x_2 - \bar{x})(y_2 - \bar{y}) + \dots + (x_n - \bar{x})(y_n - \bar{y})}{(n-1) \cdot s_x \cdot s_y}$$

Pagal formulę

paskaičiuoti

Grynojo pelno priklausomybės nuo pasirinktų veiksmų koreliacijos koeficientai pateikti 27 lentelėje.

27 lentelė

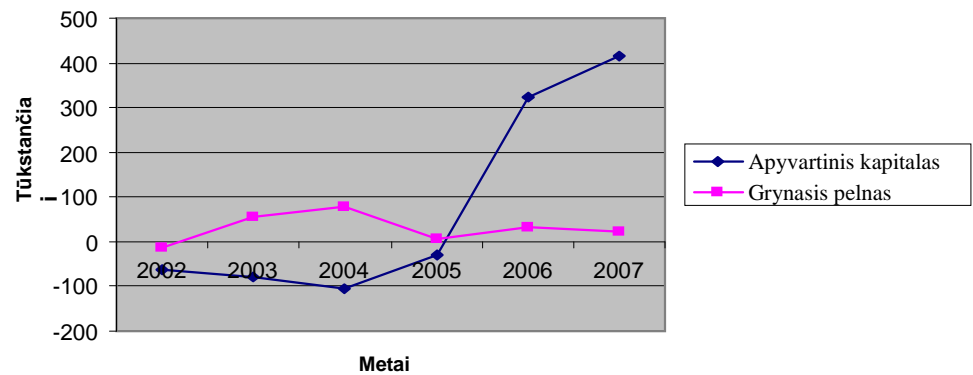
Grynojo pelno ir pasirinktų veiksmų ryšių analizė

Veiksniai	(P)	(S)	(V)	(K)
Koreliacijos koeficientas (r)	0,883871	0,619283	-0,32288	-0,16112
x vidurkis	764,9863	516,9658	255,0738	77,664
y vidurkis	30,413	30,413	30,413	30,413
xy vidurkis	25563,24	18218,61	6546,898	1331,644
Sx	93,32826	144,7052	134,6148	229,5893
Sy	33,42527	33,42527	33,42527	33,42527
Slope	0,316556	0,143047	-0,08017	-0,02346
Elastingumas (E)	7,962418	2,431546	-0,6724	-0,0599
Determinacijos koeficientas (RSQ)	0,781228	0,383511	0,104249	0,02596

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis atliktų skaičiavimų duomenimis

Atskirai įvertinsime atskirų kintamųjų ryšį. Analizuojant įmonės veiklą, svarbu nustatyti kiek reikia įmonei apyvartinio kapitalo, kad būtų užtikrinama pelninga įmonės veikla. Esant žemam apyvartinio kapitalo lygiui, negali būti užtikrinta gera įmonės veikla, dėl to gali atsirasti mokumo problemų bei sumažėja gaunamas pelnas. Augant apyvartinio kapitalo lygiui įmonė tampa pajėgi gauti didžiausią pelną, bet esant pernelyg aukštam jo lygiui, gali susidaryti tokia situacija, kad įmonės trumpalaikis turtas nedalyvaus veiklos procese, o tai mažins pelną.

Grafiškai ši tiesinė Grynojo pelno ir Apyvartinio kapitalo priklausomybė pavaizduota 11 paveiksle. Matome, kad iki 2005 m. šiuos kintamuosius siejo atvirkštinis ryšys – t.y. esant neigiamam apyvartiniam kapitalui grynasis pelnas taip pat buvo labai mažas ir dar mažėjo apyvartiniam kapitalui pradėjus augti. Bet nuo 2005 m. apyvartinis kapitalas sparčiai augo, o nuo 2006 grynasis pelnas vėl ėmė mažėti. Tai reiškia, pastaraisiais metais įmonės apyvartinis kapitalas viršija nustatytą ribą, jis nepanaudojamas veikloje, lėšos yra išaldytos. Gautas koreliacijos indeksas (kuris yra -0,16112) parodo, kad ryšys tarp apyvartinio kapitalo dydžio ir įmonės grynojo pelno yra labai silpnas. Todėl smulkiau šio ryšio nenagrinėjame.

11 pav. Apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno ryšys 2002-2007 m.

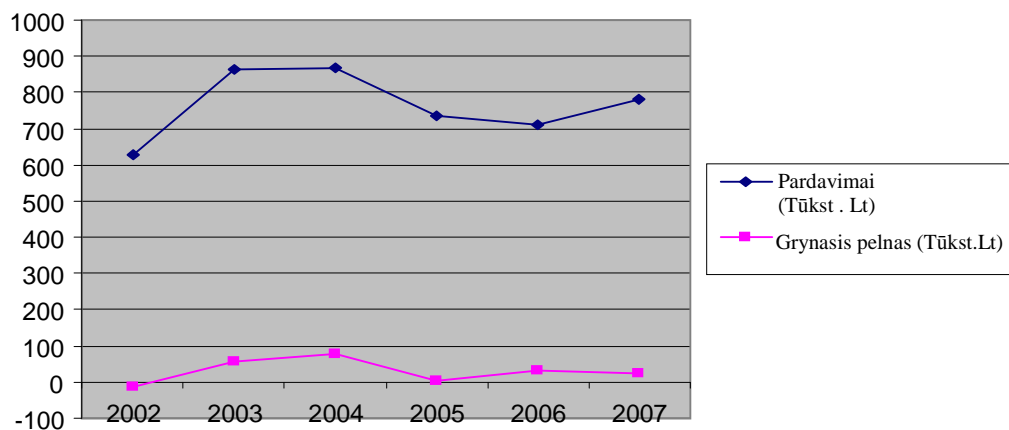
Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002-2007 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita.

Gautas koreliacijos indeksas (0,88) parodo, kad ryšys tarp įmonės pardavimų ir grynojo pelno yra stiprus, t.y. vienas didėjant ar mažėjant kitas keisis ta pačia linkme (12 pav.).

Grynojo pelno priklausomybę nuo įmonės pardavimų galima, įvertinti apskaičiuojant regresiją tarp šių dviejų kintamųjų. Apskaičiuotas determinacijos koeficientas parodo, kad pardavimų dydis nulemia 78 % gaunamo įmonės grynojo pelno (apskaičiavimui naudojome EXELĮ, RSQ funkciją).

Naudodami EXEL Slope (posvyrio) funkciją randame tiesinės regresijos lygties koeficiento b reikšmę 0,32. Gautas regresijos koeficientas parodo, kad padidėjus pardavimams vienu litu grynasis pelnas padidėja 32 Lt.

Turėdami regresijos koeficientą galime apskaičiuoti elastingumo koeficientą. $E = 7,96$, kuris reiškia, kad pardavimams padidėjus 1 % grynasis pelnas padidėja 7,96 %.

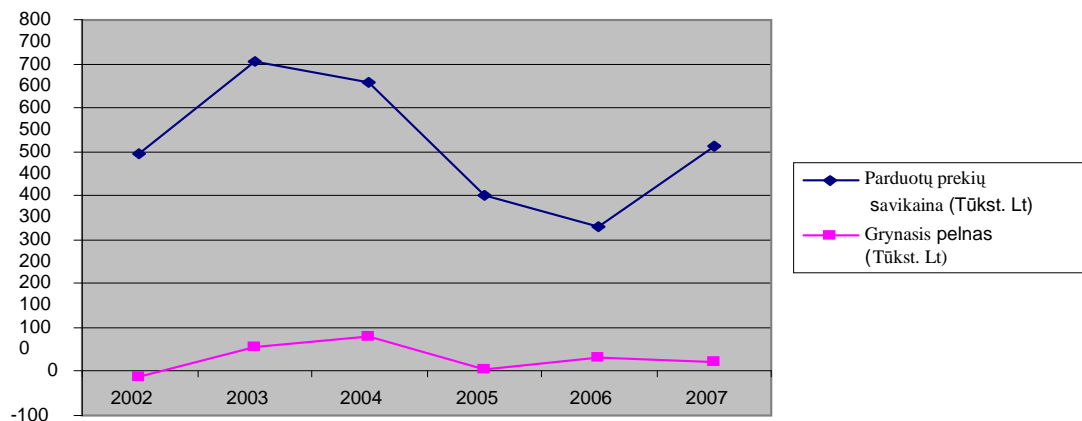
12 pav. Pardavimų ir grynojo pelno ryšys 2002-2007 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002-2007 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

Apskaičiuotas grynojo pelno ir parduotų prekių savikainos determinacijos koeficientas parodo, kad pardavimų dydis nulemia 38 % gaunamo įmonės grynojo pelno (apskaičiavimui naudojome EXELĮ, RSQ funkciją).

Gautas koreliacijos indeksas (0,62) parodo, kad ryšys tarp įmonės parduotų prekių savikainos ir grynojo pelno yra vidutinio stiprumo, tiesioginis, t.y. vienam didėjant ar mažėjant kitas keisis ta pačia linkme (13 pav.).

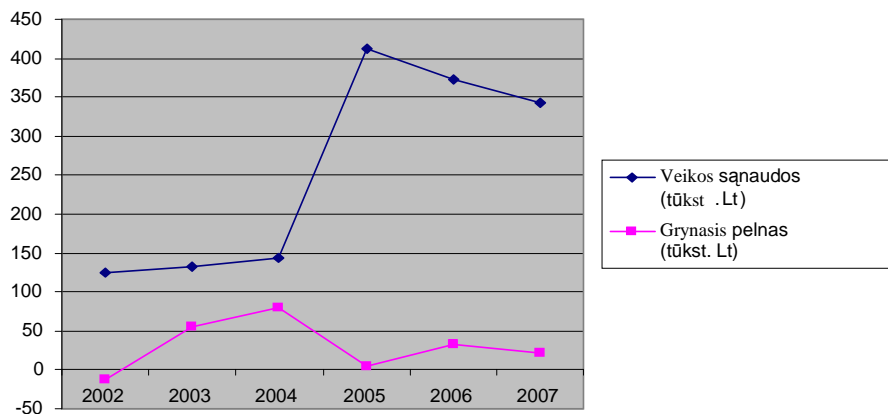
Naudodami EXEL Slope funkciją randame tiesinės regresijos lygties koeficiento b reikšmę 0,14. Elastingumo koeficientas (2,43) rodo, kad parduotų prekių savikainai padidėjus 1 % grynasis pelnas padidėja 2,43 %.

13 pav. Parduotų prekių savikainos ir grynojo pelno ryšys 2002-2007 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002-2007 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

Grafiškai veiklos sąnaudų ir grynojo pelno ryšys pavaizduotas 14 paveiksle. Koreliacijos koeficientas (-0,32288) parodo, kad ryšys tarp veiklos sąnaudų ir įmonės grynojo pelno yra neigiamas, t.y. vienam padidėjus, kitas mažėja ir atvirkščiai, ir tiesiškai silpnai susiję – šie kintamieji nėra labai priklausomi vienas nuo kito, todėl smulkiau jų ryšys nebus nagrinėjama.

14 pav. Veiklos sąnaudų ir grynojo pelno ryšys 2002-2007 m.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002-2007 m. Balansu ir Pelno (nuostolio) ataskaita

Iš paskaičiuotų koreliacijos koeficientų reikšmių pateiktų 27 lentelėje ir pateiktų grafikų matyti, jog stipriausias ryšys egzistuoja tarp įmonės pardavimų ir grynojo pelno (0,883), tarp grynojo pelno ir parduotų prekių savikainos egzistuoja vidutinio stiprumo ryšys, jis sudaro 0,619. O grynojo pelno ryšys su veiklos sąnaudomis ir apyvartiniu kapitalu – neigiamas ir labai artėja prie 0, t.y. tiesiškai šie kintamieji yra beveik nepriklausomi.

3. UAB „RIMAS“ VEIKLOS PERSPEKTYVOS

3.1. Bankroto diagnostika

Bankroto diagnostika pagal E.Altmano modelius.

Darbe pasirinkta prognozuoti įmonės bankrotą pagal antrąjį ir trečiąjį Altmano modelius (28 lentelė). Pirmasis Altmano modelis nenaudotas, kadangi įmonės akcijos nėra kotiruojamos vertybinių popierių biržoje. Pagal antrąjį Altmano bankroto diagnostikos modelį (kai akcijos nekotiruojamos biržoje), iš lentelės matyti, kad 2002-2005 m. bankrotas yra įmanomas, o 2006-2007 m. bankroto tikimybė jau yra labai didelė, kadangi skaičiavimų rezultatai yra žemesni galimos 1,23 punkto didelės rizikos ribos.

28 lentelė

Bankroto diagnostika pagal E. Altmano modelį 2002 m. – 2007 m.

Rodikliai	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
(K1)	-0,11	-0,09	-0,13	-0,04	0,27	0,28
(K2)	0,19	0,12	0,23	0,28	0,18	0,15
(K3)	-0,02	0,07	0,12	0,03	0,04	0,02
(K4)	0,43	0,34	0,61	0,84	0,38	0,3
(K5)	1,13	1	1,11	1,1	0,58	0,54
Z (II-asis modelis)	1,25	1,398	1,84	1,75	1,2	1,06
Z (III-iasis modelis)	0,22	0,63	1,35	1,73	3,03	2,79

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002 – 2007 m. balansu ir pelno (nuostolio) ataskaita

Trečiasis Altmano modelis skirtas paslaugų ir individualių įmonių bankrotui prognozuoti. Jei įmonei bankrotas negresia ir jo tikimybė yra labai maža, tai šio modelio skaičiavimų rezultatas turėtų būti didesnis nei 2,6 punkto riba. UAB „Rimas“ rezultatai pagal šį Altmano modelį, 2002-2003 m. rodė labai didelę bankroto tikimybę. 2004-2005 m. bankrotą prognozavo kaip įmanomą. Rodiklis smarkiai pagerėjo 2006 m. kai peržengė 2,6 punkto rizikos ribą (siekė 3,03 punkto), 2007 m. išliko labai mažos rizikos rodiklis – 2,79.

Altmano nuomone, naudojant Z formulę, bankroto tikimybę galima nustatyti prieš metus – 90 proc., prieš dvejus metus – 70 proc. ir prieš trejus metus – 50 proc. tikslumu. Šiame darbe iš visų trijų Altmano modelių teisingiausias būtų antrasis modelis, nes kaip jau minėta, pirmas netinka, kadangi įmonės akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje, o trečiasis modelis skirtas individualiom ir paslaugų įmonėms, o UAB „Rimas“ pagrindinė veikla yra prekyba.

Bankroto diagnostika pagal Blanko modelį

Vertinant įmonės finansinę būklę pagal Blanko modelį (sunkiai realizuotinių aktyvų modelį), atlikti skaičiavimai už 2002 – 2007 m. (29 lentelė) leido įvertinti bankroto tikimybę. Pagal nustatytą lygybę, kuri pagrindžia arba paneigia iškeltą hipotezę, įvertinami analizuojamų metų veiklos rodikliai. Galima teigti, kad 2002 – 2007 m., vertinant neapyvartinius aktyvus bei atsargas vien su nuosavo kapitalo verte arba su nuosavu kapitalu ir ilgalaikiais banko kreditais, gausime priešingą, nelygybę nei tokią, kurią Blankas įvertina kaip labai mažos ar tikėtinos bankroto tikimybės. Įmonės nuosavas kapitalas ir įmonės nuosavas kapitalas su ilgalaikiais banko kreditais 2002-2007 m. sudarė mažesnę dalį nei neapyvartiniai aktyvai ir atsargos kartu sudėjus. Įvertinus ir ilgalaikius, ir trumpalaikius įsipareigojimus, matome, kad nagrinėjamais 2002-2007 m. įmonei bankroto tikimybė yra labai didelė.

29 lentelė

Bankroto tikimybės įvertinimas pagal Blanko modelį 2002 – 2007 m.

Lygybė	Tikimybė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.
NA + Am < Kn	labai maža	522062> 166351	806690> 219967	729324> 294965	613759> 304019	1159137> 337387	1335044> 334786
NA + Am < Kn + Bi	tikėtina	522062> 166351	806690> 380242	729324> 338439	613759> 304019	1159137> 657385	1335044> 854786
NA + Am < Kn + Bi + Bt	didelė	522062> 233520	806690> 496112	729324> 466836	613759> 486544	1159137> 776584	1335044> 939544
NA + Am > Kn + Bi + Bt	labai didelė	522062> 233520	806690> 496112	729324> 466836	613759> 486544	1159137> 776584	1335044> 939544

NA – neapyvartiniai aktyvai; Am – atsargos; Kn – nuosavas kapitalas;

Bi – ilgalaikiai banko kreditai; Bt – trumpalaikiai banko kreditai

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ duomenimis

Bankroto diagnostika pagal Springate modelį

Dar vienas bankroto diagnozavimo modelis yra G.Springate 1978 m. sukurtas modelis, atrinkus 4 reikšmingiausias finansinius rodiklius. Apskaičiavus formulę: $Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$, gautas rezultatas turėtų viršyti 0,862 ribą. Antraip reiškia, kad įmonė yra bankroto zonoje.

30 lentelė

Bankroto diagnostika pagal Springate modelį 2002 m. – 2007 m.

	Formulė	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005m.	2006 m.	2007 m.
A	Apyvartinis kapitalas/Visi aktyvai	-0,11	-0,09	-0,13	-0,04	0,27	0,28
B	Pelnas prieš apmokestinimą/Visi aktyvai	-0,02	0,07	0,12	0,03	0,04	0,02
C	Pelnas prieš apmokestinimą/Trumpalaikiai įsipareigojimai	0,03	0,14	0,26	0,05	0,08	0,04
D	Pardavimų pajamos/Visi aktyvai	1,13	1	1,11	1,1	0,58	0,54
Z		0,26	0,61	0,85	0,52	0,68	0,6

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ duomenimis

Atlikus skaičiavimus pagal Springate modelį, iš 30 lentelės matome, kad įmonė nuo 2002 m. iki pat 2007 m. metais nesiekė nustatyto 0,862 kriterijaus ir išliko bankroto grėsmės zonoje. Arčiausiai nustatytos ribos įmonės rezultatai buvo 2004 m., tačiau po to rodiklis vėl ėmė kristi.

Įvertinus įmonės veiklą pagal E. Altmano, Blanko, bei Springato modelius UAB „Rimas“ ateinančiais metais gali susidurti su bankroto tikimybe. Jos veikla nėra pakankamai stabili ir neišlaikomos būtiniausios proporcijos, kurios neleidžia nukristi žemiau galimos bankroto ribos.

Pagal D. Britanijos autorių nustatytų rodiklių sąrašą aptartą teorinėje darbo dalyje (12 lentelė) ir jau atliktą įmonės finansinių duomenų analizę, galima taip pat išskirti šiuos rodiklius signalizuojančius apie UAB „Rimas“ finansinius sunkumus ar net gresiantį bankrotą: pasikartojantys nuostoliai iš pagrindinės veiklos (2005 ir 2007 m.); viršijama kreditorinio įsiskolinimo trukmė (2006-2007m. kreditorinių įsipareigojimų labai mažas apyvartumas); prasti likvidumo rodikliai, nuolatinis apyvartinio kapitalo trūkumas (tik 2006 ir 2007 m. įmonės trumpalaikis turtas ėmė viršyti trumpalaikius įsipareigojimus); per dideli atsargų kiekiai.

Pagal anksčiau atliktą balanso bei pelno (nuostolio) atskaitos straipsnių horizontaliąją analizę (5-10 priedai), 31 lentelėje įvertinti svarbiausi straipsniai, kurie gali signalizuoti įmonės veiklos sunkumus ateityje.

31 lentelė

Straipsnių pokyčių įtaka finansiniam įmonės stabilumui

Finansinių ataskaitų formos	Straipsniai ir jų pokytis	Straipsnių pokyčio įtaka įmonės finansiniam stabilumui
	Ilgalaikio materialaus turto padidėjimas	Įmonė įsigijo naujus pastatus, pirkosi transporto priemones, autotralą įmonės veiklai vystyti.
	Didelis atsargų kiekio augimas	Įmonės atsargos labai smarkiai išaugo 2006m., kai jų beveik padvigubėjo. Tai kelia didelę grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, nes piniginės lėšos išaldomos. Didelis atsargų kiekis susijęs su tuo, kad įmonė nuo 2006 m. daugiausia prekiauja automobiliais ir jų dalimis iš JAV. Prekių (atsargų) atsivežama didesniais kiekiais ir juos išparduoti užtrunka ilgiau laiko. Be to, jei yra užsakoma konkreti detalė, o parsivežamas apdaužytas automobilis ir išardomas dalimis, kad neatsiranda pirkėjų kitoms detalėms.
	Gautinų sumų padidėjimas	Įmonės gautinos sumos nuo 2002 m. iki 2005 m. pastoviai augo, tik 2006 m. debitorinis įsiskolinimas 57 proc. sumažėjo lyginant su prieš tai buvusiais metais (t.y. nuo 31694 Lt sumažėjo iki 13542 Lt) nes įmonės pardavimai tais metais buvo nukritę. 2007 m. debitorinis įsiskolinimas vėl paaugo iki 18716 Lt. Visgi santykinis gautinų sumų svoris įmonės turte yra labai nedidelis – 2006-2007 m. tesudaro tik apie 1 procentą. Ir jo augimas daugiau parodo pasitikėjimą klientais, taikomą atsiskaitymų tvarką su nuolatiniais klientais.
	Mokėtinų sumų padidėjimas	Staigus mokėtinų sumų 2006 m. padidėjimas, rodo 386677 Lt išaugusį įsiskolinimą tiekėjams (kaip minėta aukščiau tais pačiais metais labai išaugo ir įmonės atsargos). Įmonės vadovai turėtų pagalvoti apie įsigyjamų atsargų kiekį ar kokybę, nes nespėja jų parduoti, išaldo lėšas ir neatsiskaito laiku su tiekėjais.
	Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas	Ilgalaikių įsipareigojimų įmonėje padidėja, kai tik įmonė pasiima naują paskolą ar kredito liniją iš banko (pvz., 2006 m. pasiėmė kredito liniją, nes įmonei trūko apyvartinių lėšų). Ilgalaikių įsipareigojimų padidėjimas rodo įmonės ilgalaikio mokumo pablogėjimą.

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ duomenimis

3.2 UAB „Rimas“ veiklos prognozė

Prognozė pagal Trendą.

Norint numatyti UAB „Rimas“ veiklos perspektyvas, atlikta grynojo pelno prognozė pagal trendą. Grynojo pelno prognozavimas pasirinktas, dėl to, kad tiek įmonės vadovams, tiek kreditoriams tai yra svarbiausias veiklos rezultatas. Skaičiuojant pagal trendą buvo atsižvelgiama į praėjusių metų grynojo pelno rodiklius, bei numatoma prognozė 2008 – 2010 m. Pasirinktas vidutinės trukmės prognozavimas neleis labai nukrypti nuo praeities, tikimasi, kad neįvyks jokie netikėti pokyčiai rinkoje.

Apskaičiavus a ir b koeficientus, buvo gauta tokia tiesinės regresijos lygtis:

$$y = 0,9364x + 27,136$$

pagal kurią bus apskaičiuojama prognozė būsimiems laikotarpiams.

31 lentelė

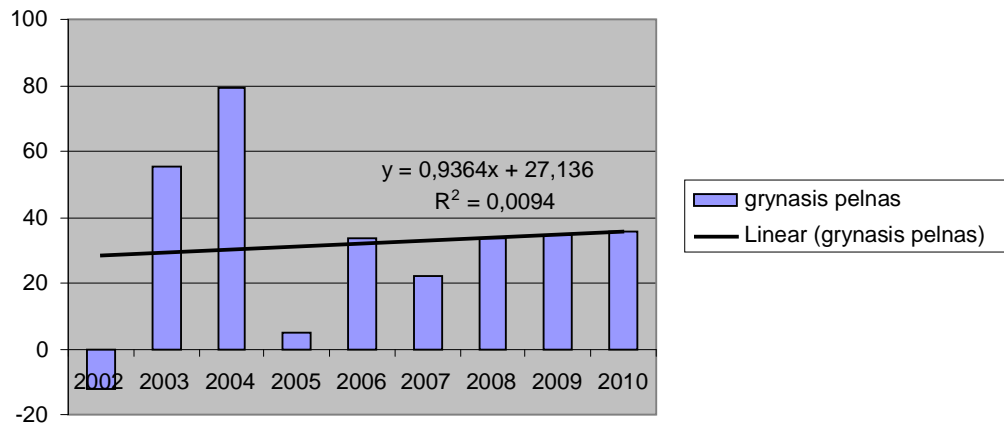
Grynasis pelnas ir jo prognozavimas (tūkst.Lt)

Metai	GP tūkst.Lt(y_t)	$t(x)$	t^2	y_t^2	t^*y_t	$\hat{y}_t$	$y_t - \hat{y}_t$	S $\hat{y}_t$	Kitimo ribos, kai pasikliautinumo intervalas 0,687%	
									Apatinė	Viršutinė
2002	-12,463	1	1	155,326	-12,463	28,072	-40,535			
2003	55,185	2	4	3045,384	110,37	29,008	26,177			
2004	79,435	3	9	6309,919	238,305	29,945	49,490			
2005	4,855	4	16	23,571	19,42	30,881	-26,026			
2006	33,368	5	25	1113,423	166,84	31,818	1,550			
2007	22,098	6	36	488,322	132,588	32,754	-10,656			
Iš viso	182,478	21	91	11135,946	655,06	182,478	0,000			
PROGNOZĖ										
2008		7				33,690		93,849	-60,159	127,539
2009		8				34,627		101,977	-67,35	136,604
2010		9				35,563		110,228	-74,665	145,791

Šaltinis: parengta autorė, remiantis UAB „Rimas“ duomenis

Atlikta prognozė pagal trendo metodą numato įmonei nežymų pelno augimą ateinantiems trimis metams (15 pav.), t.y. nuo 2008 m. iki 2010 m. (apie 1 tūkst. kasmet). Paskutiniaisiais prognozės metais jis turėtų išaugti iki 35,563 tūkstančių litų.

15 pav. Prognozė pagal Trendą 2008 – 2010 m

Šaltinis: parengta autorė, remiantis UAB „Rimas“ duomenis

Galimas prognozės kitimo ribas nusako pasikliautinumo intervalas, kuriame su tam tikra tikimybe galima laukti faktiškos prognozuojamo rodiklio reikšmės. Pasikliautinumo intervalą nusako standartinė regresijos paklaida:

$$\text{Standartinė regresijos paklaida: } S_r = \sqrt{\frac{\sum y_t^2 - a\sum y_t - b\sum t * y_t}{n - 2}} = 37,319$$

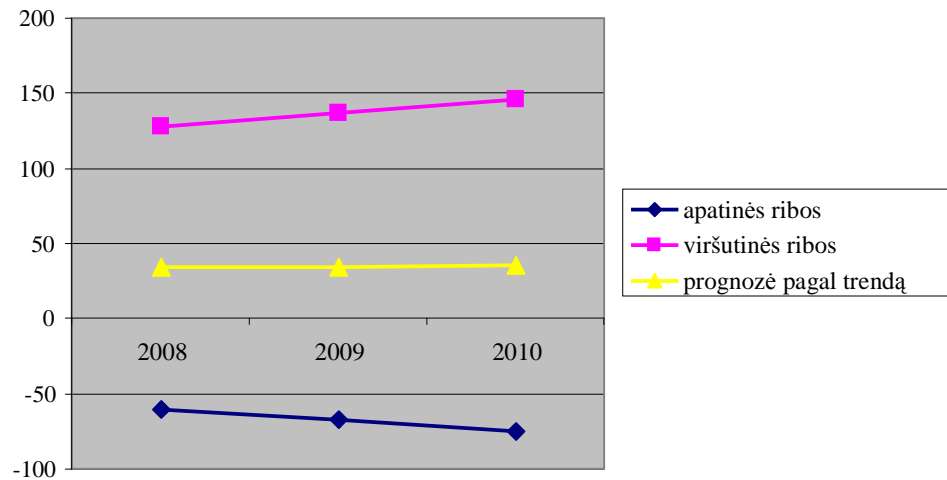
Prognozės standartinė paklaida (31 lentelė):

$$S_{\hat{y}_7} = S_r \sqrt{1 + 1/n + ((\varphi + (n - 1) / 2)^2 / \sum t^2 - ((\sum t)^2 / n))} = 93,849;$$

$$S_{\hat{y}_8} = S_r \sqrt{1 + 1/n + ((\varphi + (n - 1) / 2)^2 / \sum t^2 - ((\sum t)^2 / n))} = 101,977;$$

$$S_{\hat{y}_9} = S_r \sqrt{1 + 1/n + ((\varphi + (n - 1) / 2)^2 / \sum t^2 - ((\sum t)^2 / n))} = 110,228$$

Gavę standartinę paklaidą, galime grafiškai pavaizduoti (16 pav.) apatines bei viršutines kitimo ribas. Pagal pateiktą paveikslą matome, kad tikėtinas grynasis pelnas gali svyruoti nuo -60,159 iki 127,539 tūkst. Lt. 2008 m., nuo -67,35 iki 136,604 tūkst. Lt. 2009 m. ir nuo -74,665 iki 145,791 tūkst. Lt 2010 m. Tokį didelį svyravimą lemia gauta didelė standartinė regresijos paklaida.

16 pav. Galimos prognozės kitimo ribos (tūkst.Lt) 2006 – 2009 m

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ duomenimis

EkspONENTINIS išlyginimas

Norint įvertinti trumpalaikę prognozę pagal naujausių duomenų įtaką, atliktas eksponentinis išlyginimas pagal formulę: $EWMA_t = w y_t + (1-w) EWMA_{t-1}$, kur w yra analitiko nuožiūra parenkamas išlyginimo faktorius.

32 lentelė

EkspONENTINIS išlyginimas (Lt)

Metai	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Grynasis pelnas Lt	-12463	55185	79435	4855	33368	22098
e_t , kai $w = 0,4$	-12463	14596,2	40531,72	26261,03	29103,82	26301,49

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ duomenimis

Atliekant prognozę imama didesnė w reikšmė 0,6.

Atliekama prognozė 2008 veiklos metams:

$$e_{2008} = 0,6 * 26301,49 + (1 - 0,6) * 29103,82 = 27422,42 \text{ Lt}$$

$$e_{2009} = 0,6 * 27422,42 + (1 - 0,6) * 26301,49 = 26974,05 \text{ Lt}$$

$$e_{2010} = 0,6 * 26974,05 + (1 - 0,6) * 27422,42 = 27153,4 \text{ Lt}$$

Pagal eksponentinį išlyginimą atlikta prognozė, pranašauja įmonei mažesnę pelno augimą būsimaisiais metais, kaip kad gavome atlikę trendo analizę. 2008 m. numatomas pelno augimas iki 27422,42 Lt., 2009 m. grynasis pelnas mažės iki 26974,05 Lt, o 2010 m. vėl pakils iki 27153,4 Lt. Mažesnę prognozę buvo gauta dėl to, kad skaičiuojant eksponentinio išlyginimo metodu paskutinis

stebimas dydis įgauna didžiausią svorį ir būtent. pelno kritimas nuo 2005 m. labai nulėmė tolesnę prognozę. Šis metodas kaip tik tinka trumpalaikiai prognozei atlikti.

3.3. UAB „Rimas“ veiklos perspektyvos

Atlikus UAB „Rimas“ veiklos finansinę analizę, prognozę, SSGG analizę (14 priedas) nustatytos pagrindinės įmonės problemos:

- per didelis atsargų kiekis,
- didelės prekybos skolos tiekėjams,
- didelės veiklos sąnaudos lyginant su pardavimų pajamomis.

Norint išvengti įmonės likvidumo, mokumo problemų ir bankroto tikimybės, siūlomas šis sprendimo būdas – taikyti aktyvesnius pardavimus.

Darome prielaidą, kad įmonė, pasinaudojusi Lietuvoje populiariais ir pasitvirtinusi automobilių pardavimo būdais (automobilių pardavimo aikštelės, automobilių turgus, skelbimai internetiniuose puslapiuose), padidintų automobilių pardavimus penkiolika vienetų per metus. Skaičiavimams remiamasi 2007 m. balanso ir pelno nuostolio ataskaitos duomenimis. Tarkime, kad įmonės parduodamų automobilių vidutinė kaina – 20000 Lt, todėl pardavimai per metus padidės 300000 Lt. Tarp pardavimų ir parduotų prekių savikainos išlaikytas 65 proc. skirtumas, bendrasis pelningumas sudaro 35 proc. Daroma prielaida, kad automobiliai bus laikomi automobilių pardavimų aikštelėje, kurioje taikomas 40 Lt per savaitę mokestis, todėl veiklos sąnaudos išaugs neženkliai, t.y. 2400 Lt per metus. Dėl išaugusių pardavimų pajamų ir nežymiai išaugusių veiklos sąnaudų, veiklos pelnas 2008 m. būtų teigiamas ir sudarytų 29140 Lt. Vadinasi, kitoms sąlygoms nekintant, grynas pelnas padidėtų iki 109308 Lt.

Pardavus didesnę automobilių kiekį įmonės atsargos sumažėtų iki 700604 Lt, o tai užtikrintų didesnę atsargų apyvartumą ir įmonės greitojo likvidumo rodiklį padidintų iki 0,59 punkto, t.y. 0,39 punkto daugiau nei 2007 m. (rekomenduojama reikšmė 1,00).

Išaugusios pardavimų pajamos ir grynas pelnas, suteiktų įmonei papildomų apyvartinių lėšų, kuriomis įmonė galėtų padengti net 65 proc. skolų tiekėjams, t.y. sumažintų jas iki 162483 Lt.

Dėl išaugusių pardavimų pajamų ir pasikeitusių rodiklių 2008 m. perskaičiavus bankroto tikimybę pagal E.Altmano antrąjį modelį, Springate ir sunkiai realizuotinių aktyvų modelius gauti tokie rezultatai:

- pagal E.Altmano antrąjį modelį rodiklis išaugtų 0,78 punkto ir sudarytų 1,84 punkto, tačiau įmonės bankrotas liktų įmanomas, nes gautas rezultatas nesiektų nustatytos 2,9 rizikos ribos;

- pagal sunkiai realizuotinių aktyvų (Blanko) metodą, bankroto tikimybė išliktų labai didelė, nes neapyvartinių aktyvų ir atsargų suma vis dar būtų didesnė už nuosavo kapitalo ir banko kreditų sumą;
- pagal Springate modelį gauti rezultatai 0,34 punkto didesni už apskaičiuotus 2007 m. rezultatus. 2008 m. Springate modelio rodiklis sudarytų 1,32 punto ir viršytų nustatytą 0,862 bankroto rizikos ribą.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Magistro darbe „UAB „Rimas“ finansinė analizė ir veiklos perspektyvos“, nagrinėti ir susisteminti Lietuvos ir užsienio autorių teoriniai bei praktiniai tyrimai finansinės analizės, rizikos vertinimo, bankroto bei prognozavimo klausimais. Remiantis konceptualiaja dalimi, atlikta UAB „Rimas“ finansinė analizė, apskaičiuoti santykiniai rodikliai, nustatytas tiesioginis ryšys tarp apyvartinio kapitalo, pardavimų, parduotų prekių savikainos, veiklos sąnaudų ir grynojo pelno, įvertinta bankroto tikimybė pagal E. Altmano, Springate, Blanko modelius, atliktas grynojo pelno prognozavimas 2008 – 2010 m. pagal trendo metodą bei eksponentinį išlyginimą, remiantis atlikta analize pateiktos rekomendacijos veiklai gerinti.

UAB „Rimas“ veiklos strategija – būti išskirtinai kokybiškų paslaugų tiekėju ir didžiausią asortimentą amerikietišku automobilių turinčiu atstovu Šiaulių regione. Pagrindinė įmonės veikla – lengvųjų automobilių, mikroautobusų, krovininių automobilių naudotų ir naujų detalių bei reikmenų prekyba. Įmonė taip pat teikia automašinių elektros sistemų, ratų, variklio, važiuoklės remonto paslaugas.

Atlikus UAB „Rimas“ turto struktūros ir dinamikos analizę, nustatyta, kad turtas 2004-2005 metais mažėjo atitinkamai 18,39 proc. ir 45,71 proc., o 2003 m., 2006 m. ir 2007 m. augo nuo 20,42 proc. iki 82,83 proc. Didžiausią turto dalį 2003-2005 m. sudarė įmonės ilgalaikis turtas, o 2006-2007 m. – trumpalaikis turtas, ir tam didžiausią įtaką padarė smarkiai išaugusios atsargos. Pastaraisiais metais trumpalaikis turtas sudarė apie 70 proc. turto, palyginimui šakos rodiklis 2007 m.: 52 proc. viso turto sudarė trumpalaikis, o 48 proc. – ilgalaikis turtas. Debitorinis įsiskolinimas sudaro tik labai nedidelį turto dalį – didžiausia jų dalis buvo 2005 m. ir siekė vos 4,77 proc. viso turto, visais kitais metais, tesudarė 2 proc. turto ir mažiau. Taigi galima teigti, kad įmonės klientai atsiskaito laiku, ir didelių problemų nesukelia. Iš ilgalaikio turto straipsnių, didžiausią turto dalį sudaro pastatai ir transporto priemonės (2007 m. atitinkamai 15,34 ir 9,75 proc. viso turto). Pastatų dalis išaugo tik 2005 m. kada įmonė įsigijo naujus pastatus savo veiklai vystyti. Išanalizavus įmonės nuosavybės ir įsipareigojimų duomenis horizontaliuoju ir vertikalioju būdu, pažymėtina, kad didžiąją jų dalį visais nagrinėjamais metais sudarė trumpalaikiai įsipareigojimai. Iš jų 2002-2005 m. didžiausią dalį sudarė trumpalaikės finansinės skolos, o nuo 2006 m. didžioji trumpalaikių įsipareigojimų dalis – prekybos skolos tiekėjams (būtent 2006 m. jos išaugo nuo 15543 Lt iki 402220 Lt.). Vadinasi 2006 m. įmonė užsipirkusi didelį kiekį atsargų, nebespėjo laiku atsiskaityti su tiekėjais.

Įmonės ir trumpalaikio, ir ilgalaikio mokumo rodikliai yra labai žemi ir kasmet didėja labai nežymiai. Nors bendrasis likvidumo rodiklio augimas rodo, kad įmonės valdymas kryptingai linkme ir nuo 2006 m. įmonės trumpalaikiai įsipareigojimai sudaro mažesnę dalį nei trumpalaikis

turtas, tačiau greitis likvidumas visais nagrinėjamais metais išlieka žemas, nes įmonės trumpalaikio turto didžiausią dalį sudaro atsargos (kadangi tai prekybinė įmonė), kritinis likvidumas taip pat įspėja, kad 2007 m. įmonės vadovai nespėjo efektyviai panaudoti gautas pinigines lėšas.

Ilgalaikio mokumo rodikliai kaskart suprastėja, kai įmonė pasiima paskolą (2006-2007 m.).

Įmonės bendras skolos rodiklis bėgant metams didėja ir viršija šakos rodiklius – tai nėra teisingas verslo finansavimo sprendimas. Pvz., 2007 m. 1 litui nuosavų lėšų tenka net 3,37 Lt skolintojų lėšų, o šakos rodiklis 2006 m. buvo 0,59. Įmonė nėra savarankiška, ji labai priklausoma nuo kreditorių.

Apžvelgiant įmonės apyvartumo rodiklius, galima išskirti, kad parduotų prekių savikainos apyvartumas buvo nedidelis, tačiau neviršijo nustatytų pagal pasaulinę praktiką 50-90 proc. dalies 1 pardavimų litui. Debitorinio išskolinimo apyvartumo rodikliai visais nagrinėjamais metais išliko gana stabilus – klientai atsiskaito vidutiniškai per 9 dienas. Kreditorinis išskolinimas 2002-2005 m. sudarė 4 – 14 dienas, bet nuo 2006 rodiklis labai suprastėjo (iki 445 ir 329 dienų). 2006 m. atsargos įmonėje išaugo beveik 3 kartus, ir atsargų apyvartumas sumažėjo iki 914 dienų arba 0,4 karto per metus. 2007 m. atsargų apyvartumo rodiklis ėmė mažėti (sieki 637,65 dienos) (šakoje – 2,46 karto per 2006 metus). Įmonės dienos apyvarta 1700-2300 Lt per dieną (palyginimui rinkos rodiklis 2006 m. – 8623 Lt per dieną). Trumpalaikio turto apyvartumo rodiklis 2002-2005 m. buvo geras (2-2,5), o nuo 2006-2007 m. jis nebesiekia 1, vadinasi, trumpalaikis turtas nuo 2006 naudojamas neefektyviai (įmonė laiko per dideles atsargas). Ilgalaikio turto apyvartumo rodikliai taip pat žemesni nei šakos rodikliai.

Vertinant rentabilumo rodiklius, 2006 m. vienam parduotų prekių savikainos litui teko 1,15 Lt pelno (didžiausias rezultatas per 2002-2007 m.). Didžiausius veiklos rentabilumo šuolius 2003-2005 m. įtakojo ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos, nes 2003-2004 m. įmonės buhalteris jų nebuvo atskaitęs, o 2005 m. sąnaudos susidėjo jau už 3 metus. Apskaičiuotas rentabilumas įmonėje 2002-2007 m. buvo pakankamai nestabilus ir žemas, tai reiškia, kad įmonės vadovai netinkamai naudoja investuotą kapitalą.

Pagal 2003-2006 m. augančius pardavimų pelningumo rodiklius, galima būtų teigti, kad įmonės vadovų tuo metu taikyta kainų ir konkurencijos politika pasiteisino. Tačiau 2007 m. metais grynasis pardavimų pelningumas parodo, kad vienam pardavimų litui tenka tik 0,3 Lt grynojo pelno, rodiklio mažėjimas reikalauja griebtis naujovių, įspėja, kad įmonės konkurencingumas smunka. Tų pačių metų turto pelningumas (0,06 Lt) taip pat įspėja, kad turtas nėra pakankamai išnaudojamas įmonės veikloje.

Atlikus analizę nustatyta, kad didžiausią įtaką kapitalo pelningumo pokyčiams turėjo grynojo pelno pokyčiai. Turto pelningumo lygių analizė pagal grandininio pakeitimo metodą įrodė, kad turto pelningumą 2003-2005, 2007 m. labiausiai įtakojo pardavimų pelningumo pokyčiai, o 2006 m. turto

pelningumą beveik vienodai paveikė tiek pardavimų pelningumas, tiek trumpalaikio turto padidėjimas. Pagal pritaikyto koreliacijos metodo rezultatus, nustatyta, jog stipriausias tiesinis koreliacinis ryšys egzistuoja tarp įmonės pardavimų ir grynojo pelno (0,883), tarp grynojo pelno ir parduotų prekių savikainos egzistuoja vidutinio stiprumo ryšys, jis sudaro 0,619. O grynojo pelno ryšys su veiklos sąnaudomis ir apyvartiniu kapitalu – neigiamas ir labai artėja prie 0, t.y. tiesiškai šie kintamieji yra beveik nepriklausomi.

Įvertinus įmonės veiklą pagal E. Altmano, Blanko, bei Springato modelius UAB „Rimas“ ateinančiais metais gresia bankroto tikimybė. Jos veikla nėra pakankamai stabili ir neišlaikomos būtiniausios proporcijos, kurios neleidžia nukristi žemiau galimos bankroto ribos. Šiame darbe iš trijų Altmano modelių remtasi antrojo modelio gautais rezultatais. Pirmas modelis netinka, kadangi įmonės akcijos nekotiruojamos vertybinių popierių biržoje, o trečiasis modelis tikslesnis yra individualioms ir paslaugų įmonėms, o UAB „Rimas“ pagrindinė veikla yra prekyba. Pagal antrąjį Altmano bankroto diagnostikos modelį, UAB „Rimas“ 2002-2005 m. bankrotas yra įmanomas, o 2006-2007 m. bankroto tikimybė jau yra labai didelė, kadangi skaičiavimų rezultatai yra žemesni galimos 1,23 punkto didelės rizikos ribos. Pagal Blanko modelį, įvertinus UAB „Rimas“ ilgalaikius ir trumpalaikius įsipareigojimus, nustatyta, kad nagrinėjama 2002-2007 m. įmonei bankroto tikimybė yra labai didelė. Atlikus skaičiavimus pagal Springate modelį, gauti rezultatai taip pat parodė, kad įmonė nuo 2002 m. iki pat 2007 m. metais nesiekė nustatyto 0,862 kriterijaus ir išliko bankroto grėsmės zonoje.

Atlikta prognozė pagal trendo metodą numato įmonei nežymų pelno augimą ateinantiems trims metams, t.y. nuo 2008 m. iki 2010 m. (apie 1 tūkst. kasmė). Paskutiniaisiais prognozės metais jis turėtų išaugti iki 35,563 tūkstančių litų. Pagal eksponentinį išlyginimą atlikta prognozė, numato įmonei mažesnę pelno augimą būsimaisiais metais, nei buvo gauta atlikus trendo analizę. 2008 m. numatomas pelno augimas iki 17422,42 Lt., 2009 m. grynasis pelnas mažės iki 26974,05 Lt, o 2010 m. vėl pakils iki 27153,4 Lt.

Atlikus UAB „Rimas“ veiklos finansinę analizę, prognozę, SSGG analizę, nustatytos pagrindinės įmonės problemos:

- per didelis atsargų kiekis,
- didelės prekybos skolos tiekėjams,
- didelės veiklos sąnaudos lyginant su pardavimų pajamomis.

Norint išvengti įmonės likvidumo, mokumo problemų ir bankroto tikimybės, siūlomas šis sprendimo būdas – taikyti aktyvesnius pardavimus.

Padarius prielaidą, kad įmonės pardavimai per metus padidėtų 300000 Lt ir veiklos sąnaudos išaugtų tik 2400 Lt per metus, veiklos pelnas 2008 m. būtų teigiamas ir sudarytų 29140 Lt. Vadinas, kitoms sąlygoms nekintant, grynasis pelnas padidėtų iki 109308 Lt. Pardavus penkiolika

automobilių per metus daugiau, įmonės atsargos sumažėtų iki 700604 Lt, o tai užtikrintų didesnę atsargų apyvartumą ir įmonės greitojo likvidumo rodiklį padidintų iki 0,59 punkto. Išaugusios pardavimų pajamos ir grynasis pelnas, suteiktų įmonei papildomų apyvartinių lėšų, kuriomis įmonė galėtų sumažinti dalį skolų tiekėjams, t.y. sumažintų jas iki 162483 Lt.

Tam, kad būtų galima nustatyti įmonės finansinę būklę ir numatyti jos prognozes, neužtenka apskaičiuoti pavienių finansinių rodiklių – po vieną jie neatspindi realios įmonės finansinės būklės. Siekiant tikslių rezultatų ir išvadų, būtina lyginti tam tikrus duomenis ir rodiklius tarpusavyje, lyginti su šakos rodikliais, stebėti jų dinamiką ir nustatyti pokyčius lemiančius veiksnius. Įvertinus UAB „Rimas“ 2002-2007 m. finansinę būklę naudojant horizontaliąją, vertikaliąją ir santykinių rodiklių analizę, taip pat Altmano, E.Springate ir Blanko bankroto diagnostikos modelius, numačius veiklos prognozę pagal trendo ir eksponentinio išlyginimo metodus, galima daryti išvadą, kad UAB „Rimas“ finansinė būklė ateityje stabili neišliks. Hipotezė, jog sisteminė ir nuolatinė finansinė analizė leidžia įvertinti įmonės finansinę būklę ir jos veiklos perspektyvas, pasitvirtino.

LITERATŪRA

1. Augutis J., Krikštolaitis R. (2007). Kompiuterinis tyrimo duomenų apdorojimas. www.mokom.lt
2. Bivainis, J., Garškaitė, K. (2000). Įmonių bankroto grėsmės įvertinimas // *Ekonomika*.
3. Blažytė V., Norkuvinė A., (2007). Nacionalinio biudžeto pajamų kitimo tendencijos. *Ekonomikos ir vadybos aktualijos* 2007. Šiaulių universitetas.
4. Boguslauskas, V., Jagelavičius, G. (2002). Įmonės veiklos finansinis vertinimas. Kaunas: Technologija, p. 160.
5. Bučiūnienė, I. (2002). Pardavimo valdymas. Kaunas: Technologija, p. 208.
6. Buškevičiūtė, E., Mačerinskienė, I. (2002). Finansų analizė. Kaunas: Technologija, p. 379.
7. Butkutė, J. (2000). Pardavimo prognozavimas marketinge. *Verslas, vadyba ir studijos '99*. Vilnius: Technika, p. 42 – 49.
8. Černius, G., Paškevičius, A., Starkevičiūtė, M. (1995). Įmonių finansinė analizė. Rodiklių apskaičiavimo metodika. Vilnius: NVPB, p. 178.
9. Das, B.J. Vadybinė ekonomika. (2000). Kaunas: Technologija, p. 280.
10. Dauderis, H. (1993). Finansų apskaita. I tomas. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras, p. 344.
11. Gaidienė, Z. (1998). Finansų valdymas. Kaunas: Pasaulio lietuvių kultūros, mokslo ir švietimo centras, p. 125.
12. Ivanovienė, R. (2003). Įmonių ekonominis vertinimas. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, p. 78.
13. Įmonės finansų valdymas. (1997). Parengė Darškuvienė, V. pagal prof. Bubnio, E. paskaitas. Kaunas: Technologija, p. 217.
14. Juozaitienė, L. (2000). Įmonės finansai. Analizė ir valdymas. Šiauliai: ŠU leidykla, p. 178.
15. Kėdaitis, V. (2005). “Koreliacinės-regresinės analizės pagrindai”. Vilnius.
16. Kunigėlytė, L., Laškovas, J., Markelevičius, J. (1986). Bendroji statistikos teorija. Vilnius: Mintis, p. 253.
17. Kvainauskaitė, V. (2000). Prognozavimo reikšmė planavimo procese. *Ekonomika ir vadyba - 2000*. Kaunas: Technologija, p. 221 - 222.
18. Kvėdaraitė, V. (1995). Firmų finansinių rodiklių palyginamoji analizė. Vilnius: LII, p. 36.
19. Kvėdaraitė, V. (1994). Firmos finansinės veiklos analizė. Vilnius: LII, p. 46.
20. Kvėdaraitė, V. (1996). Pelningumo analizė ir prognozavimas. Vilnius: LII, p. 43.
21. Lileikienė, A. (2002). Finansinių sprendimų rizikos įvertinimas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos: 2001*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, p. 51 - 53.

22. Mackevičius, J. (1997). Įmonės veiklos tęstinumo arba bankroto tikimybės auditas II Apskaita ir kontrolė, nr. 33 (175).
23. Mackevičius, J. (1994). Apskaita. Vilnius: Mintis, p. 559.
24. Mackevičius, J. (2002). Auditas: teorija, praktika, perspektyvos. Vilnius: Lietuvos mokslas, p. 837.
25. Mackevičius, J. (2003). Valdymo apskaita: koncepcija, metodika, politika. Vilnius: TEF, p. 410.
26. Mackevičius, J., Matekonis, A. (1992). Ūkinės veiklos analizės teorija. Vilnius: VU leidykla, p. 87.
27. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1998). Finansinė analizė. Vilnius: Katalikų pasaulis, p. 631.
28. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Įmonių bankroto prognozavimo analizės metodikų tyrimas, remiantis finansinių ataskaitų duomenimis // Ekonomika, nr. 49, p. 51 -64.
29. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Kapitalo pelningumo rodiklių skaičiavimo ir analizės tobulinimas // Ekonomika, nr. 46, p. 51-62.
30. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). Turto pelningumo analizės metodikos // Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai, nr. 9, p. 65-78.
31. Martinkus, B., Žilinskas, V. (1997). Ekonomikos pagrindai. Kaunas: Technologija, p. 705.
32. Martišius, S.A. (2002). Koreliacinės - regresinės analizės pradmenys. Vilnius: VU leidykla, p. 86.
33. Martišius, S.A., Kėdaitis, V. (2002). Įvadas į dinamikos eilučių analizę. Vilnius: VU leidykla, p. 56.
34. Martišius, S.A., Vaičiūnas, G.P. (2001). Taikomoji statistika ekonomistams ir vadybininkams. Šiauliai: ŠU leidykla, p. 244.
35. Opi, C.P. (1998). Verslo finansų pagrindai. Kaunas: Technologija, p. 299.
36. Pabedinskaitė, A. (2005) Kiekybiniai sprendimų metodai. I dalis Koreliacinė regresinė analizė. Prognozavimas. Vilnius: Technika, p.62.
37. Pass, C, Lowes, B., Davies, L. (1997). Ekonomikos terminų žodynas. Vilnius: Baltijos biznis, p. 584.
38. Pikelis, G. (1998). Bankroto prognozė, naudojant finansinės analizės santykinius rodiklius // Lietuvos ūkio plėtros problemos ir plėtojimo procesas. Vilnius: Respublikinės mokslinės konferencijos medžiaga.
39. Poškaitė, D. (1994). Finansinės būklės analizė rinkos sąlygomis. Vilnius: VU leidykla, p. 104.
40. Purlys, C. (2002). Įmonių bankroto prevencijos sistemos kūrimas Lietuvoje // Ekonomika, nr. 53, p. 75-91.

41. Radvaičius R. (1997). Įmonės finansai: analizė ir prognozė. Vilnius: Ekonomikos mokymo centras, p. 94.
42. Ruchovienė, D. (1998). Pirminių finansinės analizės būdų taikymo ypatybės. *Ekonomika ir vadyba* - 98. Kaunas: Technologija, p. 318-320.
43. Rutkauskas, A.V. (2001). Finansų analizės problemos esant neapibrėžtiems galimybei // *Ekonomika*, nr. 54, p. 108 - 125.
44. Rutkauskas, A.V. (2001). Nekilnojamojo turto plėtotė, investicijos ir rizika. Vilnius: Technika, p. 405.
45. Rutkauskas, A.V., Damašienė, V. (2002). Finansų valdymas. Šiauliai: SU leidykla, p. 247.
46. Simanauskas, L. (2000). Informacinės sistemos. Vilnius: VU leidykla, p. 290.
47. Smalenskas, G. (2002). Finansai. II dalis. Vilnius: Homo liber, p. 152.
48. Šlekienė, D. (1998). Tradicinių finansinės būklės įvertinimo metodų taikymo problematika. *Ekonomika ir vadyba* – 98. Kaunas: Technologija, p. 404 - 406.
49. Tvaranavičienė, M. (2001). Įmonių bankroto proceso ekonominio efektyvumo didinimo kryptys // *Ekonomika*, nr. 54, p. 135-144.
50. Антони, Р. Н. (1992). Основы бухгалтерского учета. Москва: Триада, НТТ, с. 318.
51. Ковалев, В.В. (1995). Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. Москва: Финансы и статистика, с. 432.
52. Родионова, В.М., Федотова, М.А. (1995). (Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции. Москва: Перспектива, с. 98.
53. Хойер, В. (1992). Как делать бизнес в Европе: пособие для сотрудников бизнеснеторговых организаций, совместных предприятий, смешанных фирм, кооперативов. Москва: Прогресс, с. 253.
54. LR įmonių finansinės atskaitomybės įstatymas (2001). // *Valstybės žinios*, nr. 99-3516
55. www.it.lt
56. <http://finansai.tripod.com/koefficientai.htm>
57. www.ff.vu.lt. Matavimai ir matavimo paklaidos.
58. www.lzinios.lt
59. www.siauliukolegija.lt

PRIEDAI

PAGRINDINIŲ SĄVOKŲ ANALIZĖ

Šios sąvokos magistro darbe pateikiamos remiantis šaltiniais: Pass, C., Lowes, B., Davies, L.. *Ekonomikos terminų žodynas*. UAB „Baltijos bisnis“ (1997); *Patvirtinti Verslo apskaitos standartai*. Lietuvos Respublikos Apskaitos Institutas. Prieiga per internetą: <http://www.apskaitosinstitutas.lt>; J.Bagdanavičius, P. Stankevičius, L.Lukoševičius. *Ekonomikos terminai ir sąvokos*. Vilnius (1999). Prieiga per internetą: <<http://www.vpu.lt/bibl/elvpu/15260.pdf>>

A

Akcinis kapitalas – akcinėje bendrovėje naudojami pinigai, kuriuos investavo bendrovės akcininkai paprastųjų akcijų ir privilegijuotųjų akcijų forma ir kurie išliks kaip nuolatinis finansų šaltinis tol, kol egzistuos bendrovė.

Aktyvas – turtinių teisių (turto), priklausančių fiziniam ar juridiniam asmeniui, visuma; *aktyvai* – visi įmonės išteklių (turtas), naudojami įmonės ūkinėje veikloje, iš kurios tikimasi naudingumo.

Apyvartinis kapitalas – apskaitoje naudojamas terminas, reiškiantis įmonės trumpalaikio turto, kuris naudojamas gamybos cikle trunkančiame ne ilgiau kaip vienerius metus, ir trumpalaikių išsipareigojimų skirtumą.

Ataskaitinis laikotarpis – laikotarpis, kurio finansinė atskaitomybė yra rengiama.

Atsargos – trumpalaikis turtas (žaliavos ir komplektuojamieji gaminiai, nebaigta gamyba, pagaminta produkcija bei pirktos prekės, skirtos perparduoti), kuri įmonė sunaudoja pajamoms uždirbti per vienerius metus arba per vieną įmonės veiklos ciklą.

B

Balansas – finansinė ataskaita, kurioje parodomas visas įmonės turtas, nuosavas kapitalas ir išsipareigojimai paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną.

Bankrotas – įmonės, banko arba asmens finansinė padėtis, kuriai esant jie nepajėgia apmokėti skolų ir vykdyti kitus turtinius išsipareigojimus.

Bendrasis pelnas – tai skirtumas tarp pardavimų ir parduotų prekių (paslaugų) savikainos (pagaminimo kaštų arba įsigijimo savikainos).

E

Efektyvumas – gamybos išteklių panaudojimo lygis, garantuojantis maksimalų rezultatą.

F

Finansiniu rodikliu modelis – tai finansinių rodiklių skaičiavimo metodika.

Finansinės veiklos pajamos – tai valiutos kurso pokyčio rezultatai, gaunamos ir mokamos paskolų, lizingo palūkanos ir pan.

Finansiniai rodikliai – priemonė pateikti įmonės apskaitos arba finansinius skaičiavimus tarp kitų skaičių, išreiškiant skaičius kaip kitų skaičių santykį, tam, kad būtų įvertintas įmonės „didumas“ arba „mažumas“.

G

Gautinos sumos – finansinis turtas, kuris atsiranda pardavus prekes ar kitą turtą ar suteikus paslaugas.

Grynasis pelnas – galutinis įmonės tam tikro laikotarpio rezultatas. Įmonės uždirbtų bendrųjų pajamų dalis, kuri lieka atėmus įprastinės veiklos sąnaudas, ypatinguosius praradimus bei sumokėtus mokesčius.

H

Hipotezė – prognozavimo būdas, suformuluotas iš teorinės analizės ir pakankamai tiksliai apibūdinamas, kad jį būtų galima patikrinti patirties duomenimis.

Horizontalioji analizė – tai dviejų ar daugiau metų finansinių ataskaitų duomenų palyginimas, kuris padeda nustatyti atitinkamų rodiklių dinamiką. Tam tikra horizontaliosios analizės atmaina yra *trendo* analizė. Jos pagrindinis tikslas – nustatyti ilgesnio laikotarpio rodiklių kitimo pagrindines tendencijas ir dėsningumus, todėl finansinių ataskaitų duomenys analizuojami kelerių ar net keliolikos metų (dažniausias 5-10).

I

Investuotas kapitalas – tai nuosavybės ir ilgalaikių bei trumpalaikių finansinių skolų suma.

Įstatinis kapitalas – pasirašytų akcijų nominaliųjų verčių suma.

Ilgalaikis turtas – turtas, kuris naudojamas įmonės ekonominei naudai gauti ilgiau nei vienerius metus.

Ilgalaikis isipareigojimas – isipareigojimas, už kurį įmonė privalės atsiskaityti vėliau nei per vienerius metus.

Išlaidos – turto ar paslaugų sunaudojimas bei turto vertės sumažėjimas per ataskaitinį laikotarpį.

Įmonė – pelno siekiantis ūkio subjektas.

Įmonės vadovai – įmonės administracijos vadovas, valdybos ir stebėtojų tarybos nariai, kiti asmenys, kurie turi teisę planuoti, kontroliuoti įmonės veiklą, jai vadovauja, ir (arba) atsako už galutinius sprendimus.

Importas – prekių ir paslaugų įvežimas iš užsienio; per tam tikrą laikotarpį iš užsienio įvežtų prekių ir paslaugų kiekis bei vertė

Įprastinės veiklos pajamos – tai pajamos iš pagrindinės įmonės gamybinės/komercinės veiklos, kurios metu parduodamos įmonės prekės ar paslaugos. Kad gautu šias pajamas, įmonė patiria pardavimų ir administracines (veiklos) sąnaudas.

Ypatingosios veiklos pajamos – tai pajamos ir sąnaudos, dažniausiai susijusios su praėjusių laikotarpių rezultatų koregavimu.

K

Kaina – prekės, paslaugos, turto arba gamybos veiksmų pinigine vertė.

Kapitalas – indėlis į gamybą, investuojant į materialųjį (pvz. įmones, įstaigas, įrankius) ir intelektualųjį (profesinį pasirengimą) kapitalą.

Kintamasis – elementas, galintis apimti eilę skaitmeninių dydžių.

Kitos veiklos pajamos – tai pajamos iš įmonės vykdomos, tačiau pagrindinei veiklai nepriskiriamos veiklos: ilgalaikio turto pardavimas, nuoma, ilgalaikių ir trumpalaikių finansinių instrumentų pirkimas ir pardavimas.

Koreliacinė analizė – statistikos metodas, leidžiantis nustatyti, ar egzistuoja ryšys tarp nagrinėjamų veiksmų, išreikštų kiekybiniais rodikliais. Koreliacijos koeficientas išreiškia šio ryšio stiprumą.

Konkurencija – toks reiškinys, kai įmonės konkuruoja viena su kita dėl savo prekių (paslaugų) pirkėjų.

Kreditorinis isiskolinimas – tai įmonės laikinai pritrauktos piniginės lėšos, gražintinos atitinkamiems juridiniams ar fiziniams asmenims.

L

Likvidumas – vertybinių popierių arba materialiujų vertybių pavertimo grynaisiais pinigais galimybė, įmonės gebėjimas laiku apmokėti trumpalaikius įsipareigojimus

Likvidusis turtas – įmonės turtas, kurį greitai ir be nuostolių (ar su minimaliais nuostoliais) galima paversti grynaisiais pinigais.

M

Materialusis turtas – fizinis turtas turintis piniginę vertę.

Metinė finansinė atskaitomybė – finansinė atskaitomybė, parengta apibendrinus įmonės finansinių metų duomenis.

Mokumas – įmonės gebėjimas laiku apmokėti įsipareigojimus, taip pat ir ilgalaikius.

N

Nematerialusis turtas – identifikuojamas nepiniginis turtas, neturintis materialios formos, kuriuo įmonė disponuoja ir kurį naudodama tikisi gauti tiesioginės ir netiesioginės ekonominės naudos.

Nuokrypis – sklaida (dispersija). Svyravimo skaitmeninių stebėjimų grupės matas, t. y. stebėjimų vidutiniai kvadratiniai nuokrypiai nuo grupės vidurkio.

Nuosavas kapitalas – įmonės turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus.

Nuostolis – skirtumas, susidarantis, kai firmos bendrosios pajamos tampa mažesnės už bendrąsias sąnaudas.

Nusidėvėjimas – riboto naudojimo laiko turto nudėvimosios vertės priskyrimas sąnaudoms ir paskirstymas per visą planuojamą naudingo tarnavimo laiką, atsižvelgiant į realų to turto ekonominės vertės kitimą.

P

Pajamos – 1. Tam tikrą laiką gaunamos lėšos už gamybos veiksmų nuosavybę. 2. Pinigai, kuriuos gauna įmonė, parduodama prekes ar paslaugas arba pinigai, valstybės gaunami iš mokesčių. Bendrosios pajamos – pajamos, gautos sudauginus parduotų produktų skaičių ir jų kainą.

Paklausa – noras, poreikis ar troškimas įsigyti prekę, turint tam pinigų. Prekių ir paslaugų apimtis, kurią pirkėjai norėtų įsigyti.

Pardavimo pajamos – ekonominės naudos padidėjimas dėl prekių pardavimo ir paslaugų teikimo per ataskaitinį laikotarpį, pasireiškiantis įmonės turto padidėjimu arba įsipareigojimų sumažėjimu, kai dėl to padidėja nuosavas kapitalas, išskyrus papildomus savininkų įnašus.

Pardavimo savikaina – per ataskaitinį ir ankstesnius laikotarpius patirtos išlaidos, tenkančios per ataskaitinį laikotarpį suteiktoms paslaugoms ir parduotoms prekėms.

Pardavimų pelningumas – atspindi pardavimų efektyvumą įvairiuose įmonės veiklos etapuose. Pardavimų pelningumas vertina kokia grają duoda 1 pardavimų litas.

Pasiūla – prekių kiekio, kurį pardavėjai nori ir gali parduoti, ir kainos, už kurią ta prekė gali būti nupirkta, ryšys.

Paslaugos – įmonės vykdoma veikla, susijusi su darbų atlikimu pirkėjui (klientui), uždirbanti pajamas.

Pelnas – pajamų ir išlaidų skirtumas.

Pelnas prieš mokesčius – jungia įmonės įprastinės ir neįprastinės veiklos rezultatus ir rodo bendrą visos įmonės veiklos rezultata.

Pelningumo rodikliai – įmonės pelno normos apskaitos matas, kuris išreiškia įmonės pelną kaip jos pajamų gautų iš pardavimo procentą.

Pelningumas – įmonės veiklos efektyvumo rodiklis, gaunamas lyginant uždirbtą pelną su tam tikru

pasirinktu dydžiu – pardavimo pajamomis, nuosavu kapitalu, turtu ir pan.

Pelno (nuostolio) ataskaita – finansinė ataskaita, kurioje nurodomos visos per ataskaitinį laikotarpį įmonės uždirbtos pajamos, patirtos sąnaudos ir gauti veiklos rezultatai, pelnas prieš apmokestinimą, mokestis, grynas pelnas (arba nuostoli).

Prekės – turtas, pirktas perparduoti, ir įmonės pagaminta produkcija, skirta parduoti.

Prognozavimas – kiekybinės ir kokybinės analizės procesas, kuriuo remiantis siekiama numatyti galimas prognozuojamo objekto (proceso) būsenas ateityje arba tokių būsenų pasiekimo ateityje alternatyvius kelius (būdus), prognozavimą bendrąją prasme – galimų prognozavimo objekto (būsenų) ateityje numatymą, o prognozavimo rezultatą – trumpalaikes, vidutinės trukmės ir ilgalaikes prognozes.

R

Regresinė analizė – statistikos metodas apskaičiuoti tokiai lygčiai, kuri geriausiai tinka priklausomųjų ir nepriklausomųjų kintamųjų stebėjimų eilėms, ir šitaip galima geriausiai įvertinti tikrąjį ryšį tarp tų kintamųjų. Iš šios lygties paskui imanoma numatyti, koks bus (nežinomas) priklausomasis kintamasis (-ieji) pateiktajai (žinomo) priklausomojo kintamojo (-uju) reikšmei.

Rentabilumas – pelningumas, pajamų gausumas, gamybos išlaidų kompensacija, parodanti materialinių, darbo ir piniginių resursų panaudojimo efektyvumą. Rentabilumo rodiklis parodo, kokia pelno dalis tenka vienam sąnaudų litui.

Rizika – įmonės investicijų nuostolio galimybė, kylanti iš to, kad ji veikia nepatikimoje ūkinės veiklos aplinkoje. Rizika – 1) galimas pavojus, gresianti žala bei nelaimė; 2) veikimas, tikintis sėkmės.

S

Sanaudos – ekonominės naudos sumažėjimas dėl turto sunaudojimo, turto pardavimo, turto netekimo arba turto vertės sumažėjimo ar išsipareigojimų prisiėmimo per ataskaitinį laikotarpį, kai dėl to sumažėja nuosavas kapitalas, išskyrus tiesioginį jo mažinimą. Tai bet koks išteklius, kurį verslo įmonė naudoja prekėms gaminti arba paslaugoms teikti.

T

Trendo analizė – žr. *Horizontalioji analizė*

Trumpalaikis išsipareigojimas – išsipareigojimas, už kurį įmonį privalės atsiskaityti per vienerius metus nuo balanso datos arba per vieną įmonės veiklos ciklą.

Trumpalaikis turtas – turtas, kurį įmonė sunaudoja ekonominei naudai gauti per vienerius metus arba per vieną įmonės veiklos ciklą.

Turtas – materialiosios, nematerialiosios ir finansinės vertybės, kurias valdo ir naudoja ir (arba) kuriomis disponuoja įmonė, ir kurias naudojant tikimasi gauti ekonominės naudos.

U

Uždaroji akcinė bendrovė – akcinė bendrovė, kurios akcijas turi teisę įsigyti tik steigėjai, o akcininkai gali parduoti savo akcijas tik prieš tai informavę kitus akcininkus ir gavę jų sutikimą.

V

Valiutos kursas – dviejų valiutų tarpusavio keitimo proporcija.

Vidurkis – apibendrinantis kiekybinis rodiklis, išreiškiantis vienu ar keliais požymių reiškiniais tam tikro varijuojančio požymio tipišką lygį, konkrečiomis vietos ir laiko sąlygomis.

Veiklos sanaudos – patirtos per ataskaitinį laikotarpį išlaidos, susijusios su įprastine įmonės veikla,

vykdoma neatsižvelgiant į pardavimų apimtį, išskyrus finansinę, investicinę ir kitą veiklą.

Veiklos pelnas – parodo įmonės įprastinės veiklos rezultatą per ataskaitinį laikotarpį. Įprastinės veiklos pelno dydis – tai įmonės vadoqu per ataskaitinį laikotarpį sąmoningai vykdytos ir nuo jų valios priklausančios veiklos rezultatas. Šis pelno rodiklis svarbus tuo, kad parodo įmonės pagrindinės veiklos pelną, atsiribojant nuo to, kokius šaltinius įmonė naudoja savo veiklai finansuoti, t. y. ar ji naudoja skolintas lėšas ar ne, ir kiek gauna pajamų iš savo nepagrindinės veiklos, t. y. ilgalaikio turto pardavimo ir pan.

Vertikalią analizę – rodiklių lyginamųjų svorių skaičiavimas. Atitinkamas finansinės ataskaitos rodiklis lyginamas su bendru baziniu tos ataskaitos rodikliu, o gautas dydis išreiškiamas bazinio dydžio procentais. Tokiu būdu nustatomas ne tik dalinių rodiklių pasikeitimas, bet ir kokios jų pasikeitimų priežastys.

UAB “Rimas” balansas 2002 – 2007 m. (Lt)

<i>Eil.Nr.</i>	<i>TURTAS</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
A.	ILGALAIKIS TURTAS	439440	332608	333629	442962	458943	227656
I.	Formavimo savikaina		34576		229910	236530	36332
II.	Nematerialus turtas				1	1	110
III.	Materialus turtas	439440	298032	333629	213051	222412	191214
III.1.	<i>Žemė</i>						
III.2.	<i>Pastatai</i>	224323	182994	199786	11810	20420	29030
III.3.	<i>Statiniai ir mašinos</i>				7042	7042	7042
III.4.	<i>Transporto priemonės</i>	142546	67067	110964	155180	163963	141006
III.5.	<i>Kiti įrenginiai ir įrankiai</i>	64741	37532	15063	13511	5844	2609
III.6.	<i>Kitas materialus turtas</i>	7830	6721	4098	21790	21425	7809
III.7.	<i>Nebaigta statyba ir išankstiniai įsipareigojimai</i>		3718	3718	3718	3718	3718
V.	Po vienerių metų gautinos sumos						
V.1.	<i>Pirkėjų įsiskolinimas</i>						
V.2.	<i>Kitos gautinos sumos</i>						
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	1022771	875075	326788	328628	400770	320040
I.	Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	908093	844865	288958	301385	371706	303760
I.1.	<i>Atsargos</i>	895604	826529	280130	286362	347747	294406
I.2.	<i>Nebaigtos vykdyti sutartys</i>	12489	18336	8828	15023	23959	9354
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	19492	18961	33345	21191	23253	13158
II.1.	<i>Pirkėjų įsiskolinimas</i>	18716	13542	31694	21191	20501	2594
II.2.	<i>Kitos gautinos sumos</i>	776	5419	1651		2752	10564
III.	<i>Investicijos ir terminuoti indėliai</i>			3000	1560	755	
IV.	Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	95186	11249	1485	4492	5056	3122
C.	Sukauptos (gautinos) pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos		6556	3729	6869	8417	7051
	TURTAS IŠ VISO	1462211	1214239	664146	778459	868130	554747

UAB “Rimas” balansas 2002 –2007 m. (Lt)

<i>Eil.Nr</i>	<i>SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
A.	Kapitalas ir rezervai	334786	337387	304019	294965	219967	166351
I.	Kapitalas	100000	100000	100000	100000	100000	100000
I.1.	<i>Istatinis</i>	100000	100000	100000	100000	100000	100000
IV.	Rezervai	15000	15000	15000	17906	16782	18351
IV.1.	<i>Istatymo numatyti</i>	15000	15000	15000	15000	15000	15000
IV.3.	<i>Paskirsyitini</i>				2906	1782	3351
V.	Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	219786	222387	189019	177059	103185	48000
D.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	520000	319998		43474	160275	
I.	Finansinės skolos	520000	319998		43474	160275	
I.1.	<i>Kreditinėms institucijoms</i>	520000	319998		43474	160275	
I.2.	<i>Kitos</i>						
II.	Prekybos skolos						
IV.	Kitos mokėtinos sumos ir ilg.įsip.						
E.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	607425	556854	356551	363847	474117	387196
I.	Ilgalaikių skolų einamoji metų dalis						
II.	Finansinės skolos	84758	119199	183371	128397	115870	67169
II.1.	Kreditinėms institucijoms	84758	99944	182525	126885	111085	65505
II.2.	<i>Kitos</i>		19255	846	1512	4785	1664
III.	Prekybos skolos	462483	402220	15543	6898	9456	11090
III.1.	<i>Tiekėjams</i>	462483	402220	15543	6898	9456	11090
IV.	Avansu gautos sumos pagal pasirašytas sutartis			150			60000
V.	Mokesčiai, atlyginimai ir soc. draudimas	34332	26403	13632	53457	44235	18969
V.1.	<i>Mokesčiai</i>	31667	23114	10587	44820	33908	10528
V.2.	<i>Atlyginimai ir soc. draudimas</i>	2665	3289	3045	8637	10327	8441
VI.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsip.	25852	9032	143855	175095	304556	229968
F.	Sukauptos sąnaudos ir ateinančio laikotarpio pajamos			3576	76173	13771	1200
	SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	1462211	1214239	664146	778459	868130	554747

UAB „Rimas“ pelno nuostolio ataskaita 2002 – 2007 m. (Lt)

<i>Eil.Nr.</i>	<i>Straipsniai</i>	<i>2007</i>	<i>2006</i>	<i>2005</i>	<i>2004</i>	<i>2003</i>	<i>2002</i>
I.	Pradavimai ir parduotų prekių bei paslaugų savikaina						
I.1	<i>Pardavimai</i>	782707	709197	736959	867461	865490	628104
I.2.	<i>Parduotu prekių savikaina</i>	512653	329988	400434	657038	706786	494896
II.	Bendrasis pelnas (Nuostolis)	270054	379209	336525	210423	158704	133208
III.	Veiklos sąnaudos	343514	373396	411773	144361	132634	124765
IV.	Veiklos pelnas (Nuostolis)	-73460	5813	-75248	66062	26070	8443
V.	Kita veikla	136414	97643	115065	61629	58544	-10142
VI.	Finansinė ir investicinė veikla	-36956	-59470	-22462	-34238	-21976	-10293
VI.1	<i>Pajamos</i>			115	103	7473	16011
VI.2	<i>Sąnaudos</i>	36956	59470	22577	34341	29449	26304
VII.	Įprastinės veikos (Nuostolis) prieš apmokestinimą	25998	43986	17355	93453	62638	-11992
VIII.	Ypatingoji veikla		1511			2286	-471
VIII.1.	<i>Pagautė</i>		1511			2286	112
VIII.2.	<i>Netekimai</i>						583
IX.	Ataskaitinių metų pelnas prieš apmokestinimą (Nuostolis)	25998	45497	17355	93453	64924	-12463
X.	Pelno mokestis	3900	12129	12500	14018	9739	
XI.	Grynasis ataskaitinių metų pelnas paskirstymui (Nuostolis)	22098	33368	4855	79435	55185	-12463

UAB "Rimas" turto horizontalioji analizė 2002-2007 m.

5 priedas

<i>Eil.Nr</i>	<i>TURTAS</i>	<i>2007</i>	<i>pok</i>	<i>%</i>	<i>2006</i>	<i>pok</i>	<i>%</i>	<i>2005</i>	<i>pok</i>	<i>%</i>	<i>2004</i>	<i>pok</i>	<i>%</i>	<i>2003</i>	<i>pok</i>	<i>%</i>	<i>2002</i>
A.	ILGALAIKIS TURTAS	439440	106832	32,12	332608	-1021	-0,31	333629	-109333	-24,68	442962	-15981	-3,48	458943	231287	101,59	227656
I.	Formavimo savikaina		-34576	-100,00	34576	34576	0,00		-229910	-100,00	229910	-6620	-2,80	236530	200198	551,02	36332
II.	Nematerialus turtas								-1	-100,00	1	0	0,00	1	-109	-99,09	110
III.	Materialus turtas	439440	141408	47,45	298032	-35597	-10,67	333629	120578	56,60	213051	-9361	-4,21	222412	31198	16,32	191214
III.1.	<i>Žemė</i>																
III.2.	<i>Pastatai</i>	224323	41329	22,58	182994	-16792	-8,40	199786	187976	1591,67	11810	-8610	-42,16	20420	-8610	-29,66	29030
III.3.	<i>Statiniai ir mašinos</i>								-7042	-100,00	7042	0	0,00	7042	0	0,00	7042
III.4.	<i>Transporto priemonės</i>	142546	75479	112,54	67067	-43897	-39,56	110964	-44216	-28,49	155180	-8783	-5,36	163963	22957	16,28	141006
III.5.	<i>Kiti įrenginiai ir įrankiai</i>	64741	27209	72,50	37532	22469	149,17	15063	1552	11,49	13511	7667	131,19	5844	3235	123,99	2609
III.6.	<i>Kitas materialus turtas</i>	7830	1109	16,50	6721	2623	64,01	4098	-17692	-81,19	21790	365	1,70	21425	13616	174,36	7809
III.7.	<i>Nebaigta statyba ir išankstiniai įsipareigojimai</i>		-3718	-100,00	3718		0,00	3718	0	0,00	3718	0	0,00	3718	0	0,00	3718
V.	Po vienerių metų gautinos sumos																
V.1.	<i>Pirkėjų įsiskolinimas</i>																
V.2.	<i>Kitos gautinos sumos</i>																
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	102277	147696	16,88	875075	548287	167,78	326788	-1840	-0,56	328628	-72142	-18,00	400770	80730	25,22	320040
I.	Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	908093	63228	7,48	844865	555907	192,38	288958	-12427	-4,12	301385	-70321	-18,92	371706	67946	22,37	303760
I.1.	<i>Atsargos</i>	895604	69075	8,36	826529	546399	195,05	280130	-6232	-2,18	286362	-61385	-17,65	347747	53341	18,12	294406
I.2.	<i>Nebaigtos vykdyti sutartys</i>	12489	-5847	-31,89	18336	9508	107,70	8828	-6195	-41,24	15023	-8936	-37,30	23959	14605	156,14	9354
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	19492	531	2,80	18961	-14384	-43,14	33345	12154	57,35	21191	-2062	-8,87	23253	10095	76,72	13158
II.1.	<i>Pirkėjų įsiskolinimas</i>	18716	5174	38,21	13542	-18152	-57,27	31694	10503	49,56	21191	690	3,37	20501	17907	690,32	2594
II.2.	<i>Kitos gautinos sumos</i>	776	-4643	-85,68	5419	3768	228,23	1651	1651			-2752	-100,0	2752	-7812	-73,95	10564
III.	<i>Investicijos ir terminuoti indėliai</i>					-3000	100,00	3000	1440	92,31	1560	805	106,62	755	755		
IV.	Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	95186	83937	746,17	11249	9764	657,51	1485	-3007	-66,94	4492	-564	-11,16	5056	1934	61,95	3122
C.	Sukauptos (gautinos) pajamos ir ateinančio laikotarpio		-6556	-100,00	6556	2827	75,81	3729	-3140	-45,71	6869	-1548	-18,39	8417	1366	19,37	7051

	saugaudos																
	TURTAS IŠ VISO	146221 1	247972	20,42	1214239	550093	82,83	664146	-114313	-14,68	778459	-89671	-10,33	868130	313383	56,49	55474 7

UAB "Rimas" savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų horizontalioji analizė 2002-2007 m.

6 priedas

<i>Eil.Nr.</i>	<i>SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI</i>	<i>2007</i>	<i>pok.</i>	<i>%</i>	<i>2006</i>	<i>pok.</i>	<i>%</i>	<i>2005</i>	<i>pok.</i>	<i>%</i>	<i>2004</i>	<i>pok.</i>	<i>%</i>	<i>2003</i>	<i>pok.</i>	<i>%</i>	<i>2002</i>
A.	Kapitalas ir rezervai	334786	-2601	-0,77	337387	33368	10,98	304019	9054	3,07	294965	74998	34,10	219967	53616	32,23	166351
I.	Kapitalas	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000
I.1.	Įstatinis	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000	0	0,00	100000
IV.	Rezervai	15000	0	0,00	15000	0	0,00	15000	-2906	-16,23	17906	1124	6,70	16782	-1569	-8,55	18351
IV.1.	Įstatymo numatyti	15000	0	0,00	15000	0	0,00	15000	0	0,00	15000	0	0,00	15000	0	0,00	15000
IV.3.	Paskirstitini								-2906	100,00	2906	1124	63,08	1782	-1569	-46,82	3351
V.	Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	219786	-2601	-1,17	222387	33368	17,65	189019	11960	6,75	177059	73874	71,59	103185	55185	114,97	48000
D.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	520000	200002	62,50	319998	319998	100,00		-43474	100,00	43474	116801	-72,88	160275	160275	100,00	
I.	Finansinės skolos	520000	200002	62,50	319998	319998	100,00		-43474	100,00	43474	116801	-72,88	160275	160275	100,00	
I.1.	Kreditinėms institucijoms	520000	200002	62,50	319998	319998	100,00		-43474	100,00	43474	116801	-72,88	160275	160275	100,00	
I.2.	Kitos																
II.	Prekybos skolos																
IV.	Kitos mokėtinos sumos ir ilg.įsip.																
E.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	607425	50571	9,08	556854	200303	56,18	356551	-7296	-2,01	363847	110270	-23,26	474117	86921	22,45	387196
I.	Ilgalaikių skolų einamoji metų dalis																
II.	Finansinės skolos	84758	-34441	-28,89	119199	-64172	-35,00	183371	54974	42,82	128397	12527	10,81	115870	48701	72,51	67169
II.1.	Kreditinėms institucijoms	84758	-15186	-15,19	99944	-82581	-45,24	182525	55640	43,85	126885	15800	14,22	111085	45580	69,58	65505
II.2.	Kitos		-19255	100,00	19255	18409	2176,00	846	-666	-44,05	1512	-3273	-68,40	4785	3121	187,56	1664
III.	Prekybos skolos	462483	60263	14,98	402220	386677	2487,79	15543	8645	125,33	6898	-2558	-27,05	9456	-1634	-14,73	11090
III.1.	Tiekėjams	462483	60263	14,98	402220	386677	2487,79	15543	8645	125,33	6898	-2558	-27,05	9456	-1634	-14,73	11090

6 priedo tęsinys

IV.	Avansu gautos sumos pagal pasirašytas sutartis					-150	-100,00	150	150	100,00					-60000	-100,00	60000
V.	Mokesčiai, atlyginimai ir soc. draudimas	34332	7929	30,03	26403	12771	93,68	13632	-39825	-74,50	53457	9222	20,85	44235	25266	133,20	18969
V.1.	<i>Mokesčiai</i>	31667	8553	37,00	23114	12527	118,32	10587	-34233	-76,38	44820	10912	32,18	33908	23380	222,07	10528
V.2.	<i>Atlyginimai ir soc. draudimas</i>	2665	-624	-18,97	3289	244	8,01	3045	-5592	-64,74	8637	-1690	-16,36	10327	1886	22,34	8441
VI.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsip.	25852	16820	186,23	9032	134823	-93,72	143855	-31240	-17,84	175095	129461	-42,51	304556	74588	32,43	229968
F.	Sukauptos sąnaudos ir ateinančio laikotarpio pajamos					-3576	-100,00	3576	-72597	-95,31	76173	62402	453,14	13771	12571	1047,58	1200
	SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	1462211	247972	20,42	1214239	550093		664146	114313	-14,68	778459	-89671	-10,33	868130	313383	56,49	554747

UAB "Rimas" pelno (nuostolio) ataskaitos horizontalioji analizė 2002-2007 m.

7 priedas

<i>Eil.Nr.</i>	<i>Straipsniai</i>	<i>2007</i>	<i>pok.</i>	<i>pok.%</i>	<i>2006</i>	<i>pok.</i>	<i>pok.%</i>	<i>2005</i>	<i>pok.</i>	<i>pok.%</i>	<i>2004</i>	<i>pok.</i>	<i>pok.%</i>	<i>2003</i>	<i>pok.</i>	<i>pok.%</i>	<i>2002</i>
I.	Pradavimai ir parduotų prekių bei paslaugų savikaina																
I.1	<i>Pardavimai</i>	782707	73510	10,37	709197	-27762	-3,77	736959	130502	-15,04	867461	1971	0,23	865490	237386	37,79	628104
I.2.	<i>Parduotu prekių savikaina</i>	512653	182665	55,36	329988	-70446	-17,59	400434	256604	-39,05	657038	-49748	-7,04	706786	211890	42,82	494896
II.	Bendrasis pelnas (Nuostolis)	270054	109155	-28,78	379209	42684	12,68	336525	126102	59,93	210423	51719	32,59	158704	25496	19,14	133208
III.	Veiklos sąnaudos	343514	-29882	-8,00	373396	-38377	-9,32	411773	267412	185,24	144361	11727	8,84	132634	7869	6,31	124765
IV.	Veiklos pelnas (Nuostolis)	-73460	-79273	1363,72	5813	81061	107,73	-75248	141310	213,91	66062	39992	153,40	26070	17627	208,78	8443
V.	Kita veikla	136414	38771	39,71	97643	-17422	-15,14	115065	53436	86,71	61629	3085	5,27	58544	68686	-677,24	-10142
VI.	Finansinė ir investicinė veikla	-36956	22514	-37,86	-59470	-37008	164,76	-22462	11776	-34,39	-34238	-12262	55,80	-21976	-11683	113,50	-10293
VI.1	<i>Pajamos</i>					-115	100,00	115	12	11,65	103	-7370	-98,62	7473	-8538	-53,33	16011
VI.2	<i>Sąnaudos</i>	36956	-22514	-37,86	59470	36893	163,41	22577	-11764	-34,26	34341	4892	16,61	29449	3145	11,96	26304
VII.	Įprastinės veikos (Nuostolis) prieš apmokestinimą	25998	-17988	-40,89	43986	26631	153,45	17355	-76098	-81,43	93453	30815	49,20	62638	74630	-622,33	-11992
VIII.	Ypatingoji veikla		-1511	-100,00	1511	1511	100,00					-2286	100,00	2286	2757	-585,35	-471
VIII.1.	<i>Pagautė</i>		-1511	-100,00	1511	1511	100,00					-2286	100,00	2286	2174	1941,07	112
VIII.2.	<i>Netekimai</i>														-583	-100,00	583
IX.	Ataskaitinių metų pelnas prieš apmokestinimą (Nuostolis)	25998	-19499	-42,86	45497	28142	162,15	17355	-76098	-81,43	93453	28529	43,94	64924	77387	-620,93	-12463
X.	Pelno mokestis	3900	-8229	-67,85	12129	-371	-2,97	12500	-1518	-10,83	14018	4279	43,94	9739	9739	100,00	
XI.	Grynasis ataskaitinių metų pelnas paskirstymui (Nuostolis)	22098	-11270	-33,77	33368	28513	587,29	4855	-74580	-93,89	79435	24250	43,94	55185	67648	-542,79	-12463

UAB "Rimas" turto vertikaloji analizė 2002-2007 m.

8 priedas

<i>Eil.Nr.</i>	<i>TURTAS</i>	<i>2007</i>	<i>dalis %</i>	<i>pok.</i>	<i>2006</i>	<i>dalis %</i>	<i>pok.</i>	<i>2005</i>	<i>dalis %</i>	<i>pok.</i>	<i>2004</i>	<i>dalis %</i>	<i>pok.</i>	<i>2003</i>	<i>dalis %</i>	<i>pok.</i>	<i>2002</i>	<i>dalis %</i>
A.	ILGALAIKIS TURTAS	439440	30,05	2,66	332608	27,39	-22,84	333629	50,23	-6,67	442962	56,90	4,04	458943	52,87	11,83	227656	41,04
I.	Formavimo savikaina			-2,85	34576	2,85	2,85		0,00	-29,53	229910	29,53	2,29	236530	27,25	20,70	36332	6,55
II.	Nematerialus turtas										1	0,00	0,00	1	0,00	-0,02	110	0,02
III.	Materialus turtas	439440	30,05	5,51	298032	24,54	-25,69	333629	50,23	22,87	213051	27,37	1,75	222412	25,62	-8,85	191214	34,47
III.1.	Žemė																	
III.2.	Pastatai	224323	15,34	0,27	182994	15,07	-15,01	199786	30,08	28,56	11810	1,52	-0,84	20420	2,35	-2,88	29030	5,23
III.3.	Statiniai ir mašinos								0,00	-0,90	7042	0,90	0,09	7042	0,81	-0,46	7042	1,27
III.4.	Transporto priemonės	142546	9,75	4,23	67067	5,52	-11,18	110964	16,71	-3,23	155180	19,93	1,05	163963	18,89	-6,53	141006	25,42
III.5.	Kiti įrenginiai ir įrankiai	64741	4,43	1,34	37532	3,09	0,82	15063	2,27	0,53	13511	1,74	1,06	5844	0,67	0,20	2609	0,47
III.6.	Kitas materialus turtas	7830	0,54	-0,02	6721	0,55	-0,06	4098	0,62	-2,18	21790	2,80	0,33	21425	2,47	1,06	7809	1,41
III.7.	Nebaigta statyba ir išankstiniai įsipareigojimai			-0,31	3718	0,31	-0,25	3718	0,56	0,08	3718	0,48	0,05	3718	0,43	-0,24	3718	0,67
V.	Po vienerių metų gautinos sumos																	
V.1.	Pirkėjų įsiskolinimas																	
V.2.	Kitos gautinos sumos																	
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	1022771	69,95	-2,12	875075	72,07	22,86	326788	49,20	6,99	328628	42,22	-3,95	400770	46,16	11,53	320040	57,69
I.	Atsargos ir nebaigtos vykdyti sutartys	908093	62,10	-7,48	844865	69,58	26,07	288958	43,51	4,79	301385	38,72	-4,10	371706	42,82	11,94	303760	54,76
I.1.	Atsargos	895604	61,25	-6,82	826529	68,07	25,89	280130	42,18	5,39	286362	36,79	-3,27	347747	40,06	13,01	294406	53,07
I.2.	Nebaigtos vykdyti sutartys	12489	0,85	-0,66	18336	1,51	0,18	8828	1,33	-0,60	15023	1,93	-0,83	23959	2,76	1,07	9354	1,69
II.	Per vienerius metus gautinos sumos	19492	1,33	-0,23	18961	1,56	-3,46	33345	5,02	2,30	21191	2,72	0,04	23253	2,68	0,31	13158	2,37
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	18716	1,28	0,16	13542	1,12	-3,66	31694	4,77	2,05	21191	2,72	0,36	20501	2,36	1,89	2594	0,47
II.2.	Kitos gautinos sumos	776	0,05	-0,39	5419	0,45	0,20	1651	0,25	0,25		0,00	-0,32	2752	0,32	-1,59	10564	1,90
III.	Investicijos ir terminuoti indėliai					0,00	-0,45	3000	0,45	0,25	1560	0,20	0,11	755	0,09	0,09		0,00
IV.	Gryni pinigai sąskaitoje ir kasoje	95186	6,51	5,58	11249	0,93	0,70	1485	0,22	-0,35	4492	0,58	-0,01	5056	0,58	0,02	3122	0,56

8 priedo tęsinys

C.	Sukauptos (gautinos) pajamos ir ateinančio laikotarpio sąnaudos			-0,54	6556	0,54	-0,02	3729	0,56	-0,32	6869	0,88	-0,09	8417	0,97	-0,30	7051	1,27
	TURTAS IŠ VISO	1462211	100,00	x	1214239	100,00	x	664146	100,00	x	778459	100,00	x	868130	100,00	x	554747	100,00

UAB "Rimas" savininkų nuosavybės ir įsipareigojimų vertikalioji analizė 2002-2007 m.

9 priedas

Eil.Nr.	SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2007	dalis %	pok.	2006	dalis %	pok.	2005	dalis %	pok.	2004	dalis %	pok.	2003	dalis %	pok.	2002	dalis %
A.	Kapitalas ir rezervai	334786	22,90	-4,89	337387	27,79	-17,99	304019	45,78	7,89	294965	37,89	12,55	219967	25,34	-4,65	166351	29,99
I.	Kapitalas	100000	6,84	-1,40	100000	8,24	-6,82	100000	15,06	2,21	100000	12,85	1,33	100000	11,52	-6,51	100000	18,03
I.1.	Įstatinis	100000	6,84	-1,40	100000	8,24	-6,82	100000	15,06	2,21	100000	12,85	1,33	100000	11,52	-6,51	100000	18,03
IV.	Rezervai	15000	1,03	-0,21	15000	1,24	-1,02	15000	2,26	-0,04	17906	2,30	0,37	16782	1,93	-1,37	18351	3,31
IV.1.	Įstatymo numatyti	15000	1,03	-0,21	15000	1,24	-1,02	15000	2,26	0,33	15000	1,93	0,20	15000	1,73	-0,98	15000	2,70
IV.3.	Paskirstitini								0,00	-0,37	2906	0,37	0,17	1782	0,21	-0,40	3351	0,60
V.	Nepaskirstytas pelnas (nuostolis)	219786	15,03	-3,28	222387	18,31	-10,15	189019	28,46	5,72	177059	22,74	10,86	103185	11,89	3,23	48000	8,65
D.	Po vienerių metų mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai	520000	35,56	9,21	319998	26,35	26,35		0,00	-5,58	43474	5,58	12,88	160275	18,46	18,46		
I.	Finansinės skolos	520000	35,56	9,21	319998	26,35	26,35		0,00	-5,58	43474	5,58	12,88	160275	18,46	18,46		
I.1.	Kreditinėms institucijoms	520000	35,56	9,21	319998	26,35	26,35		0,00	-5,58	43474	5,58	12,88	160275	18,46	18,46		
I.2.	Kitos																	
II.	Prekybos skolos																	
IV.	Kitos mokėtinos sumos ir ilg. isip.																	
E.	Per vienerius metus mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	607425	41,54	-4,32	556854	45,86	-7,83	356551	53,69	6,95	363847	46,74	-7,87	474117	54,61	-15,18	387196	69,80
I.	Ilgalaikių skolų einamoji metų dalis																	
II.	Finansinės skolos	84758	5,80	-4,02	119199	9,82	-17,79	183371	27,61	11,12	128397	16,49	3,15	115870	13,35	1,24	67169	12,11
II.1.	Kreditinėms institucijoms	84758	5,80	-2,43	99944	8,23	-19,25	182525	27,48	11,18	126885	16,30	3,50	111085	12,80	0,99	65505	11,81
II.2.	Kitos		0,00	-1,59	19255	1,59	1,46	846	0,13	-0,07	1512	0,19	-0,36	4785	0,55	0,25	1664	0,30
III.	Prekybos skolos	462483	31,63	-1,50	402220	33,13	30,78	15543	2,34	1,45	6898	0,89	-0,20	9456	1,09	-0,91	11090	2,00
III.1.	Tiekėjams	462483	31,63	-1,50	402220	33,13	30,78	15543	2,34	1,45	6898	0,89	-0,20	9456	1,09	-0,91	11090	2,00

9 priedo tęsinys

IV.	Avansu gautos sumos pagal pasirašytas sutartis					0,00	-0,02	150	0,02	0,02					0,00	-10,82	60000	10,82
V.	Mokesčiai, atlyginimai ir soc. draudimas	34332	2,35	0,17	26403	2,17	0,12	13632	2,05	-4,81	53457	6,87	1,77	44235	5,10	1,68	18969	3,42
V.1.	Mokesčiai	31667	2,17	0,26	23114	1,90	0,31	10587	1,59	-4,16	44820	5,76	1,85	33908	3,91	2,01	10528	1,90
V.2.	Atlyginimai ir soc. draudimas	2665	0,18	-0,09	3289	0,27	-0,19	3045	0,46	-0,65	8637	1,11	-0,08	10327	1,19	-0,33	8441	1,52
VI.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsip.	25852	1,77	1,02	9032	0,74	-20,92	143855	21,66	-0,83	175095	22,49	12,59	304556	35,08	-6,37	229968	41,45
F.	Sukauptos sąnaudos ir ateinančio laikotarpio pajamos					0,00	-0,54	3576	0,54	-9,25	76173	9,79	8,20	13771	1,59	1,37	1200	0,22
	SAVININKŲ NUOSAVYBĖ IR ĮSIPAREIGOJIMAI IŠ VISO	1462211	100,00	x	1214239	100,00	x	664146	100,00	x	778459	100,00	x	868130	100,00	x	554747	100,00

UAB “Rimas” pelno (nuostolio) ataskaitos vertikalią analizę 2002-2007 m.

10 priedas

<i>Eil.Nr.</i>	<i>Straipsniai</i>	<i>2007</i>	<i>%</i>	<i>pok</i>	<i>2006</i>	<i>%</i>	<i>pok</i>	<i>2005</i>	<i>%</i>	<i>pok</i>	<i>2004</i>	<i>%</i>	<i>pok</i>	<i>2003</i>	<i>%</i>	<i>pok</i>	<i>2002</i>	<i>%</i>
I.	Pradavimai ir parduotų prekių bei paslaugų savikaina																	
I.1.	<i>Pardavimai</i>	782707	100,00	x	709197	100,00	x	736959	100,00	x	867461	100,00	x	865490	100,00	x	628104	100,00
I.2.	<i>Parduotu prekių savikaina</i>	512653	65,50	18,97	329988	46,53	-7,81	400434	54,34	21,41	657038	75,74	-5,92	706786	81,66	2,87	494896	78,79
II.	Bendrasis pelnas (Nuostolis)	270054	34,50	18,97	379209	53,47	7,81	336525	45,66	21,41	210423	24,26	5,92	158704	18,34	-2,87	133208	21,21
III.	Veiklos sąnaudos	343514	43,89	-8,76	373396	52,65	-3,22	411773	55,87	39,23	144361	16,64	1,32	132634	15,32	-4,54	124765	19,86
IV.	Veiklos pelnas (Nuostolis)	-73460	-9,39	10,21	5813	0,82	11,03	-75248	-10,21	17,83	66062	7,62	4,60	26070	3,01	1,67	8443	1,34
V.	Kita veikla	136414	17,43	3,66	97643	13,77	-1,85	115065	15,61	8,51	61629	7,10	0,34	58544	6,76	8,38	-10142	-1,61
VI.	Finansinė ir investicinė veikla	-36956	-4,72	3,66	-59470	-8,39	-5,34	-22462	-3,05	0,90	-34238	-3,95	-1,41	-21976	-2,54	-0,90	-10293	-1,64
VI.1.	<i>Pajamos</i>			0,00		0,00	-0,02	115	0,02	0,00	103	0,01	-0,85	7473	0,86	-1,69	16011	2,55
VI.2.	<i>Sąnaudos</i>	36956	4,72	-3,66	59470	8,39	5,32	22577	3,06	-0,90	34341	3,96	0,56	29449	3,40	-0,79	26304	4,19
VII.	Įprastinės veiklos (Nuostolis) prieš apmokestinimą	25998	3,32	-2,88	43986	6,20	3,85	17355	2,35	-8,42	93453	10,77	3,54	62638	7,24	9,15	-11992	-1,91
VIII.	Ypatingoji veikla			-0,21	1511	0,21	0,21		0,00	0,00		0,00	-0,26	2286	0,26	0,34	-471	-0,07
VIII.1.	<i>Pagautė</i>			-0,21	1511	0,21	0,21		0,00	0,00		0,00	-0,26	2286	0,26	0,25	112	0,02
VIII.2.	<i>Netekimai</i>															-0,09	583	0,09
IX.	Ataskaitinių metų pelnas prieš apmokestinimą (Nuostolis)	25998	3,32	-3,09	45497	6,42	4,06	17355	2,35	-8,42	93453	10,77	3,27	64924	7,50	9,49	-12463	-1,98
X.	Pelno mokestis	3900	0,50	-1,21	12129	1,71	0,01	12500	1,70	0,08	14018	1,62	0,49	9739	1,13	1,13		0,00
XI.	Grynasis ataskaitinių metų pelnas paskirstymui (Nuostolis)	22098	2,82	-1,88	33368	4,71	4,05	4855	0,66	-8,50	79435	9,16	2,78	55185	6,38	8,36	-12463	-1,98

Finansinės atskaitomybės straipsnių pokyčių įtaka finansiniam įmonės stabilumui

Finansinių ataskaitų formos	Straipsniai ir jų pokytis	Straipsnių pokyčio įtaka įmonės finansiniam stabilumui
Balansas	Ilgalaikis materialus turtas:	
	Ilgalaikio turto sumažėjimas	Kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu parduodamas siekiant sumažinti finansinių išteklių stygių
	Ilgalaikio materialaus turto padidėjimas	Sukelia neigiamų įmonės veiklos pokyčių, jeigu įsigijimas tik siekiant investuoti lėšas
	Trumpalaikis turtas:	
	Didelis atsargų kiekio augimas	Kelia grėsmę įmonės finansiniam stabilumui, jeigu tai nesusieta su veiklos plėtra bei pagerėjusių žaliavų ir medžiagų tiekimu arba nepasitikėjimu tiekėjais
	Pagamintos produkcijos atsargų didėjimas	Rodo gamybos nesklandumus ir pardavimų sulėtėjimą bei galimą pardavimų mažėjimą, sukeltą piniginių išteklių trūkumą
	Nebaigtos gamybos atsargų didėjimas	Rodo gamybos proceso sulėtėjimą dėl gamybinių techninių procesų organizavimo nesklandumų, dėl technikos gedimų, žemos darbuotojų kvalifikacijos, blogo darbo organizavimo, sukeltą ne itin greitą produkcijos atsargų sukauptumą
	Gautinų sumų padidėjimas	Rodo įmonės produkcijos pirkėjų nemokumą, blogą debitorių apskaitą ir kontrolę, sumažėjusią atsiskaitymų politikos kontrolę arba jos pasikeitimą; prekių, parduotų kreditan, padidėjimą, jeigu tai nesusiję su didesniu pasitikėjimu pirkėjais ir klientais; slaptą tiekėjo ir pirkėjo sandorį, kuriuo leidžiama perparduoti tiekėjo ir pirkėjo produkciją neatsiskaičius už ją, o vėliau pasidalyti gautą pelną
	Grynujų pinigų straipsnių sumažėjimas	Staigus pinigų sumažėjimas sąskaitose gali liudyti produkcijos arba paslaugų sumažėjimą; pirkėjų išipareigojimų nevykdymą, įmonės neveiklumą kontroliuojant pirkėjų mokumą; įmonės veiklos siaurinimą, jeigu tai nėra susiję su pirkėjų ir klientų finansinės veiklos pagerėjimu ir padidėjusiu pasitikėjimu jais; įmonės investicinės veiklos padidėjimu, plečiant įmonę ir naudojant papildomą pelną; padidėjus produkcijos paklausai, daugiau pinigų išleidžiama įsigyti žaliavų, medžiagų ir kitų išlaidų
	Trumpalaikiai išipareigojimai:	
	Mokėtinų sumų padidėjimas	Staigus šių sumų padidėjimas rodo išsiskolinimų darbuotojams, biudžetui, tiekėjams, kredito institucijoms padidėjimą (jeigu tai susiję su teigiamais mokumo pokyčiais, kai tiekėjai padidina tiekimo kreditus, pastebėję geresnę finansinę būklę), tiekėjų finansinės būklės pablogėjimą, kai jie sumažina tiekimo kainas; arba tiekėjų ir klientų susitarimą mokėti už teikiamą produkciją mažesne kaina
	Nuosavas kapitalas ir rezervai:	
	Kapitalo sumažėjimas	Nuosavo kapitalo sumažėjimas dėl įmonės pelningumo sumažėjimo ir nesugebėjimo pritraukti papildomų investicijų rodo blogą finansinę būklę.
	Ilgalaikių išipareigojimų padidėjimas	Ilgalaikių išipareigojimų padidėjimas rodo įmonės nesugebėjimą laiku atsiskaityti, t.y. įmonės ilgalaikio mokumo pablogėjimą arba nenaudingų sandorių sudarymą
Pelno (nuostolio) ataskaita	Pardavimai	Pardavimų apimtys sumažėjimas rodo arba paklausos sumažėjimą, arba nepakankamą gerą pardavimų organizavimą, marketingo stoką, nepagrįstą kainų politiką. Neigiamai gali veikti įmonės veiklą ir staigus pardavimų padidėjimas, rodanti gaminių išpardavimą

		prieš įmonės likvidavimą, jeigu pardavimų padidėjimas nėra susijęs su pozityviais procesais, produktų paklausos didėjimu, gera kainų politika ir marketingu.
	Sąnaudų straipsniai	Sąnaudų straipsnių augimas, nesusijęs su gamybos proceso plėtimu, rodo netaupų, neekonomišką įmonės veiklos organizavimą, susietą su lėšų švaistymu, nepagrįstu jo darbo apmokėjimo didinimu, negamybinės veiklos sferos augimu (jeigu ji ne pelninga), blogu finansinės veiklos organizavimu arba nenumatytų ypatingos veiklos nuostolių atsiradimu

Šaltinis: J. Mackevičius ir D. Poškaitė, 2003

Veiksnių įtaka turto pelningumui, remiantis grandininio pakeitimo taisyklėmis

2003 m.	$P_{\text{turto}}, \%$	$\Delta P_{\text{turto}},$	Rodiklio įtaka grynojo turto pelningumui (GTP)
Grynasis pardavimų pelningumas	$6,33/0,87 = 7,33$	$7,33 - 2,25 = 5,08$	Pardavimų pelningumo padidėjimas lėmė GTP padidėjimą 5,08 punkto
Fondų imlumas	$6,38/1,04 = 6,13$	$6,13 - 7,33 = -1,2$	Fondų imlumo padidėjimas lėmė GTP sumažėjimą 1,2 punkto
Trumpalaikis turtas		$6,36 - 6,13 = 0,23$	Trumpalaikio turto padidėjimas lėmė GTP padidėjimą 0,23 punkto
Grynojo turto pelningumo pokytis per metus		$5,08 - 1,2 + 0,23 = 4,11$	

2004 m.	$P_{\text{turto}}, \%$	$\Delta P_{\text{turto}},$	Rodiklio įtaka grynojo turto pelningumui (GTP)
Grynasis pardavimų pelningumas	$9,16/0,99 = 9,25$	$9,25 - 6,36 = 2,87$	Pardavimų pelningumo padidėjimas lėmė GTP padidėjimą 2,87 punkto
Fondų imlumas	$9,16/0,97 = 9,44$	$9,44 - 9,25 = 0,19$	Fondų imlumo sumažėjimas lėmė GTP padidėjimą 0,19 punkto
Trumpalaikis turtas		$10,2 - 9,44 = 0,76$	Trumpalaikio turto sumažėjimas lėmė GTP padidėjimą 0,76 punkto
Grynojo turto pelningumo pokytis per metus		$2,89 + 0,19 + 0,76 = 3,84$	

2005 m.	$P_{\text{turto}}, \%$	$\Delta P_{\text{turto}},$	Rodiklio įtaka grynojo turto pelningumui (GTP)
Grynasis pardavimų pelningumas	$2/0,89 = 2,25$	$2,25 - 10,2 = -7,95$	Pardavimų pelningumo sumažėjimas lėmė GTP sumažėjimą 7,95 punkto
Fondų imlumas	$2/0,83 = 2,41$	$2,41 - 2,25 = 0,16$	Fondų imlumo sumažėjimas lėmė GTP padidėjimą 0,16 punkto
Trumpalaikis turtas		$2,22 - 2,41 = -0,19$	Trumpalaikio turto sumažėjimas, t.y. atsargų apyvartumo padidėjimas lėmė GTP sumažėjimą 0,19 punkto
Grynojo turto pelningumo pokytis per metus		$-7,95 + 0,16 - 0,19 = -7,98$	

12 priedo tęsinys

2006 m.	$P_{\text{turto}}, \%$	$\Delta P_{\text{turto}},$	Rodiklio įtaka grynojo turto pelningumui (GTP)
Grynasis pardavimų pelningumas	$4,7/0,89 = 5,28$	$5,28 - 2,22 = 3,06$	Pardavimų pelningumo padidėjimas lėmė GTP padidėjimą 3,06 punkto
Fondų imlumas	$4,7/0,91 = 5,16$	$5,16 - 5,28 = -0,12$	Fondų imlumo padidėjimas lėmė GTP sumažėjimą 0,12 punkto
Trumpalaikis turtas		$2,75 - 5,16 = -2,41$	Trumpalaikio turto padidėjimas, t.y. atsargų apyvartumo sumažėjimas lėmė GTP sumažėjimą 2,41 punkto
Grynojo turto pelningumo pokytis per metus		$3,06 - 0,12 - 2,41 = 0,53$	

2007 m.	$P_{\text{turto}}, \%$	$\Delta P_{\text{turto}},$	Rodiklio įtaka grynojo turto pelningumui (GTP)
Grynasis pardavimų pelningumas	$2,82/1,7 = 1,66$	$1,66 - 2,75 = -1,09$	Pardavimų pelningumo sumažėjimas lėmė GTP sumažėjimą 1,09 punkto
Fondų imlumas	$2,82/1,79 = 1,58$	$1,58 - 1,66 = -0,08$	Fondų imlumo padidėjimas lėmė GTP sumažėjimą 0,08 punkto
Trumpalaikis turtas		$1,51 - 1,58 = -0,07$	Trumpalaikio turto padidėjimas, t.y. atsargų apyvartumo sumažėjimas lėmė GTP sumažėjimą 0,07 punkto
Grynojo turto pelningumo pokytis per metus		$-1,09 - 0,08 - 0,07 = -1,24$	

Šaltiniai: UAB „Rimas“ Balansas ir Pelno (nuostolio) ataskaita 2002 – 2007 m.

Koreliacinė analizė**Koreliacijos koeficientas**

$$r = \frac{(x_1 - \bar{x})(y_1 - \bar{y}) + (x_2 - \bar{x})(y_2 - \bar{y}) + \dots + (x_n - \bar{x})(y_n - \bar{y})}{(n-1) \cdot s_x \cdot s_y}$$

kur

$$\bar{x} = \frac{x_1 + x_2 + \dots + x_n}{n}, \quad \bar{y} = \frac{y_1 + y_2 + \dots + y_n}{n}$$

$$s_x = \sqrt{\frac{(x_1 - \bar{x})^2 + (x_2 - \bar{x})^2 + \dots + (x_n - \bar{x})^2}{n-1}}$$

$$s_y = \sqrt{\frac{(y_1 - \bar{y})^2 + (y_2 - \bar{y})^2 + \dots + (y_n - \bar{y})^2}{n-1}}$$

Tiesinė koreliacija tarp apyvartinio kapitalo ir grynojo pelno

Metai	Apyvartinis kapitalas (tūkst.Lt) (x)	Grynasis pelnas (tūkst. Lt) (y)	x * y	x ²
2002	-61,305	-12,463	764,044215	3758,303025
2003	-78,701	55,185	-4343,11469	6193,847401
2004	-104,523	79,435	-8302,78451	10925,05753
2005	-29,61	4,855	-143,75655	876,7521
2006	324,777	33,368	10837,15894	105480,0997
2007	415,346	22,098	9178,315908	172512,2997
Σ	465,984	182,478	7989,863319	299746,3595

Tiesinė koreliacija tarp pardavimų ir grynojo pelno

Metai	Pardavimai (tūkst.Lt) (x)	Grynasis pelnas (tūkst. Lt) (y)	x * y	x ²
2002	628,104	-12,463	-7828,06	394514,6
2003	865,49	55,185	47762,07	749072,9
2004	867,461	79,435	68906,76	752488,6
2005	736,959	4,855	3577,936	543108,6
2006	709,197	33,368	23664,49	502960,4
2007	782,707	22,098	17296,26	612630,2
Σ	4589,918	182,478	153379,5	3554775

Tiesinė koreliacija tarp parduotų prekių savikainos ir grynojo pelno

Metai	Parduotų prekių savikaina (tūkst.Lt) (x)	Grynasis pelnas (tūkst. Lt) (y)	x * y	x ²
2002	494,896	-12,463	-6167,89	244922,1
2003	706,786	55,185	39003,99	499546,4
2004	657,038	79,435	52191,81	431698,9
2005	400,434	4,855	1944,107	160347,4
2006	329,988	33,368	11011,04	108892,1
2007	512,653	22,098	11328,61	262813,1
Σ	3101,795	182,478	109311,7	1708220

Tiesinė koreliacija tarp veiklos sąnaudų ir grynojo pelno

Metai	Veiklos sąnaudos (tūkst.Lt) (x)	Grynasis pelnas (tūkst. Lt) (y)	x * y	x ²
2002	124,765	-12,463	-1554,95	15566,31
2003	132,634	55,185	7319,407	17591,78
2004	144,361	79,435	11467,32	20840,1
2005	411,773	4,855	1999,158	169557
2006	373,396	33,368	12459,48	139424,6
2007	343,514	22,098	7590,972	118001,9
Σ	1530,443	182,478	39281,39	480981,6

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Rimas“ 2002-2007 m. balansu ir pelno (nuostolio) ataskaita

UAB “Rimas” SSGG analizė

Stiprybės	Silpnybės
1. Patogi geografinė padėtis. Bazė įrengta prie pagrindinio kelio Šiauliai – Palanga, todėl lengvai randama pagal adresą ir gerai pastebima važiuojant pro šalį.	1. Palyginti didelis atsargų kiekis. Jis priklauso nuo to, kad įmonė turi parsivežti prekes iš užsienio ir, norėdama išvengti didelių transportavimo išlaidų, perka didesniais kiekiais.
2. Paslaugoms suteikiama garantija. Įmonė užtikrina suteiktų paslaugų garantinį ir pogarantinį aptarnavimą.	2. Ribota rinka. Lietuvoje amerikietišku automobiliu nėra labai populiarūs – jų dalis sudaro apie 3 proc. visų Lietuvoje per metus užregistruotų lengvųjų automobilių.
3. Kvalifikuoti darbuotojai. Ilgametė darbo patirtis automobilių verslo srityje, leidžia kvalifikuotai atlikti paslaugas.	3. Įmonė įsikūrusi provincijoje, kur gyventojų perkamoji galia mažesnė.
4. Lanksti kainų strategija. Pastoviams klientams taikomos 5-15 proc. kainų nuolaidos, atsiskaitymų atidėjimas, galimas pardavimas išsimokėtinai.	4. Ribotas autoserviso klientų skaičius. Daugiausia autoserviso paslaugomis naudojasi Kuršėno miesto ir jo apylinkių gyventojai, vietinės įmonės bei pravažiuojantys asmenys.
5. Patikimi partneriai. Šiuo metu įmonė turi daugiau kaip 30 tiekėjų, kurie palankiai vertina įmonę, suteikia nemažai nuolaidų, taikomi atidėjimai mokėjimams.	5. Kainos. Dėl garantuojamos kokybės autoserviso paslaugų kainos aukštesnės nei konkurentų.
6. Vietovėje žinomas įmonės vardas. Įmonė jau 17 metų veikia Kuršėnuose.	
7. Prekyba internetiniuose aukcionuose. Prekyba inoringiems klientams – tiems, kas nori įsigyti išskirtinius automobilius iš JAV.	
8. Aiškūs ir konkretūs tikslai – nuolat tobulinti klientų aptarnavimą, parduoti kokybiškas prekes, plėsti suteikiamų paslaugų apimtį, kurti darbo vietas.	
9. Platus prekių ir paslaugų asortimentas. Įmonė prekiauja automobiliais, jų detalėmis, teikia autoserviso paslaugas, automobilių “tuningo” paslaugas.	
Galimybės	Grėsmės
1. Įeiti į naujas rinkas. Praplėsti autoserviso teikiamų paslaugų spektrą.	1. Valiutų kursų įtaka. Kadangi pagrindiniai įmonės tiekimai yra iš Jungtinių Amerikos Valstijų, pakilus JAV dolerio kursui, įmonės produkcija pabrangtų.
2. Galima pritraukti daugiau klientų. Intensyviau naudojant reklamos priemones, žlugus konkurentams galima pritraukti daugiau klientų.	2. Potencialių konkurentų atsiradimas. Konkurentai – didesnių miestų stambūs automobilių prekiautojai ir serviso, atstovaujantys vienam prekiniam ženklui.
3. Automobilių stovėjimo aikštelės kituose Lietuvos miestuose. Juose būtų galima įmonės prekiaujamus automobilius pateikti platesniam vartotojų ratui	3. Stichinės nelaimės. Ištikus stichinei nelaimei įmonė gali turėti labai didelių nuostolių, kurie gali priversti įmonę bankrutuoti.
4. Persiorientuoti į europinių automobilių ir jų dalių prekybą.	4. Lietuvos Respublikos teisiniai aktai, ribojantys trečiųjų šalių transporto priemonių eksploataciją. Tikėtini didesni maitai įvežamoms detalėms ir transporto priemonėms.
	5. Kvalifikuotų autoserviso darbuotojų trūkumas.
	6. Mokesčių našta. Valstybės mokesčių padidinimas gali “prislėgti” įmonę. Įmonė nesugebės tinkamai aptarnauti klientų, nes padidėjus mokesčiams, kils prekių kainos, klientai gali pasirinkti konkurentus.

Šakos (Variklinių transporto priemonių ir motociklų pardavimas, techninė priežiūra ir remontas; automobilių degalų mažmeninė prekyba) rodikliai 2002 – 2006 m.

Rodikliai	2002 m.	2003 m.	2004 m.	2005 m.	2006 m.
Bendrasis pelningumas	16,20	16,75	16,20	14,02	13,4
Turto pelningumas	2,68	4,30	4,71	5,29	-
Nuosavo kapitalo pelningumas	4,71	9,07	10,11	12,11	-
Įsiskolinimo koef.	0,59	0,61	0,62	0,64	0,59
Kritinio likvidumo koef.	0,59	0,61	0,63	0,67	0,69
Einamojo likvidumo koef.	1,26	1,31	1,35	1,38	1,42
Bendrojo likvidumo koef.	0,7	0,63	0,61	0,55	0,69
Manevringumo koef.	1,31	1,4	1,43	1,51	1,28
Viso turto apyvartumas	2,18	2,18	2,32	2,43	-
Nuosavo kapitalo apyvartumas	5,11	5,60	6,04	6,80	-
Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	12,26	11,36	12,32	11,68	-
Ilgalaikio turto apyvartumas	4,49	4,72	5,04	5,16	-
Atsargų apyvartumas	8,05	7,48	8,03	8,96	-

Šaltinis: parengta autorės, remiantis Statistikos departamento duomenimis